

NE VORBEȘTE
PĂRINTELE
CLEOPA

1

NE VORBEȘTE
PĂRINTELE CLEOPA

1

NE VORBEȘTE
PĂRINTELE CLEOPA

1

Carte tipărită cu binecuvântarea

I.P.S. DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Ediție îngrijită de

Arhimandrit Ioanichie Bălan

Ediția a II-a

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

2004

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CLEOPA ILIE, ARHIMANDRIT

Ne vorbește Părintele Cleopa / Arhim. Cleopa Ilie. -
Ed. a 2-a. - Vânători-Neamț : Mănăstirea Sihăstria, 2001
14 vol.

ISBN 973-86836-2-9

Vol. 1. - 2004. - ISBN 973-86895-7-0

281.95(047.53)

CUVÂNT ÎNAINTE

Părintele nostru Cleopa Ilie, duhovnicul Mănăstirii Sihăstria, este binecunoscut, atât în țară, cât și peste hotare, ca un mare duhovnic, rugător și scriitor bisericesc al monahismului românesc din ultimii 50 de ani.

Experiența sa îndelungată de călugăr ascultător, preot, stareț, sihastru și profund cunoscător al Sfintelor Scripturi și al scrierilor filocalice, dogmatice, morale și canonice ale Sfinților Părinți, l-au făcut un adevărat părinte și povățuitor sufletesc al călugărilor și al multor credincioși de la sate și orașe, de toate vârstele și categoriile sociale.

Din anul 1945, când a fost hirotonit preot și numit stareț al Mănăstirii Sihăstria, până astăzi – timp de o jumătate de secol –, Prea Cuvioșia Sa și-a împărțit timpul între rugăciune și misiune, între liniște și ascultare, între singurătate și călăuzirea călugărilor și mirenilor pe calea mântuirii, între nevoiță pustnicească și misiune duhovnicească prin predică, scriere de cărți sfinte, spovedanie, sfătuire și milostenie. O viață întreagă jertfită lui Hristos și Bisericii Ortodoxe.

Regretăm mult că aproape toate predicile și învățăturile Prea Cuvioșiei Sale, rostite fie în biserică, fie la chilie, fie în aer liber la zeci de mii de credincioși, timp de o jumătate de secol, au rămas nescrise de nimeni și nu mai pot fi recuperate niciodată. Astăzi ar fi constituit un tezaur viu de învățături duhovnicești pentru multe generații.

Totuși, pe lângă cele șapte cărți scrise și publicate de Părintele Cleopa în ultimele două decenii, s-au înregistrat ocazional de credincioși pe casete o bună parte din sfaturile și învățăturile sale duhovnicești, fiind răspândite azi în toată țara. Cu greu am recuperat o parte din aceste benzi magnetice, unele de peste 15 ani, și încercăm să le publicăm parțial în mici volume, pe teme, într-o serie specială intitulată **Ne vorbește Părintele Cleopa**.

Primul număr este cel de față. El conține patru teme principale: **Despre frica de Dumnezeu, Paza minții, Treptele rugăciunii și Despre preoție**, la care se adaugă trei scurte cuvinte.

Desigur, am respectat întru totul limbajul arhaic al Părintelui Cleopa, afară de mici intervenții ce s-au impus. Sfaturile originale, directe, sincere, pline de iubire duhovnicească ale Prea Cuvioșiei Sale sunt o adevărată binecuvântare pentru toți cei ce caută mântuirea sufletului și ajută mult la formarea tinerelor generații. Ulterior vor urma și alte numere din această serie, cu alte teme și învățături.

Acum, când Părintele Cleopa se pregătește de marea călătorie la cer și cu greu mai dă câteva sfaturi, publicarea acestor cuvinte de pe casete sunt ca o mană cerească pentru poporul nostru binecredincios. Fie ca aceste învățături să rodească în inimile și casele tuturor celor ce iubesc pe Hristos.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

Să vorbim ceva care înțelegem cu toții, și cei mai de jos și cei mai de sus. Vorbim ceva de înțeles, dar totodată și ce este mai de folos pentru fapta bună. Vom vorbi despre frica lui Dumnezeu.

La Pilde spune așa: *Cu frica lui Dumnezeu se abate tot omul de la rău.* Dacă se abate omul de frica lui Dumnezeu de la tot răul, frica lui Dumnezeu este prima piedică a păcatului, care împiedică păcatul să pătrundă în sufletul nostru.

Proorocul David, prin Duhul Sfânt, ați văzut în Psaltire că ne spune: *Începerea înțelepciunii este frica Domnului și înțelegere bună este tuturor celor ce o fac pe dânsa.* Și iarăși zice Solomon, fiul său, despre înțelepciune mai mult, că **frica Domnului este școala înțelepciunii.** Iar Isus, fiul lui Sirah, în Cartea înțelepciunii lui, spune așa: *Frica Domnului mai presus de toată înțelepciunea a covârșit.*

Vedeți, trei prooroci mari laudă frica lui Dumnezeu, care de care mai înalt filosofând despre dânsa, că într-adevăr, cum spune și Sfântul Isaac Sirul: *Frica lui Dumnezeu este temelia tuturor faptelor bune.* El spune că înțelepciunea are două capete: primul capăt este frica lui Dumnezeu și al doilea capăt este dragostea de Dumnezeu. Dar pentru ce așa? Pentru că toată fapta bună se începe de la frica lui Dumnezeu și se termină în dragostea de Dumnezeu, care este legătura desăvârșirii și treapta cea mai de sus a tuturor faptelor bune, căci mai mare

decât toate este dragostea. Dar ca să ajungă cineva la dragostea de Dumnezeu, negreșit trebuie să aibă mai întâi frica lui Dumnezeu. Că de aici pornește toată fapta bună: din a se teme omul de Domnul.

Auzi ce zice Duhul Sfânt? *Fericit este omul care se teme de Domnul, că întru poruncile Lui va voi foarte.* Ai auzit? Cine se teme de Dumnezeu, voiește foarte mult să facă poruncile lui Dumnezeu, adică faptele bune; după cum și cela ce nu se teme, își dă frâu liber la toată răutatea și la tot păcatul.

Cine are frica lui Dumnezeu este cel mai înțelept om de pe fața pământului. Pentru că spune Sfântul Grigorie de Nyssa, marele filosof și fratele marelui Vasile: „Am văzut pe mulți oameni care s-au silit să învețe toată știința cea din afară, iar în cele teologhicești, adică în știința despre Dumnezeu, nu puțin au sporit. Dar fiindcă le-a lipsit lor adevărata înțelepciune, care este frica lui Dumnezeu, departe s-au făcut de Dumnezeu și în mocirla tuturor relelor au ajuns”.

Auzi pe unul că are două doctorate, două licențe. Dar auzi că-i un preacurvar, un ateu, un om necredincios, un om fără judecată, fără milă de săraci, fără dragoste de aproapele lui, care dă cu piciorul în toată fapta bună și în credința cea dreaptă. Ce-i folosește lui știința cea din afară, dacă n-are frica lui Dumnezeu? Mai bine nu se năștea unul ca acesta, care nu cunoaște pe Ziditorul său și nu se teme de El în toată vremea, ca să se ferească de rău și să facă binele.

De aceea vă spun: e bine ca omul să învețe carte multă, să fie și inginer, să fie și doctor, să fie și profesor, și profesor universitar, să fie și militar, să fie și general, ce-a rânduit Dumnezeu pentru fiecare. Dar în toate treptele lui să nu uite frica de Dumnezeu.

Că, dacă a uitat de Dumnezeu, mai bine nu mai venea în lumea aceasta și mai bine nu se naștea să vadă atâta bunătate a lui Dumnezeu. Cum ne-a dat El nouă viața, mintea, aerul, lumina, căldura, ploile la vreme, hrană, belșug, sănătate, vedere, auz, înțelepciune și, după atâtea binefaceri ale lui Dumnezeu, să închidă ochii ca păsările cele de noapte, care nu văd decât numai la întuneric, și să nu vadă pe Dumnezeu, Care este lumina cea neapropiată și locuiește în lumina cea neapropiată.

De aceea am început să vă spun: fericite de omul care se teme de Dumnezeu, că acela este adevărat om înțelept și acela va avea fericire și în veacul de acum și în veacul cel viitor.

Cine se teme de Dumnezeu, nu-i place să ia avutul altuia. Cine se teme de Dumnezeu, nu se duce la femeia altuia. Cine se teme de Dumnezeu, și cu soția sa trăiește în curăție, după rânduiala Bisericii. Cine se teme de Dumnezeu, nu face avorturi, nu-i bețiv, nu-i tutungiu, nu-i bătauș, nu-i râvnitor de avere străină, nu-i nesupus, ascultă de stăpânirea statului, cinstește stăpânirea, după Apostolul Pavel: *El dă celui cu cinstea, cinste; celui cu dajdia, dajdie; celui cu frica, frică; și nimănui cu nimic nu-i rămâne dator, decât să iubească pe Dumnezeu și pe aproapele.*

Cine se teme de Dumnezeu, nu doarme în timpul Sfintei Liturghii, acasă, Duminica. Cine se teme de Dumnezeu, nu lasă copiii să crească în fărâdelegi, ci îi ceartă și-i îndreaptă, îi învață să se închine lui Dumnezeu, să postească, să meargă la biserică și să ducă viață curată în familie. Cine se teme de Dumnezeu, nu pierde vremea îndeșert. Ori lucrează, ori se roagă lui Dumnezeu, ori citește Sfintele Scripturi, ori cugetă la judecata viitoare, la moarte, la răsplată, la fericirea raiului și la iad.

Cine se teme de Dumnezeu, iubește pe tot omul și ajută pe tot omul cu multă dragoste, când este în necazuri. Cine se teme de Dumnezeu, nu cruță averea sa de a o da la săraci. Cine se teme de Dumnezeu, are mare frică, nu numai să nu greșească cu lucrul sau cu cuvântul, lui Dumnezeu, ci și cu gândul. Dar de ce? Știe ce zice Duhul Sfânt: că Dumnezeu pe cele mai înainte gândite ale noastre le-a văzut și le vede.

Ați auzit la Iov? Ați auzit om temător de Dumnezeu? Ce zice dumnezeiasca Scriptură? „Era un om în țara Asidiei, în ținutul Uz în Arabia, și era cel mai bogat om de la răsăritul soarelui”. Dar auzi ce spune: *Și era foarte temător de Dumnezeu.* În toată seara aducea un bou jertfă. Pentru ce? El trăiește înainte de Legea scrisă. Este al cincilea de la Avraam și a trăit aproape cu o mie de ani înainte de Moise.

Și el, acest om al lui Dumnezeu, avea șapte feciori și trei fete și aducea jertfă de curățire, cum se aduceau jertfe sângeroase atunci, *nu cumva copiii mei, fiind tineri, să fi greșit ceva cu gândul lui Dumnezeu.* Ați auzit? Care din tata și mama de azi, care părinți mai au grijă ce gândesc copiii lor? Cine se mai teme azi de păcatele cu gândul ale copiilor lor? „Vai de mine, or fi cugetat ceva rău copiii mei! Poate au cugetat la furt, sau la ură, sau la desfrânare, sau la beție, sau la răzbunare. Vai de mine, să aduc jertfă lui Dumnezeu, ca să-i ierte Dumnezeu, că au greșit cu gândul!”

Ai auzit părinte de copii? Ai auzit tată de copii? Se teme să nu fi greșit copiii lui cu gândul către Dumnezeu! Ai auzit de ce l-a lăudat Dumnezeu pe Iov? Iată cum spune Scriptura: *Fost-a întru una din zile și au venit îngerii Domnului înaintea Domnului,*

că-s miliarde de miliarde de îngeri. Nimeni nu-i poate număra, după cum spune Proorocul Ieremia: *Oastea cerului cine o va număra?* Că-s mai mulți ca nisipul mării. Și ei merg la Dumnezeu, Care-i Minte; Mintea cea dintâi, izvorul tuturor minților raționale, celor din cer și de pe pământ, și dau raportul gânditor și cuvântător, ce fac cu mântuirea sufleteilor; ce fac oamenii pe pământ și cum se luptă ei și slujesc lui Dumnezeu la mântuirea lumii.

Ce zice Apostolul Pavel? *Au nu sunt toți slugi* – zice de îngeri – *care se trimit de Dumnezeu spre slujbă, pentru cei ce vor să moștenească mântuirea?* Ai auzit care-i slujba lor? Sunt puși în slujba mântuirii neamului omenesc. Așa au venit îngerii; și veșnic vin ca fulgerul și dau raportul lui Dumnezeu ce fac oamenii pe pământ, și fiecare înger păzitor spune de sufletul său ce i s-a încredințat ce face în acel minut.

Atunci a venit și satana, și Dumnezeu îl întreabă: *Dar tu de unde vii?* Dar ce? Nu știa Dumnezeu de unde vine diavolul, dacă Dumnezeu este în tot locul de față? Cum spune la Ieremia: *Eu sunt Care umplu cerul și pământul.* Există loc unde nu-i Dumnezeu, în iad, sau în rai, sau în cer, sau pe pământ? Există vreun cer sau mai presus de toate cerurile unde nu-i Dumnezeu? Și atunci nu știa Dumnezeu de unde vine? Dar de ce i-a pus întrebarea? Ca să ne răspundă nouă cum a fost istoria lui Iov.

– De unde vii tu? – l-a întrebat Dumnezeu pe satana. Iar el a zis:

– Doamne, cutreierat-am pământul și toate câte sunt sub cer și iată sunt de față.

Ai auzit cum lucrează el? Că nu-i singur. A treia parte din stelele cerului au căzut, o treime din îngeri

au căzut, cum arată Sfântul Grigorie de Nyssa. Și la Apocalipsă zice: *Am văzut un drac mare roș care a târât cu coada lui a treia parte din stelele cerului și le-a dărâmat pe pământ.*

Unde-i locuința demonilor acum? În văzduh. Dar nu numai în văzduhul ăsta care înconjură planeta noastră și celelalte planete, zeci de miliarde, ci spațiul interplanetar și spațiul interstelar care n-are margine. Că de aici până la Calea Lactee, până la Drumul Robilor, avem paisprezece milioane de ani călătoria luminii, și lumina merge cu 300.000 de km pe secundă, cât ai închide ochii.

Ai auzit cât e de mare spațiul acesta? Satana îl umple. Că auzi că la ceata care a căzut, i-a dat Dumnezeu loc sub cer. Locul ăsta le-a dat. Cine ne învață aceasta? Marele Apostol Pavel, gura lui Hristos, ce zice: *Domnii puterii văzduhului, duhurile răutății răspândite în aer.* Și marele Prooroc David zice: *Mulți sunt cei ce se luptă cu noi de la înălțime, adică din văzduh.*

De aceea a spus cu dreptate satana: *Cutreierat-am pământul, Doamne, și toate cele de sub cer și iată sunt de față.* Și ce-l întreabă Dumnezeu: *Fost-ai pe la robul meu Iov? Că nu este nimeni asemenea pe pământ ca Iov, om temător de Dumnezeu și care foarte viețuiește cu dreptate.* Apoi, când zice acestea, Cel ce a făcut cerul și pământul, Cel ce cercetează inimile tuturor, când laudă pe un om, cine poate să zică ceva împotriva? *Că nu este nimeni pe pământ ca Iov, temător de Dumnezeu și foarte drept înaintea Mea.*

Ai auzit? Și nu pentru că era sărac sau necăjit, ci foarte bogat. Ce spune Scriptura? *Era bogat foarte, cel mai bogat om de la răsăritul soarelui. Dar*

averea nu l-a biruit, nu l-a despărțit de Dumnezeu. Fiindcă iubea pe Dumnezeu mult mai tare decât averea. Nimic nu era la dânsul averea. Ca o cârpă lepădată era. Și aceasta a arătat-o istoria lui Iov, care voi spune-o pe scurt de aici înainte.

Ce s-a întâmplat? A zis satana către Dumnezeu:

– Da, Doamne, Tu spui că Iov îi drept tare și se teme de Tine. Dar nu degeaba se teme el de Tine!

– Dar de ce?

– Dacă i-ai înmulțit averea lui și turmele lui acoperă o țară, cum nu Te va iubi pe Tine? Și cum nu s-ar teme, dacă i-ai dat atâta avere și cinste?

Socotea diavolul că de aceea Iov se teme de Dumnezeu, că are avere. Dar n-a fost așa. Iov era adevărat temător de Dumnezeu.

– Dar ce vrei tu? zice Dumnezeu.

– Doamne, dă-l pe mâna mea, să-ți arăt eu Ție dacă nu Te va blestema în față! a zis satana.

– Ce vrei, mă? i-a spus El.

– Dă-l pe mâna mea pe Iov, să-i iau eu averile și copiii și toate, să vedem nu Te va blestema în față? Că, dacă ai îngădit acum cu puterea Ta averile lui și toate averile și slugile lui sunt îngădite de Tine, eu nu mă pot apropia de el.

Dar de ce îl îngădea puterea lui Dumnezeu? Că era foarte drept și cinstitor de Dumnezeu și nu se putea apropia de gospodăria lui nimic. Că îngerii Domnului îl păzeau, fiindcă și el păzea porunca lui Dumnezeu.

- Ce vrei? l-a întrebat Dumnezeu pe satana.

- Dă-l pe mâna mea! a răspuns el.

- Ți-l dau. Du-te! Dar de el să nu te atingi!

Ai văzut că diavolul nu poate face nimic fără voia lui Dumnezeu și fără îngăduința Lui? Putea el să se

ducă peste Iov și mai înainte, că avea mare ciudă pe el, că era drept, însă până n-a luat blagoslovenia lui Dumnezeu nu s-a dus. Că și diavolul îi tot sluga lui Dumnezeu; că tot Dumnezeu l-a făcut și pe el, și numai unde îi îngăduie Dumnezeu se duce. Că dacă ar fi așa să facă ce vrea el, n-ar rămâne un om pe fața pământului într-o singură zi, câtă ură are el pe oameni. Dar puterea drăcească este îngăduită de puterea Atotțiitorului Dumnezeu și nu-i îngăduie să facă mai mult decât vrea El.

Ai auzit ce spune Apostolul Petru? *Credincios este Dumnezeu și nu vă va lăsa pe voi să vă ispitiți mai presus de puterile voastre, ci odată cu ispita va trimite și ajutorul.* Ați văzut în Evanghelie, când Hristos a scos în Gadara demonii din cei doi îndrăciți, că i-a întrebat: „Cum vă cheamă?” „Legheon, Doamne, este numele nostru”. Legheon înseamnă 6000 de demoni. Atâția demoni erau în doi oameni! Că legheon este cuvânt grecesc, legiune de ostași. Legheon sau legiune. În doi oameni erau 6000 de demoni.

De aceea se culcau în morminte și în haine nu umblau, că umblau goi prin pustiu, cum spune Evanghelia. Erau mulți. *Dacă voiești, Doamne, să ne scoți pe noi din oamenii aceștia, dă-ne voie să ne ducem în porci.* Că era o turmă de porci pe malul Mării Galileea. Am fost acolo unde s-au înecat porcii, că am trecut prin toate locurile, când am fost la Ierusalim. Erau ca 2000 de porci, aproape de cetatea Gadara și Gherghesa. Sunt două cetăți alături pe podișul Golan.

Și când le-a dat voie, au intrat demonii în porci și s-au dus în mare și s-au înecat toți. Dar de ce a dat voie Domnul diavolilor să intre în porci? Pentru că

legea lui Moise nu dădea voie să țină porci. Iar ei, împotriva legii, țineau și mâncau carne de porc. Și atunci i-a dus în mare, pentru cei care-i țineau, că-i țineau pentru negustorie, să vândă la alții.

Ia să revenim la Iov. Și a venit diavolul la Iov. Și prima dată, când a ajuns asupra gospodăriei lui Iov, a pogorât foc din cer. Dar ce? Satana-i în cer? Nu l-a dat Arhanghelul Mihail jos din cer? N-a fost lupta cu Arhanghelul Mihail, cum vedem la Apocalipsă? *Și loc nu s-a mai aflat pentru ei în cer.* Dar de ce spune Scriptura *cer*? Aerul se numește cer. Țăriile aerului se numesc „cer” în Sfânta Scriptură. Că auzi ce zice Scriptura: *Lăudați pe Domnul păsările cerului.* Nu cumva ele trăiesc în cer, fiindcă le spune păsările cerului? Nu. Trăiesc în aer. Deci să înțelegeți, după Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin, aerul se numește cer.

Deci satana a pogorât foc din văzduh, din aer. Și avea bietul Iov 7000 de oi, 3000 de cămile, 500 de perechi de boi, 500 de perechi de asini, 3000 de slugi cu brâie de aur încinși, care slujeau la atâta avere, șapte feciori și trei fete, palate și moșii. Și prima dată turmele oilor au căzut jertfă. A pogorât satana foc din cer, adică din văzduh, și au ars turmele lui Iov, deodată cu tot cu ciobani, cu tot cu slugi, cu stâni, cu câini; 7000 de oi deodată le-a mistuit focul. Dar, prin economie dumnezeiască, a rămas un singur om, ca să ducă vestea. Și a venit la Iov. Iov era ca un împărat, purta porfiră și era om foarte cinstit de împărații pământului, că făcea neguțatorie cu oamenii din alte țări, că avea avere mare. Și a venit sluga și a zis:

Stăpâne, doamne!

Ce este, fiule?

– Iată, slugile tale, ciobanii tăi și turmele tale pășteau la munte și la șes. Și a venit foc din cer – adică din văzduh – deodată și a mistuit turmele tale și păstorii tăi și slugile tale și tot ce era acolo. Și am rămas eu singur și am venit să-ți spun ce s-a întâmplat.

Iar Iov a zis:

– Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului, așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Și n-a cârtit. Și nici n-a terminat cel de la oi și vine cel de la cămile:

– Stăpâne, doamne, haldeii au trecut Iordanul, au răpit cămilele tale, 3000 de cămile, și păstorii și toate, și le-au dus în țara lor și am scăpat eu singur și am venit să-ți spun.

Și a zis Iov:

– Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Și nici n-au trecut puține minute, vine al treilea, cel de la boi:

– Stăpâne, doamne, tâlharii au venit din pustiu, au junghiat pe slugile tale și cele 500 de perechi de boi le-au luat și s-au dus cu ele.

Și a zis Iov același cuvânt:

– Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului, așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Și n-a trecut decât puțin și a venit cel de la asini:

– Stăpâne, doamne, din părțile Damascului au venit sirienii și au prins slugile tale și cu tot cu asine le-au trecut în țara lor.

Și acolo erau 500 de perechi de asine, fiindcă în țările calde cămila și asinul sunt cele mai căutate

animale, care pot răbda de sete și trăiesc cu puțină hrană. Și a zis Iov același cuvânt:

– Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Și n-a zis nici un cuvânt, că i-a luat într-un ceas toată averea. La urmă a venit al cincilea. Acesta i-a rupt inima, dar tot n-a îndrăznit să zică cuvânt de rău împotriva lui Dumnezeu. El avea șapte feciori și trei fete. Și ei, văzând pe tatăl lor că face milostenie veșnic la atâtea mii de săraci, au început să facă la fel ca tatăl lor. Făceau praznic în fiecare sâmbătă. Și sâmbăta asta făcea cel mai mic; apoi celălalt, până ajungea la cel mai mare și apoi fetele. Și tocmai acum erau la un praznic mare în acea sâmbătă; mulți oameni erau chemați la masă și ei slujeau la masa celor necăjiți acolo.

Satana, având îngăduința lui Dumnezeu, s-a dus și a scuturat casa – clădirea, palatul unde erau – și i-a omorât pe toți; și pe cei de la masă și pe feciorii lui Iov. N-a rămas decât unul, care a venit la Iov și a zis:

– Stăpâne, doamne, iată feciorii tăi și fetele tale crau la casa celui mai mare, la un praznic, și s-a cutremurat casa din temelii și i-a omorât pe toți, și am scăpat eu din întâmplare – că așa, prin iconomie dumnezeiască, numai unul scăpa – și am venit să-ți spun.

Și Iov, când a văzut că Dumnezeu i-a luat și feciorii, fiind acolo în fața casei lui, a apucat veșmintele de sus de la gât – că-n Orient hainele-s până jos la pământ, așa poartă bărbații, cum purtăm noi, călugării – și și-a rupt haina sa până jos. S-a dezbrăcat și s-a aruncat cu fața la pământ și a filosofat pentru moarte, și a zis:

– Nu-i nimica, fiule, gol am ieșit din pântecul maicii mele, gol mă voi duce în groapă. Nimic n-am adus în lumea aceasta, arătat este că nimic nu pot scoate. Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Și întru toate ce i s-au întâmplat lui Iov, n-a zis un cuvânt de rău împotriva Ziditorului său. Atât de tare se temea Iov de Dumnezeu.

Atunci satana, văzând că nu l-a biruit, că i-a luat totul, s-a dus iar la Dumnezeu. *Fost-a întru una din zile și au venit îngerii Domnului și iată a venit și satana înaintea Sa.* Și iar îl întreabă:

– De unde vii tu?

– Doamne, cutreierat-am pământul și toate cele de sub cer și iată sunt de față!

Și l-a întrebat Dumnezeu a doua oară:

– Dar ai fost pe la robul meu, Iov?

– Da, Doamne, am fost și i-am făcut câte am vrut eu!

– Ei! A zis ceva împotriva Mea?

– Nu, Doamne; dar am să-Ți spun ceva. Cer un război mai mare contra lui Iov.

– Ce vrei, mă?

– Piele pentru piele.

– Ce vrei să spui?

– Da. I-am luat toată averea și copiii, dar el este sănătos și soția lui a rămas sănătoasă. Însă dă-mi voie să mă ating de carnea lui și de oasele lui și, să vedem, nu te va blestema în față?

Adică a cerut să-i dea boală grea. Ce zice? Omul a rămas sănătos, măcar cu zilele.

– Du-te, i-a zis Dumnezeu, dar de sufletul lui să nu te atingi!

Ai văzut ce este mai scump la om? Sufletul. „De sufletul lui să nu te atingi”. Că **sufletul este mai scump decât tot ce există în lumea asta**. El este mai scump decât toate. De aceea îi atâta luptă pentru mântuirea sufletului.

Și a venit satana, cu voia lui Dumnezeu, cu îngăduința Lui, și l-a lovit pe Iov, din talpa piciorului până-n creștet, cu lepră. Boală care n-ați văzut, ferească Dumnezeu; crapă carnea omului și se face albă ca zăpada și curge sânge și face viermi; pătrunde până la os și n-are leac în veacul veacului. Numai Mântuitorul a vindecat leproși, cum ați auzit.

Atunci Iov, când s-a văzut lepros din creștet până-n talpă, a căzut la pământ de durere; și era niște gunoi înaintea casei lui și el zăcea în gunoi. Și, fiindcă rănilile îl usturau și viermii îi provocau mâncărime, a găsit un ciob de oală, un hârb, și cu hârbul acela scotea viermii din răni.

Și n-a fost bătaia lui Iov o zi, o lună sau un an. N-ați citit Hronograful lui Chedrinus și alte cărți? Șapte ani și jumătate l-au mâncat viermii de viu pe Iov! Așa a răbdat. Și nu zicea nimic și răbda; un schelet în gunoi mâncat de toate jivinele.

Iar soția lui, rămânând sănătoasă, că pe ea n-a lovit-o, că era mai slabă în credință, se ducea cu traista prin sat la cerut și îi aducea câte ceva de hrană. Singurul ajutor îi era soția lui, singura mângâiere, ca să nu moară de foame.

Văzând diavolul că nu l-a biruit pe Iov, a încercat prin femeie, cum zice dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Când a văzut că pe stâlpul cel de diamant al credinței, pe Iov, nu-l biruiește, la arma cea veche a alergat”. La care? La femeie, cu care biruise în rai pe Adam. Știa că femeia e mai slabă.

Și femeia, când l-a văzut că-l mănâncă viermii, un an, doi, trei, și toată lumea spunea că-i blestemat de Dumnezeu, că l-a uitat Dumnezeu și a făcut multe rele înaintea Domnului – că așa judecă oamenii, că judecățile lor nu-s ca ale lui Dumnezeu –, atunci femeia a început să creadă, și vine la el și-i spune:

– Măi, omule; iată ce ți-a făcut ție Dumnezeul tău. Tot ai spus că Dumnezeu ți-ajută, că Dumnezeu îi drept. Iată acum te mănâncă viermii de viu în gunoi, ți-a luat toată averea și copiii de atâția ani și tu nu zici nici un cuvânt de hulă împotriva Lui și nu-ți pierzi răbdarea!

Atât se temea Iov de Dumnezeu.

– Ce este, femeie?

– Zi un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu; ocărăște-L de ce te-a necăjit așa, și vei muri!

Ai auzit acest tovarăș de viață, cum s-a făcut unealta satanei în vremea necazului bărbatului său? Iar Iov îi spunea cu blândețe, că vedea că diavolul vorbește prin gura ei:

– Femeie hăi, femeie! Ca o nebună vorbești și ca o fără de minte. Nu sunt eu Iov care eram ca împărații de bogat și cinstiți în lume? Nu-ți aduci aminte ce cinste am avut noi pe pământ și câtă avere și câte slugi aveam? Apoi, cum am primit cele bune din mâna Domnului, să nu primim și cele rele?

Auzi om care se teme de Dumnezeu, când dă de necaz? Da! „Dumnezeu m-a ajutat atâta vreme; trebuie să rabd acum, ca mulțumire lui Dumnezeu că m-a ajutat altă dată”. Și a văzut diavolul că nu-l poate birui. Atunci au venit la el trei prieteni: Bildad, Țofar și Elifaz Ameneul. Aceștia erau ca niște împărați de bogați, boieri mari din alte țări, care cumpărau mii de vite de la Iov, miei și lână.

Când au venit, au întrebat:

– Unde-s curțile lui Iov? Unde este Iov?

Iar oamenii le arătau:

– Uite colo în gunoiul acela un schelet; îl mănâncă viermii.

Barba lui era până la pământ și părul încâlcit de gunoaie. Ei auziseră de bătaia lui Iov, dar nu credeau că-i chiar așa. Și au venit din altă țară. Când au venit la Iov, cum îl știau ce om cinstit era, ce palate și ce slugi avea, au stat acei trei prieteni lângă Iov șapte zile și șapte nopți și n-a putut vorbi unul. Numai se uitau la el. Și gândeau ce va fi asta? Ce fel de bătaie a lui Dumnezeu este asta? Și la șapte zile a deschis cuvântul Elifaz Ameneul și, în loc să-l mângâie pe Iov în rănile și în durerea lui, în loc să-l îmbărbăteze, că erau prieteni de altădată, a început să-l rănească cu cuvântul:

– Iov, mi se pare că te-a retezat Dumnezeu pe tine ca pe un copac tomnatic, care nu face roadă. De ce-ai ajuns tu așa? Ai oprit plata văduvelor și simbria lucrătorilor! Ai fost nemilostiv și aspru! Ai fost mândru! Ai uitat de Dumnezeu! Ai făcut fărădelegi înaintea Lui!

Și așa mereu l-a muștrat. La fel și al doilea prieten și al treilea. Și a venit al patrulea, unul Elihu. Acesta a vorbit puțin mai drept, că se temea: „Măi, nu cumva să fie o certare a Domnului pe drept și mă tem să vorbesc pe omul acesta”. Iar Iov a început a le spune lor cu blândețe:

– Dragii mei, prietenii mei, spre dosadă ați venit aici și spre rană mie. Mai bine ziceam eu gropii, „mama mea”, și viermilor, „voi sunteți frații și surorile mele”, decât să vină prietenii mei și să mă rănească cu cuvinte; adică mai bine mă mângâiam

cu viermii și cu gândul la groapă, la mormânt, decât să aud din gura voastră acestea.

Și le-a spus: „Voi mă învinuiți că am oprit plata slugilor și că am făcut nedreptate. Eu nu mă laud, dar adevărul voi vorbi. Eu am fost tatăl sărmanilor și maica văduvelor, eu am fost ochiul orbilor și urechea surzilor și piciorul șchiopilor și mâna ciungilor. Tun-sura mieilor mei a încălzit umerii săracilor; că lâna de pe șapte mii de oi toată o dădeam pentru îmbrăcăminte la săraci. Ușa mea nu s-a închis la tot străinul și toată averea mea am socotit cu putere s-o' împart la cei necăjiți. Deci nu-i adevărat ce vorbiți voi. Adevărat că mâna Domnului mă ceartă pentru păcatele mele, dar ceea ce mă învinuiți voi nu este adevărat”.

Văzând Dumnezeu răbdarea lui Iov, după ce-au plecat cei trei prieteni și Elihu s-a dat puțin în lături, a apărut Dumnezeu în nori și în vifor deasupra lui. Iov zăcea acolo de șapte ani jumătate, numai oasele și inima rămăsese – căci carnea lui era mâncată de viermi. Și când a venit Ziditorul cerului și al pământului, Iov era acum rănit și de prietenii lui ocărât și defăimat și de soția lui și de toți. Deodată aude glasul lui Dumnezeu din nori:

– Iov, scoală-te ca un bărbat, ia veșmântul tău – că i-a trimis un veșmânt din cel mai alb ca zăpada –, încinge-te și să stăm de vorbă amândoi!

Cine a zis *scoală-te*? Acel ce va scula toți morții la judecată într-o clipeală de vreme! S-a sculat ca fulgerul Iov, sănătos ca la 30 de ani și frumos și vesel, s-a îmbrăcat cu veșmântul dat de Dumnezeu. Și a spus Dumnezeu către el:

– Iov, unde erai tu când am întemeiat pământul? Spune-mi Mie care-i lățimea cea de sub cer? În ce loc locuiește întunericul și ce loc are lumina? Unde

erai tu când am măsurat Eu munții cu așezământul cunoștinței, văile cu cumpăna și dealurile; când am pus mării hotar nisipul și am îngrădit marea cu nisip și I-am spus: până aici să stai și întru tine să se sfârșame valurile tale?

Eu am întins crivățul pe uscat. Eu am făcut cuvântători pe pământ. Eu am măsurat greutatea vânturilor. Eu am însemnat calea fulgerelor sub cer. Eu am rânduit nașterile fiarelor din codri, nașterea dobitoacelor pământului și a oamenilor. Eu am făcut orionul și rarița cea de miazănoapte și am împodobit cerul cu stele, cu soare și lună și lumină am dăruit zidirii Mele. Spune-Mi: unde erai tu atunci?

Eu pe tine, Iov, te-am turnat ca laptele în pân-tecele maicii tale, te-am închegat ca brânza, te-am ȳesut ca pânza, ȳi-am făcut inimă și oase și te-am făcut făptura Mea în pân-tecele maicii tale și Eu am zidit inima ta și am știut că nu-ȳi vei pierde răbdarea. Eu am întemeiat inima ta întru tine și credinȳa și răbdarea ta.

Și acum, Iov, fiindcă ai așteptat cu răbdare venirea Mea și n-ai zis vreun cuvânt rău în atâtea scârbe și necazuri și boli, iată, Eu îȳi dăruiesc ȳie de acum înainte 140 de ani de viaȳă; și vor fi averile tale îndoite. În loc de șapte mii de oi, paisprezece mii de oi; în loc de trei mii de cămile, șase mii de cămile, și celelalte la fel. Și vei ajunge să trăiești până la al cincilea și al șaselea strănepot și vei adormi plin de zile și vei veni la Mine să te veselești cu Mine în veci.

Atunci s-a făcut nevăzut Dumnezeu. Și soȳia lui, când a venit de unde era dusă, l-a găsit sănătos și vesel foarte. Și a plouat Dumnezeu în curtea lui Iov trei zile și trei nopȳi cu galbeni de aur, cum spune în tradiȳie. A luat Iov moșii și vite.

Soția lui a stat cu fața la pământ trei zile și trei nopți, cerând iertare de la el. Și i-a zis Dumnezeu lui Iov: „Iartă pe soția ta, că nu-i vinovată ea, ci diavolul care a ispitit-o!” Și a iertat-o el și a luat-o, și a născut iar șapte feciori și trei fete și nu era frumoșele sub cer asemenea feciorilor și fetelor lui Iov. Nu se găseau mai frumoși copii ca aceia pe pământ.

Și au fost zilele lui Iov după bătaia aceea, cum s-a spus, o sută patruzeci de ani, și a adormit plin de zile și s-a dus la Ziditorul său, la veselia cea veșnică.

Ați auzit ce a făcut la Iov frica lui Dumnezeu? Dacă a avut frica lui Dumnezeu, nici când era bogat nu s-a mândrit, n-a fost aspru și nemilostiv; nici când i-a luat Dumnezeu averea, n-a zis un cuvânt împotriva lui Dumnezeu.

Iată om cu frica lui Dumnezeu, care aducea jertfă un bou în fiecare seară, ca nici copiii lui să nu fi greșit lui Dumnezeu cu gândul. Ați auzit om cu frică de Dumnezeu, cum l-a încununat Dumnezeu? Prin câte l-a trecut în veacul de acum și s-a dus să se odihnească în *sânul lui Avraam*, al cărui strănepot era. Iată, deci, cum l-a binecuvântat Dumnezeu!

Frații mei, omul care are frica de Dumnezeu nu trebuie să-l păzească nimeni să nu fure, sau să nu fie curvar, sau bețiv, sau hoț, sau să nu facă rău. Cel ce are frica lui Dumnezeu și ziua și noaptea pururea veghează asupra lui: să nu gândesc ceva rău asupra omului, să nu vorbesc ceva rău că-i păcat, să nu fac ceva rău că-i păcat! Cine are frica lui Dumnezeu, acela se face santinelă întregii înțelepciuni, își păzește sufletul și mintea sa de gânduri rele, limba sa de cuvinte rele și toată așezarea sa de a lucra împotriva lui Dumnezeu.

O ISTORIOARĂ CU FRICA DE DUMNEZEU

Îmi aduc aminte de un filosof, care a venit la Socrate, alt filosof. Și acela avea o femeie foarte talentată. Și a început să spună: „Domnule, am o femeie așa de frumoasă!” Celălalt era la o masă cu un creion în mână și hârtie și a tras un zero. „Femeia mea-i de neam mare; taică-său a fost ministru”. Celălalt a mai tras un zero.

„Femeia mea îi sănătoasă ca oul, n-a fost bolnavă și nu-i bolnavă”. Acela a mai tras un zero. „Femeia mea îi foarte învățată”. Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să lucreze lucruri de menaj, să facă prăjituri de tot neamul, bucate la mese mari”. Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să coase broderii artistice, coase flori, împletește, face flanele cu mașina sau cu mâna. Uite câte talente are femeia mea!” Acela a mai tras un zero.

La urmă a adăugat: „Femeia mea are frica lui Dumnezeu și este credincioasă!” Acela a pus un unu înainte, pusese șase zerouri. Unu urmat de șase zerouri face un milion. Și a spus: „Ia, acum i-am dat valoare femeii tale. Nu când ai spus că-i frumoasă și învățată și sănătoasă și știe multe să facă, pentru că dacă îi lipsea frica lui Dumnezeu, toate erau la dânsa egal cu zero, nule, nimic!”

Așa se întâmplă și cu bărbatul, ca și cu femeia aceea și cu orice om. Poate să aibă toate talentele, poate să știe toate meseriile din lume, poate să cunoască toate științele lumii, dacă îi lipsește frica lui Dumnezeu, îi lipsește școala înțelepciunii și omul acesta nu-i bun de nimic.

ALTĂ ISTORIOARĂ DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

Era un om deprins să fure, măcar de-ar fi fost sărac. Da de unde! Era om gospodăr, avea femeie bună, credincioasă și copii, avea boi, avea oi, cai, porci, vite, păsări, pământ, livezi, vii, dar a fost crescut rău la părinții lui, că nu era sătul până nu mânca ceva de furat. Omul acesta de multe ori avea discuții cu soția lui. Soția lui bună îi spunea:

– Măi, omule, ulciorul nu merge de multe ori la apă. Căci îi rușine în sat, dacă te-o prinde pe tine că furi; toți or să te judece pe tine de ce ai furat, că ai tot ce-ți trebuie. De ce furi, mă?

– Femeie, eu nu pot. Până n-oi mai lua eu de la cutare boier, de la cutare om, de la cutare proprietar!

Odată era în luna lui iulie, luna era plină pe cer și era senin ca ziua. El venise din țarină și a văzut lanurile pline de clăi de grâu, jumătăți de grâu, cum se cheamă în alte părți. Ce s-a gândit el? „Ce bine ar fi să aduc eu o căruță de grâu din acesta la mine”, că era grâu frumos. A venit acasă, a pregătit căruța și caii, drugul de legat snopii; a pus niște fân pentru cai și iarbă verde în căruță și-n puterea nopții, când doarme și pasărea – cum zice țăranul –, a luat o copiliță numai de trei-patru ani cu el. Copilei îi plăcea să meargă cu tată-său cu căruța totdeauna.

– Tătăică, mă iei cu căruța?

– Te iau!

Dar mă-sa a zis:

– Stăi acasă!

– Nu! și a început a plânge copila.

– Dă-i drumul! Copila vrea să audă cum merg caii, s-o plimbe tată-său cu căruța.

Dar a fost o pronie dumnezeiască aceasta și purtare de grijă a lui Dumnezeu. A venit omul acela la furat snopi în țarină. Un lan de grâu era lângă o pădure mare și un drum de țarină pe marginea pădurii. El a tras caii cu oiștea pe unde trebuia să iasă de pe lan, a luat din gură la cai zăbala și le-a dat să mănânce.

Copilița a rămas la căruță. Era lună, senin și se vedea bine la mare distanță. Și s-a dus pe lan omul ăsta, de meserie hoț din copilărie, și a început să se uite în toate părțile: și la stânga și la dreapta și înainte și înapoi. Se uita așa. De ce se uita? Ca nu cumva să fie vreun paznic pe lan. Dar tot el își zicea: „Chiar dacă ar fi, acum doarme într-o claie, că acu-i puterea nopții”. În acest timp copilița se uita de la căruță cum taică-său se uită în toate părțile, și încolo și încolo și se minuna ea în mintea ei – copii naivi – de ce se uită taică-său așa?

După ce s-a încredințat el că nu este nimeni și nu-l vede nimeni, a luat câțiva snopi de grâu și a venit la căruță. Copilița, prin care a vorbit Duhul Sfânt, întreabă pe taică-său:

- Tătaică, mata ai uitat ceva!
- Dragul tatei, dar ce-am uitat?
- Mata ai uitat ceva! Te-ai uitat în toate părțile, dar ai uitat să te uiți și în sus!
- Cum ai zis?
- Mata în sus de ce nu te-ai uitat?

Dar copila n-a zis ca să-l mustre pe tatăl ei. Ea a crezut că poate așa-i bine, dacă se uită în toate părțile, să se uite și în sus. Dar l-a costat pe om foarte mult.

- Cum, cum ai zis?
- Tătaică, eu am crezut că trebuie să te uiți și în sus!

Și atâta l-a certat frica lui Dumnezeu pe om, că a luat snopii, i-a dus înapoi și a făcut claia; a venit, a întors caii, a pus zăbală la cai, a pus copilița în căruță și cu căruța goală s-a întors acasă. Când vine acasă, femeia știa că nu vine niciodată cu golul. Ori fura bostani, ori popușoi, ori grâu, ori altceva, el venea încărcat. Îl vede, de data asta mai erau două-trei ceasuri pân-la ziuă, că vine cu golul:

– Măi, omule, dar ce ai pățit? Ce-ai pățit?

– Femeie, câte zile voi avea nu mai fur!

– Ce-ai pățit? Bine ți-a făcut! Te-a prins! – ea credea că l-a prins. Ți-am spus eu ție. Așa gospodar la furat!

– Măi femeie, nu m-a prins nimeni.

– Nu cred. Te-a prins! De ce-ai venit cu golul?

– Nu mai fur câte zile oi avea!

– Dar ce-ai pățit?

El arată copilița și zice:

– Din cauza copilei.

– Dar ce ți-a făcut copila?

– Din cauza ei nu mai fur în veacul veacului.

Căci a vorbit Duhul Sfânt prin gura ei.

– Dar ce-a zis copila?

– Eu m-am dus pe lan – cum îi obiceiul meu –, și-nainte de a începe a căra snopii mă uitam: în stânga, în dreapta, încoace-ncolo. Copilița mă vedea de la căruță și când am venit m-a întrebat: „Tătăică, mata ai uitat ceva; ai uitat să te uiți și în sus”.

Atunci m-am gândit cât sunt eu de nebun. Dumnezeu îmi vorbește prin gura copilei, că trebuia să mă uit mai întâi în sus; că dacă mă uitam în sus, nu mai era nevoie să mă uit la dreapta, la stânga, sau înainte, că de ochiul cel de sus nimeni nu se poate păzi. Ochii lui Dumnezeu – cum spune Solomon –

sunt de milioane de ori mai luminoși decât soarele și nu este loc unde nu cercetează atotștiința lui Dumnezeu. Cum zice și Apostolul: *Știința lui Dumnezeu străbate până la despărțirea duhului de a sufletului*, nu numai până la despărțirea trupului de a sufletului”.

Omul este icoana Preasfintei Treimi. El are minte, cuvânt și duh. Duhul cel în chip de raze de lumină, care-i în inimă, cu acesta omul îi mai mare decât îngerii; că îngerii nu s-au făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul. Omul este icoană vie a Sfintei Treimi pe pământ, are minte, cuvânt și duh. Mintea este chipul Tatălui, cuvântul este chipul lui Hristos, iar duhul cel de viață făcător este chip al Duhului Sfânt.

Acest duh de viață nu-i duhul cu care vorbim, acesta este sluga minții și are altfel de cuvânt. Iar acela este un dor gânditor, stă între minte și între cuvânt și circumscrie – are în sine – și pe minte și cuvânt, după Sfântul Grigorie Palama, preaîndumnezeitul la minte. Deci până acolo străbate știința lui Dumnezeu, până la despărțirea duhului de a sufletului și nimeni nu poate să se ascundă cu vreun gând de la atotștiința Ziditorului.

Acest Duh Sfânt l-a cercetat pe acest om cu frica lui Dumnezeu și s-a gândit: „De acum înainte nu voi mai fura în veci, cât voi trăi. Ba, am să mă duc să mă mărturisesc și să-mi fac canonul pentru câte am făcut în viață, că dacă mă mai duc la furat trebuie mai întâi să mă uit în sus. Și dacă mă uit în sus mi-e destul atât, ca să nu mai pot fura în vecii vecilor, că de ochiul cel de sus nimeni nu se poate păzi”.

Iarăși vă spun: **începutul înțelepciunii este frica Domnului**. Ea este temelia tuturor faptelor

bune. *Înțelepciunea are două capete: primul este frica de Dumnezeu și cel mai de sus este dragostea de Dumnezeu*, că toată fapta bună se începe din frica lui Dumnezeu și se termină în dragostea lui Dumnezeu, care este legătura desăvârșirii și cea mai înaltă faptă bună.

Dumnezeu cel închinat în Treime, Părintele, Cuvântul și Duhul Sfânt, Treimea cea de o ființă și nedespărțită și Preacurata Lui Maică și toți sfinții să ne fie în ajutor, să nu uităm frica lui Dumnezeu și să păzim poruncile Lui. Amin.

SFATURI DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

Frica de Dumnezeu nu te lasă să mănânci mult. Frica de Dumnezeu nu te lasă să mănânci de fruct în zilele oprite. Frica de Dumnezeu nu te lasă să faci vreun păcat în posturi sau la zile mari, sau să nu păzești curăția, care este rânduită și pentru cei căsătoriți.

Frica de Dumnezeu nu te lasă să înjuri. Frica de Dumnezeu nu te lasă să te răzbuni pe cineva. Frica de Dumnezeu nu te lasă când ai văzut omul sărac, să-l lași, să nu-l ajuți. Frica de Dumnezeu îți aduce aminte de moarte, de judecată, de gheenă, de iad, de rai, de împărăția cerului, de slava dreptilor. Frica de Dumnezeu nu te lasă să vorbești de rău, nu te lasă să clevetești, nu te lasă să spui minciuni. Frica de Dumnezeu nu te lasă să te mândrești, să te trufești.

Frica de Dumnezeu nu te lasă să ai zavistie. Frica de Dumnezeu nu te lasă să ai ură pe cineva, sau pizmă, sau invidie, sau râvnă rea. Frica de

Dumnezeu nu te lasă să te răzbuni pe altul, să-i faci rău. Frica de Dumnezeu nu te lasă să vorbești de rău, să clevețești, să spui minciuni, să glumești, să râzi sau să osândești pe altul.

Frica de Dumnezeu nu te lasă să fii iubitor de arătare, să ai dorință de a plăcea oamenilor, să ai slavă deșartă, să ai fățarnicie, să ai viclenie în tine. Frica de Dumnezeu nu te lasă să fii iubitor de sine, să trăiești în nesimțire. Frica de Dumnezeu nu te lasă să păcătuiești nici cu vederea, nici cu auzul, nici cu mirosul, nici cu gustul, nici cu pipăirea, nici cu închipuirea. Frica de Dumnezeu te păzește de uitare, de neștiință, de trândăvie, n-am când vă spune tot alaiul întunericului.

Frica de Dumnezeu este aceea care te păzește să fii sfânt cu trupul și cu sufletul. Și aceasta nu-i numai la călugări, frica de Dumnezeu deopotrivă lucrează și la creștinii din lume și la cei afierosiți lui Dumnezeu în slujba călugăriei.

Frica de Dumnezeu pe preot în Sfântul Altar îl face serafim. Slujește cu frică de Dumnezeu, bagă de seamă să nu greșească o ectenie, cu Sfintele Taine, cu mâinile, la Sfânta Proskomidie, să nu cumva să aibă vreun gând în timpul Liturghiei.

Frica de Dumnezeu, când ai văzut omul necăjit, te duci și-l ajuți, te duci și-l mângâi, te duci și-l slătuiești. Întotdeauna frica de Dumnezeu îți este povățuitorul cel mai bun. Și de aceea toți Sfinții Părinți laudă frica de Dumnezeu.

Deci cel mai înțelept om din lume este acela care se teme de Dumnezeu. Ai auzit ce spune Psalmistul: *Fericit bărbatul, care se teme de Domnul, că întru poruncile Lui va voi foarte.*

DESPRE PAZA MINȚII

(sfaturi date unor studenți teologi)

Fiindcă a fost vorba, să vorbim ceva despre paza minții. Eu, păcătosul, când încep să vorbesc de rugăciunea minții sau de paza minții, mi-i rușine și mi-i greu să vorbesc, că vorbesc despre ceea ce nu am. Că zic Sfinții Părinți că **nimic nu-i mai sărac decât mintea aceea care filosofează pentru fapta bună, neavând lucrare**. Eu sunt acela cu musca pe căciulă, că vreau să vorbesc cele ce nu fac și niciodată nu am făcut.

Dar eu cred că vă vor fi de folos acestea în drumul pe care veți merge. Fiindcă viața aceasta este o luptă, cum spune la Iov: *O luptă și o ispită este viața omului pe pământ* și în această luptă și ispită, în fiecare clipă este nevoie de iscusință. Cum a spus și marele Apostol Pavel: *În lupta aceasta grea și mare, aveți nevoie de răbdare și celelalte*.

Și este prea de nevoie, pentru că vă duceți între străini, acolo unde vă duceți, întâlnindu-vă cu oameni de altă credință: protestanți și catolici și cutare... Și ca ortodox, pentru ca să-ți păzești sufletul curat, o lucrare mai prezentă și mai puternică decât paza minții nu va fi.

Paza minții are atâta legătură cu rugăciunea minții, ca și trupul cu sufletul. De la paza minții putem trece imediat la rugăciunea minții. Și totodată, în paza minții intră multe lucrări duhovnicești.

Sfântul Isihie Sinaitul spune așa: **Nimeni nu va scăpa de căpeteniile tartarului** – mi-aduc aminte

din Filocalie – **fără de paza minții, măcar de ar fi cât de mare filosof și cât de mare înțelept în lume.**

Ce este paza minții, după învățătura Sfinților Părinți? Este o lucrare prezentă, foarte ușoară și n-are nevoie de mare osteneală, decât numai de frica lui Dumnezeu. Ea se naște chiar din frica lui Dumnezeu! Iar frica de Dumnezeu se naște din credința în Dumnezeu. Că dumnezeiescul Părinte Maxim spune: **Cel ce crede, se teme.** Eu nu am nici o pricină să mă tem de cineva, dacă nu cred că-i de față. Iar când cred că Dumnezeu este de față, mă tem!

Deci, iată cum **din credința în Dumnezeu se naște frica de Dumnezeu. Iar din frica de Dumnezeu se naște trezvia atenției, sau paza minții, sau ferirea minții de la păcat, sau privegherea minții.** Când auzim la Sfinții Părinți: paza minții, trezvia atenției, liniștea minții, ferirea minții, privegherea minții sau toate acelea, este același lucru. Este așa cum am zice: pâine, bucată de pâine, felie de pâine; dar tot de pâine este vorba, numai sub alte cuvinte.

Paza minții, după învățătura Sfinților Părinți, constă în aceasta: în a ne trezi cu mintea, în a ne împotrivi păcatului cu mintea și în a chema pe „Doamne Iisuse...”, prin rugăciunea minții.

Vezi câtă legătură are rugăciunea minții cu paza minții? Că nu-i de-ajuns să mă trezesc eu: „Ce fac eu acum este bun? Ce gândesc eu acum este bun? Ce intenționez eu acum este bun? Ce cuget eu acum este bun?” Sau: „Ce alegere fac eu asupra acestui cuget este bună?” N-ajunge atât! Ci îndată mi-a dat putere Preasfântul Dumnezeu să-mi stăpânesc pornirile prin volnicia de sine sau de sine stăpânirea. Nu vezi ce spune în Psaltire? *Doamne, căci cu arma buceivoiri ne-ai încununat pe noi.*

Îndată ce ne-am trezit, simțim cu mintea dacă se apropie un păcat de minte sau un gând rău; că orice gând rău este un șarpe gânditor, adică un diavol. Și îndată ce l-am simțit că se apropie, să ne împotrivim; cu arma buneivoinii (cu voința) ne împotrivim să nu-l primim, căci avem această putere.

Dar *puterea noastră este slabă și tăria noastră neputincioasă*, cum spune la hirotonie. Și atunci ce-i de făcut? Ne trezim, după puterea noastră; să vadă Dumnezeu că voința noastră se mișcă spre bine și ne împotrivim păcatului. Și negreșit să ținem legătura cu Domnul, chemându-L prin rugăciunea „Doamne Iisuse...”.

Dar nimeni să nu se bazeze pe trezvia sa sau pe voința sa, că-i tare împotriva păcatului, că rămâne foarte, foarte înșelat! Pentru că, negreșit, voința noastră și trezvia noastră trebuie să fie întărite de Domnul nostru Iisus Hristos. De aceea **ne trezim, ne împotrivim cu voia de sine stăpânitoare și chemăm pe „Doamne Iisuse...”**.

Acestea trei stau nedezipite una de alta. Pentru că dacă nu chemăm pe „Doamne Iisuse...”, nu reușim să ne despățimim în nici un fel cu mintea. Că El ne-a spus în Evanghelie: *Rămâneți întru Mine și Eu întru voi, că fără de Mine nu puteți face nimic*. Clar! *Cheamă pe Domnul în ziua necazului și te va izbăvi*, cum spune Psalmistul. Sau: *Auză-te Domnul în ziua necazului și celelalte*. Dacă-L chemăm pe Dumnezeu, El ne ajută.

Așa și tu. Și trezvia noastră-i bună și voința noastră care se împotrivește răului, dacă este ajutată de darul și puterea lui Dumnezeu. **Chemarea numelui Domnului să nu înceteze**, că zice apostolul: *Tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui*.

Acum mai este și a patra lucrare: **Ne trebuie smerenie!** Să ne trezim cu mintea, să ne împotrivim păcatului cu mintea, să chemăm pe „Doamne Iisuse...” și să avem mare smerenie a inimii și cunoștință de sine, fiindcă ne luptăm cu demonii cei mândri. Da! Că îndată ce se ridică în noi părerea de sine, sau îngâmfarea, sau cinstea de sine, îndată ne părăsește Domnul și ne lasă în propriile noastre puteri: „Ia să vedem ce ai să faci tu fără Mine?” Că a spus oarecând lui Israel: *Să nu ieși la război fără Mine!* Știi ce-a pățit când a ieșit la război cu amoreii, fără să cheme ajutorul lui Dumnezeu!

Această îndrăzneală – să zicem așa –, sau semeție de cuget, sau cutezanță de sine a omului de a se bizui pe trezvia lui și pe puterea lui de voință, este izvorâtă din iubirea de sine. Egoismul! Adică, după cum arată dumnezeieștii Părinți, din mama tuturor păcatelor, care este iubirea de sine. Că **din iubirea de sine se naște și mândria și trufia și semeția și celelalte.**

Din iubirea de sine se naște mai întâi: mila de sine, cruțarea de sine, îndreptățirea de sine, mulțumirea de sine, trâmbițarea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine. Apoi: închipuirea de sine, simțirea de sine „că sunt ceva!”, îngâmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine și, dacă vrei să vă tâlcuiesc, acestea au o mulțime de ramificații.

Apoi vine moartea minții și omorârea sufletului, mai înainte de moartea trupului – adică nesimțirea inimii –, după care a plâns Sfântul Simeon Noul Teolog toată viața, precum am găsit-o la „Scară”. Nesimțirea nu numai că omoară sufletul, ci omoară mai întâi partea privitoare, adică pe minte;

nesimțirea este moartea minții și omorârea sufletului mai înainte de moartea trupului.

Dacă i-ai omorât ochiul, ai întunecat trupul. Așa și sufletul, prin minte moare; și de aici înainte diavolul a pus stăpânire peste toate puterile sufletului. Aceasta se întâmplă când omul are încredere în sine și în puterea lui de trezvie și când zice: „A! eu sunt om înțelept. Ce să mă mai rog, ce să mai stau în genunchi, ce să mai chem pe Iisus, doar eu știu să mă păzesc de păcat! Păi eu nu știu că-i păcat?”

Când vede Dumnezeu în sufletul nostru această încredere și rezemare pe sine și cutezanță de sine, ne lasă în mâna diavolilor. Atunci ispita ne arată cât putem, fără darul lui Dumnezeu și fără mila Lui. De aceea, sufletul nostru în toată clipa greșește lui Dumnezeu. **Să aveți convingerea aceasta că nu există clipă când nu mâniem pe Dumnezeu. Și pentru că nu este clipă când nu mâniem pe Dumnezeu, nu este clipă când nu avem nevoie de ajutorul Lui.**

Sufletul, negreșit, îndată ce greșește cu mintea și cu orice pornire spre păcat, trebuie să alerge cu umilință la ajutorul lui Dumnezeu, să ceară milă, iertare și ajutor împotriva ispitei. Că, dacă cutează pe deșteptăciunea lui, zicând: „A! eu știu multe, eu pot multe!”, auzi ce spune Scriptura, la Solomon: *Cel ce se încrede în sine, va cădea cădere jalnică.* Pentru ce? Te-ai încrezut în sine; nu mai ai nevoie de Dumnezeu! „Pot și eu ceva!” Și atunci Dumnezeu îți arată ce poți! Că fără de El nu putem nimic. Și la trezvia atenției este mare nevoie să simțim în jurul nostru ajutorul lui Dumnezeu, de care avem nevoie în fiecare clipă.

În Sfânta Scriptură se spune așa: *Fata Babilonului, ticăloasa* – și spune mai departe, cum

cântăm „La râul Babilonului” –, *fericit este care va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră* (Psalm 136, 8-9). Iată pe cine fericește Duhul Sfânt! Pe cel ce ia fiii fetei Babilonului și-i trănțește de piatră.

Tâlcuirea Sfinților Părinți din Filocalie este așa: Fata Babilonului este mintea noastră. Cuvântul babilon înseamnă „amestecare”. Fiindcă mintea noastră pururea este amestecată cu gânduri bune și rele, o numește „fata Babilonului”, născută din amestecare, combinată cu amestecarea. Iar fiii fetei Babilonului sunt gândurile minții, care le naște ea.

Și cine-i fericit? Acela care-i treaz cu mintea și, cum vede că s-a născut din minte un copil – un gând rău –, îl ia de picioare și-l dă de piatra Hristos. Cum și a venit un gând rău în minte – înțelegi? –, dă-l de piatra Hristos: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”. Vine un gând de curvie: „Doamne Iisuse...”, dă-l de piatră! Vine un gând de mânie, dă-l de piatră! Vine un gând de trufie: „Doamne Iisuse...”; un gând de viclenie: „Doamne Iisuse...”; un gând de zavistie: „Doamne Iisuse...”. Trănțește-i de piatră pe pruncii aceștia ai „fetei Babilonului” – adică cugetele rele ale minții – de când sunt prunci. Adică ucide patimile din tine cât sunt mici, că pe urmă este mult mai greu!

Pe acești prunci ai fetei Babilonului îi omoară darul și puterea lui Hristos! Hristos S-a numit în Sfânta Scriptură de trei ori piatră: *Piatra cea din capul unghiului, pe Care n-au băgat-o în seamă ziditorii; Piatra cea nefăcută de mână, Care se taie din munte, despre care se spune la Daniil; și Piatra, stânca din care a ieșit apă, când a fost lovită de Moise, simbolizând coasta lui Hristos din care a ieșit sânge și apă.*

În Hronograful evreiesc am citit viața lui Moise, tradusă de Isaia Răcăciune, un mare rabin care a trăit în secolul trecut. A murit demult! Și la dânsii se scrie, măcar că ar trebui să treacă și în tradiția ortodoxă, ca o teologumenă – știți, nu ca o dogmă –, că Moise, când a lovit stânca la Rafidim – am fost acolo la Sinai și am băut apă –, întâi a ieșit sânge, fiindcă a lovit-o cu îndoială.

Pentru îndoiala pe care a avut-o Moise atunci, l-a muștrătat Dumnezeu și nu a murit în pământul făgăduinței. El nu a zis: „Ascultă, Israele, din piatra aceasta ai să bei apă!”, ci a zis astfel: *Au doar din piatra aceasta am să vă scot apă?* Dumnezeu i-a spus imediat: „Moise, de ce nu M-ai preaslăvit înaintea fiilor lui Dumnezeu? *Au doar din piatra asta...?*” „De ce n-ai zis: din piatra asta Dumnezeu vă va adăpa pe voi?” Apoi Moise, fiind certat de Domnul, a lovit a doua oară, zicând: „Ascultă Israele! Din piatra asta...!” A lovit și a ieșit apă.

Dar este și-o taină mare aceasta, că întâi a ieșit sânge și apoi apă. Căci și din coasta lui Hristos a ieșit întâi sânge și apoi apă. Iată cum a închipuit stânca Rafidim, coasta lui Hristos.

Acum să revenim la trezvie, ca să nu ne pierdem în discuție, că cuvântul nostru trebuie să tragă către mijloc. Noi, dacă ne încredem în sine și în puterea noastră de virtute, de înțelegere și de filosofie, mai întâi mireasma Duhului Sfânt nu mai este cu noi.

Îndată ce Duhul Sfânt simte o mică licărire a mândriei, se ferește și-l lasă pe om în propriile sale puteri. Și atunci vedem că am ajuns la cădere. Ori cu mintea, ori cu cuvântul, ori cu lucrul, ori – Doamne ferește – cădere care ne desparte prea tare de Dumnezeu. Iar cine are lucrarea trezviei, trebuie să

lic treaz și în privința asta. Nu-mi încape mie în putere să mă trezesc, ca să mă lupt cu păcatul. Mă trezesc, dar Îl chem pe „Doamne Iisuse...!”

Legca sobornicească a Bisericii aceasta este: să mă trezesc, să mă împotrivesc, să chem pe „Doamne Iisuse...”. Asta este lucrarea trezviei atenției. Că „Iata Babilonului” – adică mintea noastră, de care am amintit mai înainte – naște mereu prunci. Și naște prunci răi – gândurile rele! Noi să-i luăm, să-i trântim de piatra Hristos și să-i sfărâmăm!

Duhul Sfânt atunci ne ferește: *Fericit este care va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră.* În momentul când un gând rău l-am lovit de piatra Hristos, am ucis un prunc al fetei Babilonului. Ne ferește pentru aceasta Duhul Sfânt, că nu am nădăjduit să-l ucidem noi, ci l-am dat de piatra Hristos.

Ai auzit că spune în Scriptură așa: *În dimineți am ucis pe toți păcătoșii pământului, ca să pierd din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea!* Ai auzit când trebuie uciși păcătoșii – adică gândurile rele? În dimineți! Gândurile păcătoase răsar din minte, ca mai înainte pruncii fetei Babilonului care se nasc dintr-însa. Și nu arată Scriptura să-i ucidem când ar fi pe la amiază sau seara. Ci, când au răsărit, în dimineți ucide pe păcătoșii pământului!

Gândurile păcătoase, cum au răsărit în minte și imaginație, trebuie ucise prin rugăciunea lui Iisus, *ca să pierzi din cetatea Domnului* – cetatea este sufletul *pe toți cei ce lucrează fărădelegea.*

Dacă am ucis pe păcătoșii pământului, adică gândurile păcătoase, când răsar din minte, am pierdut din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea. Că doar prin gândurile pătimase vin

faptele pătimase. Că zice dumnezeiescul Părinte Maxim: *Stăpânește-ți gândurile, o, monahule! Că dacă nu-ți vei stăpâni gândurile, îndată vei ajunge să nu poți stăpâni lucrurile!*

Tot păcatul de la gânduri vine. Și atunci, dacă ucidem pe păcătoșii din cetatea Domnului în dimineți, am curățit cetatea, care este sufletul nostru.

Sfântul Diadoh al Foticeii zice așa: „Mintea cea iubitoare de Hristos, primele răsăriri ale păcatului nu le primește”. Cine iubește pe Dumnezeu, cum se atinge de mintea lui un gând pătimăș, zice: „Doamne Iisuse...”. Cheamă pe Mântuitorul! Pentru că, dacă nu L-ar chema, stă de vorbă cu gândul cel pătimăș, se îndulcește cu el și, după ce s-a săturat de îndulcire, își aduce aminte: „Măi, dar gândurile acestea sunt păcătoase, trebuie să zic „Doamne Iisuse...”, că uite, m-au scos din așezarea cea bună și m-au aruncat în gânduri spurcate”.

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice așa: *Când stai la rugăciune și primești gânduri spurcate, ești asemenea unei mirese care curvește de față cu mirele său. S-a logodit cu mirele, și pe urmă, poftim! Stă și se împreună cu altul de față cu mirele. Cât de urâtă este mireasa aceasta mirelui său, când vede că ea îl trădează chiar în fața lui.*

Iar Dumnezeu, Care vede toate, vede că noi, în vremea rugăciunii, primim gânduri spurcate, și sufletul nostru, în loc să se împreune prin rugăciune cu Hristos, se împreună cu diavoli și curvește în fața Lui. Și atunci Apostolul Pavel ne spune: *V-am logodit pe voi mireasă unui Mire fără de moarte; și tare mi-e frică de voi să nu se poticnească inimile voastre, precum a Evei de satana în rai. Clar! Dacă ne-am împreunat cu păcatul în fața lui Dumnezeu, cu*

diavolii ne-am împreunat, nu cu Hristos! Și atunci, Mirele Hristos zice: „Iată, mireasa Mea – sufletul nostru – s-a împreunat cu diavolii și i se pare că se roagă Mie! Stă la rugăciune și curvește cu diavolii!” Că tot gândul pătimăș dacă-l primim, suntem amestecați cu diavolul acelei patimi și ne duce în gheena.

Zice și Sfântul Isihie: **În vremea rugăciunii minții, se încaieră la luptă trei minți: mintea Sfințelor Puteri, mintea drăcească și mintea omului.** Mintea omului stă în mijloc și el are atâta putere de stăpânire de sine, încât, toate puterile întuncricului dacă ar veni, nu pot să-l clatine.

De aceea a zis Scriptura: *Dumnezeu l-a zidit pe om și l-a lăsat în mâna sfatului său.* Iar în ziua judecății ne va cere socoteală. Noi vom zice: „N-am putut, Doamne!” „N-ai vrut! Eu te-am înzestrat cu putere”. Că **nici îngerii nu-l silesc pe om la fapta bună și nici diavolii nu-l pot sili la cele rele.** Atâta putere a luat satana în rai, când a înșelat pe Eva, să clatine puțin puterea cugetătoare a omului, adică să-l îmboldească prin gând să facă răul, dar nu să-l silească.

Poate vom zice în ziua judecății: „Doamne, diavolul m-a dus la femeia cutare!” Diavolul poate să zică atunci: „Doamne, să-mi aducă martori! Cine m-a văzut că-l duceam de mână pe om?” „M-a dus diavolul la crâsmă”, zice altul. Atunci diavolul răspunde: „Doamne, să-mi arate martori! A văzut cineva vreun diavol ducând pe om la crâsmă?” „Doamne, m-a dus diavolul în cutare loc”. Iar diavolul îi poate zice: „Doamne, el a fost prost și a fost iubitor de mine, iubindu-și ființa lui și s-a lăsat biruit de patimi. Eu i-am dat în gând și el s-a dus. Și Sfintele Puteri i-au dat în gând să facă bine și nu a ascultat”.

Deci mintea omului stă între Sfintele Puteri și cetele diavolești. Și îndată ce el simte că-l ispitesc diavolii din stânga, aleargă la Iisus prin rugăciune și atunci se bucură Sfintele Puteri și biruința-i de partea noastră. Iar dacă vom sta de vorbă cu gândurile și ne îndulcim de ele, tot timpul stăm de vorbă cu diavolul. De aceea, în Pateric nici nu se mai spune patimă, ci: „Cutare s-a luptat cu diavolul curviei, sau cu diavolul mâniei, sau cu diavolul leneviei”, că tot păcatul este un diavol.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Mare poftă, mare diavol este păcatul”. Și Sfântul Efrem spune: „Câte păcate are omul în minte și în inimă, atâția diavoli are într-însul”. Iar Sfântul Marcu Ascetul: „Foarte se silesc diavolii să ne învețe să nu credem că avem diavoli în noi”, dar zice: „Câte patimi avem, atâția diavoli avem!”

Fiecare patimă este un diavol. Adică: *mândria, semeția, slava deșartă, fățarnicia, trufia, viclenia, zavistia, pizma, invidia, râvna cea rea, mânia, iușimea, nerăbdarea, nrecunoștința, cârtirea, răpirea, nemulțumirea față de binefacerile lui Dumnezeu sau ale aproapelui, ținerea de minte a răului, vorbirea de rău, clevetirea, minciuna, gluma, râsul.*

Sau mai departe: iubirea de arătare, dorința de răzbunare, slava deșartă, lăudăroșenia, iubirea de sine cu tot alaiul ei, și pot să spun ceasuri întregi și nu termin nici ceea ce mai țin minte din mulțimea păcatelor întunericului.

Și iată, atâția diavoli avem în noi! Cineva poate zice: „A! Dar nu sunt așa păcătos! Sunt de atâția ani în mănăstire, cu muieri n-am trăit, nici n-am știut ce-i femeia”. Și noi suntem preacurvari în toată clipa, căci cu gândul și imaginația greșim ziua și noaptea!

Pentru ce zice dumnezeiescul părinte Efrem Sirul: **Nu mă aruncați în negrijă, frații mei, pentru păcatele cu gândul, că ar fi mici? Nu-s mici!** Hristos, Înțelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu, ne-a arătat și a socotit preacurvie întru poftă de lămărie și ucidere întru ură de frate. Și acelea se fac cu gândul. Iată, mă fac ucigaș și preacurvar în toată ziua. Și apoi, câtă pocăință îmi trebuie?

Legea Darului, sau a Harului, când a venit, a scos păcatul din rădăcină, nu a venit să cosească păcatul pe deasupra, cum dăm cu coasa și rădăcina rămâne.

Așa a fost Legea Veche: să nu furi, să nu desfrânez, să nu ucizi, să nu fii mărturie mincinoasă... **Legea Veche oprea păcatul din lucrare.**

Legea Harului, când vine, scoate păcatul din rădăcină, că pofta-i rădăcina păcatului. Să nu poftesci femeia aproapei..., cum spune porunca a zecea, că ești preacurvar. Și atunci smulgi păcatul din rădăcină! Că de la poftă vine păcatul. Scoate buruiana de unde pornește ea! Și cu cât Legea Harului este mai desăvârșită, cu atât trezvia atenției trebuie să dea seamă omului să-și păzească mintea. Că omului i se pare că este curat, dacă n-a făcut păcatul cu lucrul. Cea mai mare înșelare este asta! Că tocmai atunci suntem în cel mai greu păcat, adică în nesimțire, după Sfântul Maxim.

Când nu avem simțirea păcatului, suntem în cel mai greu păcat; că atunci mintea noastră-i oarbă, iar nesimțirea este moartea minții. Mintea nu simte păcatul și omorârea sufletului, mai înainte de moartea trupului. Și nesimțirea se naște și ea tot din iubirea de sine. N-am avut timp să vă spun și toate fiicele ei, așa cât le mai țin minte.

Nu este clipă și nu este vreme în care nu mă aflu mâniind pe Dumnezeu; să avem încrederea aceasta și să știm, și chiar de n-am simțit și n-am ajuns la convingere, să ajungem de-acum. Așa trebuie mărturisit. Pentru că am ajuns la convingerea asta cu zeci de ani în urmă, că nu există clipă și mai puțin decât aceasta, când nu ne aflăm mâniind pe Dumnezeu.

Aceasta știi când o simți? Când ajunge omul în treptele cele mai înalte ale rugăciunii inimii și când vine Duhul Sfânt în inima omului, cu darul lui Hristos, atunci abia vede el milioanele de neputințe, care-l robesc simțitor și gânditor.

Vezi în camera asta ce curat este? Nu-i praf, nu-s gunoaie. Dacă o rază a soarelui ar intra aici și noi am sta deoparte, am vedea milioane de microbi ce se învârt și cât praf este. „Ia uită-te ce era în camera asta!” Dar până ce n-a intrat raza soarelui, nu vedeam. Dar dacă am avea niște aparate speciale care măresc, ele ar face și mai mari corpurile acelea care le vedem cu ochiul liber. Așa este și cu sufletul nostru.

Deci, în timpul rugăciunii celei curate, când se scaldă inima noastră în lacrimi și fierbe în clocotul plânsului, după ce au trecut momentele acelea, atunci o să vezi câte milioane de neputințe zac în mintea și inima noastră. Și acestea nu le simțim. Petrecem în nesimțire, în somn, în răspândire, în învârtoșare, în împietrire. Ni se pare că noi, „slavă Domnului, n-am făcut cutare păcat!” Dar noi le avem pe toate și suntem izvorul a tot păcatul și fabrica a toată fărădelegea, în toată clipa.

De aceea, pentru că în fiecare clipă greșim, în fiecare clipă este nevoie de trezvie, de paza minții, de rugăciune și de umilință în fața lui Dumnezeu. Asta este ce spunea marele prooroc David: *că fărădelegea*

mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea.

Uite un alt caz. Ți se întâmplă uneori că știi că ești păcătos și vrei să te rogi, dar nu ai stare de umilință, adică simți o învârtosare a inimii. Ce trebuie să facem atunci?

Această învârtosare a inimii în timpul rugăciunii se cheamă răceală, secetă sau uscăciune. Și asta este obișnuită la Sfinții Părinți. Eu deja, când mă mărturisesc, zic: „Părinte, rugăciunea am făcut-o cu mintea îmbrobodită, plină de uitare, plină de răspândire, cu secetă, cu uscăciune, cu răceală, cu părăsirea darului...”. **Răceala vine mai totdeauna din uitare.** Pricina răcelii sufletului – că eu, păcătosul, sufăr în toată clipa de ea – este uitarea. Dar uitarea ce este, după Sfinții Părinți? Este primul păcat din partea rațională a sufletului.

Sufletul se împarte în trei părți: partea rațională, cea mânioasă și cea poftitoare, după Sfântul Grigorie de Nyssa. Așa le rânduieste în Pidalion. El canonisește exact păcatul după cele trei părți ale sufletului. Vezi în canoanele lui din Pidalion.

Din partea rațională primul păcat este uitarea. Apoi neștiința, nedreapta socoteală, nechibzuința, nemulțumirea pentru binefacerile lui Dumnezeu și ale aproapelui, nediscernământul, credința strâmbă, hula, nebunia, eresul și celelalte. Dar *primul pas spre răceală, ține minte, este uitarea.*

Când uităm binefacerile lui Dumnezeu, când uităm că Dumnezeu este de față, când uităm prezența lui Dumnezeu, cădem în așa numita „acedie”. **Acedia este moleșeala sufletului și a minții.** Marele Vasile și alți Sfinți Părinți numesc *acedia caracatița sufletului.* Când s-a lăncezit omul

și când zace în acedie, în moleșeală, atunci vin toate patimile și răutățile în sufletul lui.

Așa o numește și pe imaginație. Aristotel o numea simțire de obște în filosofia lui. Pentru că imaginația nu prinde numai un păcat și nu dă război sufletului numai cu unul. Ai citit *Paza celor cinci simțiri* scrisă de Sfântul Nicodim Aghioritul?

Ei, câte sunt de vorbit! Vezi cum se leagă una de alta, vorbind? De cinci ori am citit-o în viață, la liniște. Strașnică și sfătuitoare carte. Și când o termini, autorul ei zice: *Această puturoasă carte ce am scris*. Ai văzut câtă smerenie? „Tu te-ai făcut ca un amnar și eu ca o cremene. Ai lovit o dată și de două ori într-o inimă a mea ca de cremene și au izvorât aceste puține scântei”. Cartea aceea toată are mare înțelepciune!

Ai văzut ce spune acolo? Ne arată cum să mergem pe drumul acesta. Din cauză că mintea a căzut în răceală, datorită uitării, după ce-am uitat noi frica lui Dumnezeu, începe omul să-și permită orice. Și prima dată, când omul a uitat de frica lui Dumnezeu, începe să-i aducă diavolul tot felul de gânduri prin imaginație.

Imaginația, după Sfântul Vasile cel Mare, este pod al diavolilor, prin care intră în sufletul omului. De aceea trebuie o mare atenție la rugăciune să nu ne închipuim nimic, căci prima vamă pe care o întâlnește mintea înspre inimă este imaginația. Nici o faptă rea, nici un diavol, nici o patimă nu trece de la minte la simțire decât prin imaginație. Că nu poți să faci păcatul până nu ți-l închipui. N-ai văzut când te lupți cu mintea? Ori apare chipul aceluia care te-a supărat și asupra căruia ai fost pornit. Parcă ți-l aduce aminte și parcă te-ai răzbuna. „Ei, dacă ar fi aici! Ce

i-aș drege, ce i-aș face!” Și aceia sunt diavoli. Dar prin imaginație îți dau război. „Măi, dar mi-a zis, și-am să-i zic!”

Diavolii iau fața aceluia care te-a supărat și o aduc în suflet prin imaginație și ți-o arată: „Uite, acesta ți-a zis și acesta te urăște!” Apoi vin și minciunile minții, cu presupuneri că acela te urăște, și acela zice așa și acela, cutare.

Un duhovnic mare spunea: „Nu le crede, părinte, că-s minciunile minții și ai să vezi mai târziu că niciuna din câte ți-a spus mintea nu-i adevărată”. Astea-s minciunile minții, pe care le bagă diavolii în suflet în vremea ispitei, prin imaginație, să-l dărâme. Sunt prepusuri, păreri greșite. Prepusuri că cutare îți zice, că cutare are ciudă și cutare altceva. Și niciuna nu-i așa.

Demonii, când văd că tulbură pe om bănuielile acelea, bat război și cu acestea. Că zice în Psaltire: *Mulți sunt acei care bat război cu noi de la înălțime.* Și Sfântul Apostol Pavel zice: *Lupta noastră nu-i împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva duhurilor răutății, domnii puterii văzduhului, a duhurilor răutății răspândite în aer.* Iată, cu căpeteniile văzduhului se luptă biata minte!

Ce se întâmplă? Un păcat întâi l-ai gândit. Dacă s-a învoit mintea la gândire, trece la cugetare. Trece la alegere. Imediat îl bagă diavolul în imaginație. Ți-aduce aminte... N-am vorbit noi despre ispitirea din opt părți? Ca să vezi și acolo câtă filosofie este la Sfinții Părinți! După ce te-a băgat în imaginație, ți-a băgat idolul și te-a lovit în minte. Gata! Auzi ce spune: *Când vei vedea urâciunea pustiirii stând în locul cel sfânt, cel ce aude să înțeleagă!*

Sfântul Maxim spune: *Urâciunea pustiirii în locul cel sfânt este păcatul închipuit în imaginație.*

Că locul cel sfânt este inima, pentru că *noi suntem Biserica Dumnezeului Celui viu*, și Duhul lui Dumnezeu locuiește în inima noastră. Diavolul, dacă a reușit să bage idolul prin imaginație în minte, de aici îl bagă în inimă! Apoi, în inima și în mintea ta, numai fața aceea o ai, ori care te-a supărat, ori care o iubești cu patimă! După ce ți-a băgat idolul, îți dai seama: „Da! Eram treaz mai înainte de prima momeală” – că aicea trebuie să vorbim de cele douăsprezece trepte ale păcatului. Dacă eram treaz la prima momeală, imediat ziceam: „Doamne Iisuse...” și cu trezvia atenției idolul nu intra.

Dacă n-am fost atent, a intrat idolul: cutare fată, cutare femeie cu care ne-am întâlnit, sau bani sau slavă, ori de ce nuanță ar veni. L-a băgat în inimă prin închipuire. Acesta-i idolul, asta-i „urâciunea pustiirii în locul cel sfânt”. Și dacă era trezvia atenției, nu intra. Îl dădea jos de la început. A venit? „Doamne Iisuse...!” Îl izbești de piatra Hristos. Și știi ce se obișnuiește mintea cu acest nevăzut război? Precum scrie în „Războiul nevăzut”.

Ai văzut că mintea celui ce este treaz, care are trezvia atenției, nu numai că nu se teme de năvălirile astea. Știi ce face? Anume le cheamă. Le dă drumul oleacă, apoi cu rugăciunea îl cheamă pe „Doamne Iisuse...” în ajutor. Precum face pisica cu șoarecul. Îl prinde și apoi îi dă drumul, și așa se joacă cu el. Dar această lucrare este pentru cei sporiți.

Așa face mintea trezvitorului cu păcatul. Îi dă drumul să intre oleacă înăuntru; și numai ce-l vede că trece în imaginație și începe a-i tulbura firea. „A! Mi-ai venit? «Doamne Iisuse»...”. Și-l mai cheamă o dată la luptă: „Mai vină, măi, și mai intră!” Și el mai vine. Și iar îl izbește de piatră cu „Doamne Iisuse...”.

Știi ce zice apoi diavolul? „Aista nu-i prost! Mă cheamă întâi și-mi dă drumul și apoi mă arde cu Hristos. Stăi, că acum îi treaz cu mintea. Vin mai târziu, când îl stăpânește uitarea”. Și când îl mai cheamă, nu mai vine. Nu uită el să ne ispitească. „Acum nu vin, că-i treaz cu mintea și mă arde cu «Doamne Iisuse...». Dă-i pace. Când va dormita el cu mintea și n-o să fie stăpân pe simțuri, atunci vin! Când este răspândit cu mintea, atunci îi dau război. Acum, când este treaz, n-am nevoie să mă lupt cu el. Că știi ce face acum? Cheamă numele Domnului și mă arde!”

Așa face trezvitorul, precum face mîța cu șoarecele. Îi dă drumul și iar îl prinde. Ferice de cel ce are trezvia minții! De aceea a zis dumnezeiescul Pimen cel Mare în Pateric: **Nu avem nevoie pentru a ne mîntui decât de minte trează.** Clar! Atât. Cu mintea trează și cu lucrarea asta a trezviei atenției ne putem mîntui cel mai ușor.

Pe aceasta o numește Sfântul Isihie din Sinai „lucrare preacuprinzătoare de toată fapta bună și de toată virtutea” – citiți în Filocalie, că de acolo vorbim, și în Pateric. **Primul păcat care se naște din partea rațională a sufletului este uitarea.** Din uitare se naște răceala sufletului. Zice Marcu Ascetul că trei sunt uriașii care ucid sufletul: **uitarea, neștiința și trîndăvia.**

Vezi? S-ar putea ca unul să fie treaz cu mintea, dar să fie orbit de neștiință. Și iarăși n-are trezvia atenției nici acesta. Auzi, că neștiința este orbirea sufletului. Sfântul Maxim zice: **Viața minții este lumina cunoștinței, iar neștiința este orbirea sufletului.** Și atunci se poate orbi unul nu numai de uitare, ci și din neștiință. Și dacă a spus și de

trândăvie, dar ai auzit pe cine a pus întâi? Tot pe uitare. Că și neștiința și trândăvia vin după uitare.

Sfântul Grigorie de Nyssa clasifică în Pidalion toate păcatele după cele trei părți ale sufletului, și primul păcat care vine din partea rațională este uitarea. Și cauza răcelii noastre în cele duhovnicești, chiar în vremea rugăciunii, tot de la uitare pornește.

Iar cine are trezvia atenției, înainte de a veni uitarea, o simte. Pentru ce? Trezvia se naște din frica de Dumnezeu. Și frica lui Dumnezeu din credința în Dumnezeu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: **Cine crede, se teme și cine se teme, se trezește!** Uite, a venit un gând! De-acum trebuie să discern: ori îi rău, ori îi bun! Ce-i de făcut? Și cine se trezește, imediat trebuie să cheme pe „Doamne Iisuse...”, căci **trezvia atenției stă în trei lucruri: în a ne trezi cu mintea, a ne împotrivi păcatului de când este în minte, și a chema pe „Doamne Iisuse...”**. Trezvia noastră nu are nici o putere fără Iisus.

Dar uitarea este primul pas spre răceală, cum arată dumnezeieștii Părinți. Iar dacă noi luptăm împotriva uitării, mintea totdeauna îi trează și scapă de celelalte lupte în celelalte trepte ale păcatului. Ai văzut cum a fost numit satana la Iov în Sfânta Scriptură? Furnico-leu. Frumos comentariu face la aceasta Nil Ascetul, iar mai târziu Nicodim Aghioritul îl pune în *Paza celor cinci simțiri*.

De ce s-a numit satana și păcatul furnico-leu? Iov zicea: „Furnico-leul a murit de foame că n-avea de mâncare!” Dar la cine? La Iov n-avea de mâncare, nu la mine păcătosul! Eu îl hrănesc în toată ziua și-l fac leu. Că de ce Iov nu-l hrănea pe furnico-leu? Auzi ce spune Scriptura? Acest om aducea în fiecare seară

câte un bou jertfă pentru copiii săi: „Doamne, nu cumva copiii mei, fiind tineri, să fi greșit cu gândul lui Dumnezeu!” Care din tata și din mama de azi mai au grijă ce greșesc copiii lor cu gândul lui Dumnezeu?

Nu l-a numit degeaba Dumnezeu pe Iov, drept și temător! Aducea un bou jertfă în fiecare seară, nu pentru păcatele lui, ci pentru ale copiilor lui. Că el a spus că furnico-leul a murit de foame că n-avea de mâncare, adică el nici în gând nu hrănea păcatul. Și zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „N-ar fi pierit copiii lui așa, dacă nu i-ar fi găsit la masă și la beții. Că ei crau la praznic la fratele cel mai mare și petreceau. De aceea a putut satana să dărâme casa. Dacă îi găsea în rugăciune nu se putea întâmpla așa”. Dar aceasta a lăsat-o ca pildă Dumnezeu.

Dar acest Iov, care era atât de tare treaz cu mintea înaintea lui Dumnezeu, zice că furnico-leul a murit de foame că n-avea de mâncare; și Sfinții Părinți fac comentariu mai ales la lucrul acesta. **Păcatul, când vine în mintea noastră, este mic ca o furnică.** Că prima treaptă a păcatului este a face fapta bună cu scop rău. Pentru că fapta bună făcută cu scop rău n-are plată, ci ea trece de partea scopului și se pierde. Sufletul și viața faptei bune este scopul. De aceea a zis dumnezeiescul părinte Maxim: Este feciorie și milostenie și priveghere și post și osteneală, care sunt urâciune înaintea lui Dumnezeu, că nu cu scop adevărat se fac acestea!

Dacă fapta bună este făcută cu scop rău, ea trece de partea scopului și se face una cu el. Scopul este sufletul și mireașa faptei bune.

Noi, dacă ne-am trezi cu mintea, atunci când facem o faptă bună, trebuie să vedem dacă-i cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, de a mă mântui

sau dacă nu cumva mintea mea privește în altă parte. Dumnezeuiescul părinte Efrem zice: **Când mintea va părăsi scopul blagocestiei**, adică al evlaviei, **toate faptele bune nu mai folosesc.**

Că scopul este ori al iubirii de slavă, ori al iubirii de treaptă, ori al iubirii de câștig, cum zice Sfântul Ioan Scărarul. Auzi ce zice el, arătând aici cât este de rea chiar și lepădarea de lume cu scop rău: „Cel ce pentru iubirea de câștig a făcut lepădarea de lume, este ca piatra de moară, care întru aceleași se învâртеște”, vorbind despre cele trei feluri de lepădări de lume.

Al doilea scop. „Cel ce pentru iubirea de treaptă pe lepădarea de lume o a făcut, ca tămâia este, care la început miroase și pe urmă scoate fum”. Ehee! Dai de Sfântul Ioan Scărarul! Acolo la Sinai îi zice Sfântul Ioan Sinaitul. Noi îi zicem „Scărarul”, după cartea lui numită *Scara*. Ce zice? „Cel ce pentru iubirea de Dumnezeu lepădarea de lume o a făcut – adică din dragostea lui Dumnezeu –, adaugă dor peste dor și foc peste foc, aprinzându-se de dragostea lui Dumnezeu, slujind cu frică Lui și cu cutremur”. Acela iubește pe Dumnezeu până în sfârșit! Și iată mintea noastră la trezvia atenției nu trebuie să privească numai asupra gândurilor care vin, ci și asupra scopurilor cu care ne nevoim și urmăm lui Dumnezeu.

S-ar putea să ne nevoim și să rămânem cu mâinile goale la urmă, dacă scopul este altul. Deci, **scopul faptelor bune totdeauna să fie spre slava lui Dumnezeu.** De aceea ne învață și marele Apostol: *Sau de mâncați, sau de beți, sau altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu.* **Deci, dacă omul este treaz cu mintea, ucide păcatul de când îi furnică!**

V-am vorbit mai înainte de fata Babilonului și de păcătoșii pământului și acum vă aduc aminte. Dacă ne-ar ajuta Preasfântul Dumnezeu să fim treji cu mintea și să ucidem păcatul de când e furnică; că apoi, pe treptele celelalte, se face leu și nu-l mai putem birui!

Deci, prima treaptă a păcatului este să faci fapta bună cu scop rău. A doua, să nu faci fapta bună desăvârșit, întreagă. Un exemplu: faci milostenie, dar o faci din furat! Și zice Sfântul Ioan Gură de Aur: Cel ce aduce jertfă din osteneală străină lui Dumnezeu, așa-i ca și cel ce aduce câine împușit. Deci, iată că nu-i cum trebuie!

A treia treaptă a păcatului este momeala. Se apropie de minte un gând, dar nu cu patimă. Femeie, să zicem, slavă, bani. Să luăm de pildă numai aceste trei. Dar nu-i nimica rău; că Dumnezeu le-a făcut la început bune toate; și femeie și bani și slavă.

Precum iedera și hameiul se agață de orice plantă care-i mai aproape, așa și lângă gândul simplu al lucrului se agață patima. Și tocmai asta este lupta omului trezvit — că despre trezvia atenției vorbim aici! Aceasta este cea mai străvezie (pătrunzătoare) luptă a minții creștinului și a monahului.

Toți ne luptăm pentru mântuire. Dar trebuie să despărțim gândurile simple ale lucrurilor, de cele complicate cu fapta! Nu-i păcat să gândesc la femeie, că și Evanghelia a spus că *Cel ce privește la femeie*, nu spre a o vedea, ci *spre a o pofti, preacurvește cu dânsa în inima sa*. Îndată ce lângă femeie a apărut pofta, gata! Este preacurvie! Eu, dacă am privit-o, dar fără să cuget cu patimă, nu-s preacurvar. Pot să văd un milion de femei! Dar dacă am poftit una în inima mea, atunci imediat eu sunt preacurvar.

De aceea zice dumnezeiescul Efrem: **Nu mă aruncați în negrijă, frații mei, pentru păcatele cu gândul că n-ar fi mari!** Dacă nu erau mari, nu era nevoie ca dreptul acela, Iov, cu 1850 de ani înainte de Hristos, să aducă jertfă pentru păcatele cu gândul ale feciorilor săi, și înțelepciunea lui Dumnezeu nu socotea preacurvie într-o poftă de muiere, și ucidere într-o ură de frate. Cu gândul, omul este ucigaș și preacurvar în toată vremea. De aceea zicea Sfântul Efrem Sirul: „Nu vă aruncați în negrijă!” Un gând venit în minte și omul trece la imaginație; de la gând începe tot păcatul.

Toată lupta noastră și a fiecăruia dintre noi, care vrea să se mântuiască, este să despartă gândurile simple ale păcatului de cele complicate cu fapta. Că nu ne rănește pe noi gândul simplu, ci cel ce ne complică cu patima. Și atunci diavolii, văzând că am primit gândul pătimăș, care este momeala gândului simplu, ne duc mai departe pe treapta următoare a păcatului.

Treapta a patra a păcatului este consimțirea. A consimțit sufletul nostru să stea de vorbă cu gândul cel simplu! Să stea de vorbă cu gândul olecuță. „Măi, cam cum e cu asta?” Și gata! Suntem pe treapta a patra a păcatului! Starea de vorbă a sufletului cu păcatul.

În treapta a cincea începe lupta. „Nu-i bun gândul ăsta; vine cu patimă la mine!” Și lupta se dă pe toate treptele păcatului până la deznădejde și moarte. Mintea începe să lupte. „Nu-i bun gândul ăsta! Mi-a băgat patimă în suflet! Uite, poftesc femeie sau ban sau treaptă sau urăsc pe fratele”. Sau cine știe de ce nuanță ar fi păcatul, din cele trei părți ale sufletului. Și atunci eu trebuie să fiu atent, că

vorbim de trezvie. „Ei, diavole, până aici! M-ai adus până aici!” De-acum, lupta!

Și în lupta asta, v-am spus, trebuie să chemăm pe „Doamne Iisuse...”. Că auzi ce zice Scriptura? *Să nu ieși, Israele, fără de Mine la război, că vei fi înfrânt!* Cum ai văzut că au pățit cu amoreii. Și ziceau evreii: *Doamne, am căzut!* „Păi, nu v-am spus Eu să nu ieșiți la război fără Mine?” Așa și noi în lupta cu păcatul, să chemăm în ajutor numele Domnului.

Cât de treaz ai fi cu mintea și cât de mare filosof ai fi, te prăpădesc diavoli, dacă nu chemi pe Hristos cu „Doamne Iisuse...”. Trezvia atenției și rugăciunea minții au legătură, cum are sufletul cu trupul. A ne trezi, a ne împotrivi păcatului și a chema pe „Doamne Iisuse...”. Asta-i filosofia duhovnicească! Atâta legătură are paza minții sau trezvia atenției cu rugăciunea minții.

În lupta asta cu păcatul, mintea noastră începe războiul. La acest război se încaieră trei feluri de minți: mintea diavolească, mintea îngerească și mintea omului. Omul îi dator să se trezească și să cheme pe „Doamne Iisuse...”. *Rămâneți întru Mine și Eu întru voi, că fără de Mine nu puteți face nimic!* Și dacă în lupta asta creștinul cheamă pe Iisus, iese biruitor! Dacă se bizuie pe sine și se lenevește și uită să cheme numele Domnului, iese păcatul biruitor.

În treapta a șasea vine învoiala. „Ei! Și dacă m-aș învoi oleacă cu gândurile răutății, ale păcatului?” Dacă ești tare și ai căpătat trezvia atenției, poți să te învoiești oleacă, ca să chemi păcatul la luptă, cum spune în *Războiul nevăzut*. Faci ca mîța cu șoarecele. Îi dai drumul și iar îl prinzi. Și-l chemi o dată și zici „Doamne Iisuse...” și l-ai bătut. Îl chemi a doua oară, așa cum spune în *Războiul nevăzut*:

„Care-i treaz cu mintea, cheamă păcatul”. Îl cheamă de câteva ori și îl ucide. Că diavolii se tem: „Mintea asta-i trează; mă cheamă, dar mă omoară cu «Doamne Iisuse»...”. Și nu mai vine o vreme. Dar mai încolo zice: „Lasă-l, că acum nu este biruit de uitare; acum dă-i pace! Când va dormita cu mintea, atunci vom veni; nu când ne cheamă el. Acum ne cheamă la luptă că-i cu Iisus și nu se teme. Dar când va dormi, venim noi!” Că el nu se ostenește, nu asudă.

Așa spune și în Pateric; după cum tâlharii, când pândesc casa, dacă aud vorbindu-se înăuntru, zic: „Măi, sunt treji. Nu putem intra, că acum nu putem prăda”; așa este și cu tâlharii diavoli. Dacă văd diavolii că sufletul este în vorbă cu Hristos – adică are rugăciunea lăuntrică – nu pot intra, că Hristos este acolo și îi arde! Iar dacă nu se mai aude nici un murmur în inimă, nici o vorbire cu Hristos, atunci intră!

Deci, în lupta asta, când sufletul a cedat puțin, cade în treapta a șasea a păcatului, învoiala. „Mă învoiesc. Ei! Și ce dacă voi sta de vorbă cu gândurile curviei, sau ale mâniei, sau ale urii, sau ale slavei deșarte?” **Și această învoială vine**, după cum arată Sfântul Ioan Pustnicul, **din iubirea de sine**. Ea este maica și rădăcina învoielii și a tuturor răutăților! Ca tot să-l îndulcească pe hoit, măcar cu gândul.

Din iubirea de sine se naște mai întâi mila de sine, și apoi cruțarea de sine, pentru care l-a numit Mântuitorul pe Petru, satană. *Cruță-te pe Tine, Doamne!* – a zis Petru. *Mergi înapoia mea, satano! Să mă cruț? Pentru asta am venit Eu, să mă jertfesc, nu să mă cruț!*

Din cruțarea de sine începe îndreptățirea de sine. „Ei, ce! Dar nu pot; dar sunt neputincios, că sunt și eu om! Trebuie să mă mai las și eu la cele omenеști!

Îndreptățește-te, omule!”

Din îndreptățirea de sine, vine mulțumirea de sine. „Îi mulțumesc lui Dumnezeu că eu numai la păcatul cu mintea mă învoiesc, dar nu fac chiar păcatul cu lucrul”.

Din îndreptățirea de sine vine mulțumirea de sine și apoi nemulțumirea. Ce scop are? Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: **Să facă sufletul sătul de fapta bună!** Fariseul cel dinlăuntru al nostru ce zice? Ca cel din biserică: *Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că nu sunt ca toți oamenii și nici ca acest vameș...* Mulțumirea de sine zice: „Mulțumesc lui Dumnezeu că eu mă învoiesc numai cu gândul, dar alții fac păcatul cu lucrul!”

Și ce-i cu asta?

Ai văzut diavolul cât este de filosof? Cât este de teolog? Ca să te capete pe tine cu mulțumirea asta, să zici că păcatul tău, dacă a fost până la învoială sau la consimțire, nu-i nimica! Și la această mulțumire, dacă sufletul e mulțumit cu starea lui, iată Evanghelia ce spune: *Fericiți cei ce flămânzesc și insetează de dreptate...* Mereu această sete și foame după fapta bună! Iar mulțumirea de sine este un păcat, o ramură a iubirii de sine, că-l face pe om sătul de fapta bună. *Mulțumescu-Ți Ție, Doamne...* Fariseul din sine îi spune: „Tot ai tu ceva! Nu ești chiar cel mai rău om!”

Din mulțumirea de sine se naște îndată trâmbitărea de sine. Că îi scoate diavolul virtuțile la iveală: „Tu ai făcut așa și așa!” Și pe urmă lauda de sine și pe urmă plăcerea de sine. Se complace cu așezarea lui. Și din plăcerea de sine se naște părerea de sine. „Măi, eu sunt ceva!” Și din părerea de sine, închipuirea de sine. Își închipuiește că el este cineva!

Din închipuirea de sine se naște simțirea de sine. Se simte. „Eu! Ce? Nu te atinge, că mă sparg! Te atingi de mine?” Din simțirea de sine se naște îngâmfarea de sine. Din îngâmfarea de sine vine cinstea de sine. „Mi se cade, că eu sunt cineva!” Din cinstea de sine se naște încrederea în sine, apoi rezemarea pe sine, apoi bizuirea pe sine și apoi vine **nesimțirea și împietrirea inimii care este moartea sufletului** și n-am când a vi le mai spune pe toate.

Iată cum acționează iubirea de sine asupra noastră. Și acestea se întâmplă tocmai când mintea doarme și nu are trezvia atenției. Că atunci când este trează, totdeauna zice „Doamne Iisuse...”, sau cugetă la alte lucruri duhovnicești. Și atunci se smerește, că își cunoaște neputința sa. Dar ce se întâmplă?

La învoire, mintea noastră s-a învoit cu gândul primit de la diavol, care este acolo. El vede că mintea acum ori curvește, ori se răzbună cu ură pe cineva, ori nălucește slavă deșartă, ori nălucește bani, ori altă faptă bună. Sufletul, dacă s-a învoit, stă de vorbă cu orice păcat.

Încheind aceste puține cuvinte, să rugăm pe Preabunul Dumnezeu și Preaînduratul nostru Mântuitor să ne trimită a Sa milă și îndurare tuturor celor ce viețuim aici și tuturor dreptcredincioșilor care își petrec cu grijă viața. Să nu uităm dumnezeieștile Sale cuvinte, care totdeauna trebuie să ne îndemne la trezvie și veghere, după cum scrie în Sfânta Evanghelie: *Ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheați!* (Marcu 13, 36-37).

DESPRE RUGĂCIUNE

TREPTELE RUGĂCIUNII

Rugăciunea este maică și împărăteasă peste toate faptele bune. Dar cum este ea maica tuturor faptelor bune? Că doar marele Apostol Pavel spune: *Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea; iar mai mare decât toate este dragostea.* Nu spune așa?

Deci iată că cea mai mare faptă bună nu-i rugăciunea, după Sfinții Părinți, ci este dragostea. Dar de ce totuși Sfinții Părinți au spus că rugăciunea este maică a tuturor faptelor bune? Pentru că ea aduce în sufletul nostru și pe dragoste. Dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele nu vin pe altă cale în sufletul nostru, decât pe calea rugăciunii!

Bunăoară să spun: dacă ai supărat pe cineva sau te-a supărat cineva și începi să-l pomenști la rugăciune, numai vezi că, de la o vreme, se ridică ura din mijloc. Prin rugăciune se taie vrajba și îndată îl câștigi pe acela și îl aduci la înțelegere, la unire. De aceea spune Sfântul Maxim: **Când vei vedea pe cineva că te urăște sau te nedreptățește, fie cu dreptate, fie cu nedreptate, începe să-l pomenști la rugăciune.** Dar să nu-l pomenști să-i fie lui vreun rău, că atunci cade pe tine. Să zici așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul, și pe fratele meu (cutare), că pentru păcatele mele s-a supărat pe mine. Pentru că fratele meu este oglinda mea și el vede răutățile mele”.

Așa spune și Sfântul Ioan Scărarul: „Să nu învinuiești cumva pe fratele când te rogi pentru el, sau să-i ceri pedeapsă”, cum îi pun unii în pomelnice la vrăjmași. Nu-i voie! Chiar dacă îi puneți pe unii la vrăjmași, Biserica știți cum se roagă? Biserica se roagă pentru vrăjmași să-i înțeleptească, să le ierte păcatele, să-i aducă la cunoștința adevărului, să-i facă blânzi și să-i întoarcă cu bine.

Așa se roagă Biserica. Niciodată Biserica nu vrea să facă rău la nimeni. Că *Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască...* Iar noi, când avem o supărare, ni se pare că cutare ne urăște. Dar Biserica nu! Ea nu face deosebire. Ea se roagă deopotrivă pentru toți, ca să fie buni.

De aceea, vorbind despre sfânta rugăciune, v-am spus că ea se numește maica tuturor faptelor bune, pentru că ea aduce în sufletul nostru pe cea mai mare faptă bună: dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele.

Auzi ce spune dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul – care a fost „vârful teologiei” și „bilanțul teologiei ortodoxe” în secolul VI – în Filocalie și în cartea numită „Ambigua”, o carte a lui cu care îl întrece uneori în gândire și pe Sfântul Dionisie Areopagitul, numit și „Pasărea cerului”: **Toate faptele bune ajută pe om să câștige dragostea de Dumnezeu, dar nici una ca rugăciunea.** Că rugăciunea de aceea se cheamă „maica faptelor bune”, că ea pe cea mai mare faptă bună o ajunge, pe dragoste.

Toate faptele bune apropie pe om de Dumnezeu, dar rugăciunea le unește. Este ca și când ai face o ușă din tăblii, sau un dulap, și vezi că se potrivesc lucrurile trase la gealău, dar nu se lipesc până nu pui

clei. Iar când ai pus clei le-ai făcut dintr-o bucată toate. Așa este și rugăciunea.

Rugăciunea nu numai că îl apropie pe om de Dumnezeu, ci îl lipește de Dumnezeu și îl face un duh cu El. Este ceea ce spune marele Apostol Pavel: *Cel ce se lipește de desfrânată, un trup este cu ea... și cel ce se lipește de Domnul, un duh este cu El.* Sudura aceasta duhovnicească de a se uni omul cu Dumnezeu, se face pe calea rugăciunii.

Dar când auzim noi de rugăciune, să nu credem că toată rugăciunea noastră este rugăciune. Dacă eu zic cu limba rugăciunea, sau cu gura, iar mintea este pe dealuri, eu mă înșel pe mine când mă rog. **Că Dumnezeu, în vremea rugăciunii, nu caută numai buzele și limba, ci caută mintea și inima.**

Și rugăciunea care o facem noi cu gura și cu buzele este bună într-o măsură, căci și ea are temei în Sfânta Scriptură. Când auzi pe Apostolul Pavel că spune așa: *Aduceți Domnului roada buzelor voastre,* arată rugăciunea gurii pe care o zicem; sau când auzi în Psaltire că zice: *Cu glasul meu către Domnul am strigat, cu glasul meu către Domnul m-am rugat,* se referă la rugăciunea limbii și a glasului. Când auzi pe proorocul că zice: *Și L-am înălțat pe El cu limba mea,* tot de rugăciunea gurii vorbește; sau: *Doamne, auzi rugăciunea mea și strigarea mea la Tine să vină,* tot de rugăciunea buzelor vorbește. Sau: *Auzi, Dumnezeule, rugăciunea mea și nu trece cu vederea ruga mea,* iarăși de rugăciunea gurii vorbește și aici Sfânta Scriptură.

Dar să știți că **rugăciunea gurii**, după învățătura dumnezeiescului părinte Grigorie de Nyssa, marele filosof și fratele marelui Vasile, **este granița cea mai depărtată a rugăciunii**, sau, mai bine-zis, ca să

înțelegeți mai bine, ea este cuiul (treapta) cel mai de jos din scara rugăciunii. Știi că atunci când te urci pe scară, pui piciorul pe cel dintâi cui. Dar cât ai de suit!

Or, scara rugăciunii în urcușul ei nu are sfârșit. **Rugăciunea, în creșterea ei, nu are margine, pentru că ea se unește cu Dumnezeu.** Și precum Dumnezeu, fiind nemărginit în sfințenie prin înălțimea însușirilor Sale, nu are sfârșit în bunătate și în sfințenie, așa și rugăciunea, în creșterea ei duhovnicească, se înalță și margine nu are!

Și nu numai rugăciunea este nemărginită, ci și **toate virtuțile care se nasc din Dumnezeu sunt nemărginite;** tocmai de aceea, că se nasc din Dumnezeu nemărginit. Ori credința, ori nădejdea, ori dragostea, ori mila, toate sunt nemărginite, pentru că ele se nasc dintr-un Dumnezeu care nu are margine în bunătate.

Așadar, când ne rugăm cu gura, să știți că facem bine, căci cu aceasta începe a se învăța omul a se ruga. Cu gura începem să învățăm întâi rugăciunile începătoare: „Împărate ceresc”, „Sfinte Dumnezeule”, „Preasfântă Treime”, „Tatăl nostru”, „Crezul”, „Psalmul 50”...; și-i bine să le învățăm pe de rost din cărți de rugăciune, din Ceaslov și Psaltire.

Noi citim rugăciuni cu gura, și așa se învață rugăciunile ca și cum am fi în clasa întâi. Omul o ia de la această rugăciune cu gura și se ridică în rugăciune, până când nu mai este rugăciune, până intră în vedere dumnezeiască. Acum, vorbind de rugăciune, vom vorbi despre treptele rugăciunii, așa cum ne învață Sfinții Părinți.

Când ne rugăm cu limba, cu gura și cu buzele, suntem în treapta cea mai de jos a rugăciunii. Trebuie să trecem cu rugăciunea noastră de la limbă

și de la gură, la minte, pentru că **sufletul nostru are două părți domnitoare**, cum arată Sfântul Ioan Damaschin în „Dogmatică”: **mintea și inima**.

Mintea izvorăște permanent gânduri. Creierul este unealta rațiunii, iar inima este unealta sentimentelor, a simțirilor celor duhovnicești. Că unde simți întâi bucuria, scârba, frica? Nu în inimă? Vezi că simțirea sufletului se află în inimă?

Deci, vreau să vă spun un lucru. Când ne rugăm cu gura, ne aflăm la începutul rugăciunii. Iar dacă eu zic o rugăciune cu gura: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, sau „Tatăl nostru”, sau „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...!” sau oricare și, dacă o înțeleg și cu mintea, ea atunci nu se mai cheamă rugăciunea gurii, ci trece în altă treaptă, și anume la rugăciunea minții.

Iar dacă această rugăciune, care o zic cu gura și o înțeleg cu mintea, o duc până la simțirea inimii – să o simt și cu inima –, ea a devenit atunci rugăciunea inimii, altă treaptă mai înaltă. Deci, auzi ce spune Sfântul Apostol Pavel: *Vreau mai bine să zic cinci cuvinte cu mintea în biserică, decât zece mii de cuvinte cu limba*. Ați auzit cu cât este mai înaltă rugăciunea minții decât a limbii? Că preferă apostolul mai degrabă să zică cinci cuvinte cu mintea în biserică, decât zece mii de cuvinte cu limba; fiindcă, nu te ruga cu mintea este rugăciune mult mai înaltă decât a limbii.

Dar rugăciunea minții este desăvârșită? Nu! Nici minții nu-i desăvârșită. Rugăciunea minții de-abia o numesc dumnezeieștii Părinți jumătate de rugăciune, nu pasăre cu o aripă, sau rugăciune cu un picior, că nici rugăciunea minții nu-i desăvârșită. Îi mai

trebuie ceva. Trebuie să ducem această rugăciune de la înțelegerea minții la simțirea inimii.

Când noi zicem o rugăciune cu limba și o înțelegem cu mintea și o simțim cu inima, ea devine sferică, rotundă, în mișcarea sufletului nostru. Această rugăciune este mult mai desăvârșită și se numește rugăciunea inimii.

Dar o să mă întrebați: Rugăciunea inimii este cea mai înaltă? Nu! Sunt rugăciuni și mai înalte decât a inimii. Dar **la rugăciunea inimii**, zice Sfântul Isaac Sirianul, **de-abia ajunge unul din zece mii. Iar la rugăciunea care-i mai sus decât a inimii, de-abia ajunge unul din neam în neam**; așa de înaltă este rugăciunea care trece peste cea a inimii. Și care sunt treptele mai sus de rugăciunea inimii?

Prima este rugăciunea **de sine mișcătoare**. De ce se cheamă așa? Când s-a întărit rugăciunea în inimă, adică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”, de la o vreme inima se roagă fără să zică limba cuvinte. Este ceea ce spune la „Cântarea Cântărilor”, în Biblie: *Eu dorm și inima mea veghează*. Știi cum este atunci rugăciunea noastră? Așa cum ai întoarce un ceas și apoi el merge singur.

În această treaptă ajungi la ceea ce spune marele Apostol Pavel: *Neîncetat vă rugați* (I Tes. 5, 17). Ni s-ar părea că Apostolul Pavel zice aici ceva mai presus de puterea noastră. „Cum să mă rog neîncetat? Dar eu dorm. Mă pot ruga când dorm? Dar eu mănânc. Mă pot ruga când mănânc? Dar eu vorbesc cu oamenii. Mă pot ruga?” Te poți, dacă vrei!

Omul care a ajuns la rugăciunea de sine mișcătoare, oriunde ar fi, inima lui se roagă permanent. Dacă-i în avion, dacă-i în tren, dacă-i în

fabrică, dacă-i la gară, dacă-i pe drum, dacă doarme, inima lui se roagă neîncetat. Această rugăciune, când ajunge să fie „de sine mișcătoare”, **toată viața omului este o rugăciune**. Orice lucrează pe pământ, el tot timpul se roagă.

Apostolii nimic n-au învățat mai presus de puterea noastră. Când a zis Sfântul Apostol Pavel: *Neîncetat vă rugați*, cel ce ajunge la „rugăciunea de sine mișcătoare” împlinește cuvântul lui. El dacă mănâncă, inima lui se roagă, când vorbește cu oamenii, are în taină altă gură: gura cea de foc a Duhului Sfânt din inima lui. Cu aceea vorbește cu Dumnezeu. Este „gura Duhului”, cum o numește Vasile cel Mare. Un asemenea om, care a câștigat „rugăciunea de sine mișcătoare”, orice-ar face el, inima lui se roagă. Aceasta este a patra treaptă a rugăciunii.

Este și o altă treaptă mai înaltă decât aceasta: **rugăciunea cea văzătoare**. Care este aceasta? Ai văzut pe Sfântul Antonie cel Mare? De-acolo, din muntele Tebaidei, unde era el în Egipt, se ducea cu mintea la Sfântul Amonie, alt sihastru mare. Acela ieșise din viață și sufletul lui era dus de îngeri la cer. Și el a început a se închina. Și l-au întrebat călugării: „Părinte, de ce te închini?” Și el a răspuns: „Fratele nostru Amonie, marele stâlp al cerului și al pământului, se duce la cer și m-am închinat sufletului lui”.

Și era mare distanța de la Sfântul Antonie până la muntele lui Amonie, însă Antonie vedea sufletul lui Amonie cum este ridicat de îngeri la ceruri când a ieșit din trup. Asta înseamnă oameni înainte-văzători sau cu minte înainte-văzătoare de Dumnezeu!

Când ajunge omul să fie înainte-văzător de Dumnezeu, el are această rugăciune numită

„văzătoare”. Deci se suie cu mintea așa de tare, că el vede aici unde suntem noi câți demoni sunt – că sunt mulți – și câți îngeri sunt. Pe toți îi vede. Și vede pe cel ce și-a curățit inima, vede și gândurile; gândurile ce le gândește fiecare. Atât de curată devine mintea lui, că îți spune ce gândești tu, ce gândește celălalt. La fiecare le știe gândurile. Ai văzut la Mântuitorul: *Știind gândurile cărturarilor și ale fariseilor, a zis: Ce gândiți rele în inimile voastre? Ce este mai ușor a zice? Ridică-te și ia-ți patul tău și umblă? Sau a zice: iartă-ți-se păcatele?* Se uita și vedea gândurile lor.

Deci la măsura aceasta ajunge omul care are rugăciunea de sine văzătoare. Știe gândurile la toți care sunt de față. Vede duhurile rele, vede îngerii și pe toți care se îngrijesc de mântuirea noastră aici.

Dar este și altă treaptă de rugăciune mai înaltă, a șasea: **Rugăciunea în extaz sau în uimire.** Prin aceasta, în vremea rugăciunii, omul se răpește cu mintea la cer, fața lui se face ca focul și mâinile și degetele lui ca făcliile de foc și nu mai este pe pământ cu mintea, ci numai în cer.

Ultima rugăciune, mai înaltă decât cea în extaz, este **Rugăciunea cea duhovnicească.** Aceasta este a șaptea. **Rugăciunea duhovnicească** nici nu se mai cheamă rugăciune. Ea, după toți dumnezeieștii Părinți, **se cheamă vedere duhovnicească și Împărăție a cerului.** La fel zice și Sfântul Isaac Sirul.

Deci, rugăciunea duhovnicească este mai presus de hotarele rugăciunii. Ea este o fire cu Dumnezeu. Asta este ceea ce a văzut marele Apostol Pavel: *Știu pe un om oarecare, care acum paisprezece ani s-a răpit până la al treilea cer și a auzit acolo cuvinte, care nu este cu putință omului a le grăi. În trup sau afară din trup, nu știu. Dumnezeu știe!*

El nu știa cum a fost. Că în rugăciunea aceasta duhovnicească mintea omului nu mai lucrează după a sa putere. Ci este luată de puterea Duhului Sfânt și-i dusă în slăvile cerești și nu mai poate cugeta ce vrea ea. Mintea omului este dusă la descoperiri mari în iad, în cer, unde vrea să-l ducă Duhul Sfânt. Și omul acesta este în mari descoperiri și când vine iar în așezarea lui, nu știe dacă a fost în trup sau afară de trup, ca Apostolul Pavel. Aceasta este cea mai înaltă rugăciune, de care spune dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul că „de-abia se învrednicește unul din neam în neam de o descoperire ca aceasta”. Într-o generație abia dacă se găsește unul.

Pentru ce v-am spus despre aceste trepte ale rugăciunii? Ea are de toate trei trepte generale: **Rugăciunea gurii, a minții și a inimii.** Iar celelalte trepte intermediare sunt legate între ele ca niște trepte la scară când te sui. **Un rugător desăvârșit trece prin toate aceste trepte de rugăciune cu darul lui Dumnezeu. Dar a se sui omul pe aceste trepte, nu este în puterea lui. A omului este numai voința.** Să voiască să se roage lui Dumnezeu cum poate, iar a se învrednici de rugăciuni înalte ca acestea, este numai o lucrare care depinde de darul lui Dumnezeu.

Deci, în aceste rugăciuni trebuie să se unească mintea cu inima. Este o rugăciune a minții în inimă și este o rugăciune a inimii curate. Dar să știți că **mintea, pogorându-se în inimă, trece două vămi sau obstacole, ca să se unească cu inima.** Care sunt acele vămi? Întâi este vama închipuirii, a imaginației, și a doua este **vama rațiunii** de la poarta inimii.

Pogorând mintea spre inimă, ea întâlnește prima vămă, imaginația. Ai văzut că stai uneori la rugăciune și apare în mintea ta te miri ce. O închipuire,

ori cel ce te-a supărat, ori cel ce te-a smintit cu o patimă. Și atunci, la vama imaginației sau a închipuirii se oprește mintea noastră în vremea rugăciunii, mergând spre inimă.

Asta este prima stație. Sfântul Nil Ascetul zice în Filocalie: **Fericită este mintea aceea care a ajuns să se roage fără imaginație lui Hristos, fără formă!** Mintea Mântuitorului n-a avut imaginație, spun toți sfinții teologi. Pentru că El era Noul Adam și a venit să restaureze pe vechiul Adam, exact cum a fost în rai.

Că și Adam, când a fost creat de Dumnezeu în rai, nu avea imaginație, n-avea închipuire. Satana a căzut din închipuire, că voia să se facă asemenea cu Dumnezeu, cum zice la Isaia: *Tu ai spus în gândul tău: Mă voi sui deasupra norilor, peste munții cei de miazănoapte care sunt în ceruri, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu și voi fi asemenea cu Cel Preaînalt.* Și numai cât și-a închipuit, l-a dat Dumnezeu pe Lucifer jos din cer, pentru că și-a închipuit să fie asemenea cu El, necunoscând că este zidire. Că Dumnezeu l-a făcut numai cu gândirea și poate să-l surpe într-o clipeală.

Așa și Adam, când a căzut, prin gândire a căzut. Ce i-a zis satana? *Nu vei muri, ci vei fi ca un Dumnezeu, cunoscând binele și răul.* Și cum și-a închipuit că va fi ca un Dumnezeu, a căzut prin imaginație din darurile date și apoi a fost izgonit din rai. De aceea dumnezeieștii părinți numesc **imaginația pod al demonilor.** Nici un păcat nu trece de la minte la simțire (la inimă) dacă nu și-l închipuie întâi omul cu mintea.

Deci, în vremea rugăciunii n-ai voie să-ți închipui nimic. Nici imaginații sfinte, nici pe Hristos

pe Sfânta Cruce, nici pe scaunul Judecății. Nimic. Că toate imaginațiile sunt afară de inimă și dacă rămâi să te închini la acestea, nu te închini lui Hristos.

Mintea trebuie să se pogoare în inimă, că inima este cămara minții. Aceasta-i cămara de care spune Hristos: *Tu, când te rogi, intră în cămara ta și încuie ușa ta și roagă-te Tatălui tău întru ascuns și Iutăl tău, Care vede cele întru ascuns, îți va răsplătiție la arătare.* Voi credeți că acea cămară este cea de lemn, casa? Dacă o luați așa, o luați după literă.

Ori aici dumnezeieștii Părinți înțeleg cu totul altfel: Trei uși ai de încuiat când te rogi: **ușa cea de lemn**, pentru oameni; **ușa buzelor**, pentru cuvinte, ca să nu grăiești cu nimeni decât cu Dumnezeu; și **ușa inimii**, pentru duhuri, ca să te pogori cu mintea în cămara inimii. Că **inima este cămara minții.**

Auzi ce zice dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul: Omule, pogoră-te cu mintea în cămara inimii tale și atunci ai ajuns în cer. Că și aceea este cămara cerului, a Împărăției cerului. Dar cine ne-a spus nouă că Împărăția cerului este în inima noastră? Hristos. N-a spus El: *Împărăția cerului înlăuntrul vostru este?* Deci iată că noi avem Împărăția cerului în inima noastră. Și **când ajungem cu mintea în inimă, am ajuns la Împărăția cerurilor.**

Deci, pogorându-se mintea spre inimă în vremea rugăciunii, întâlnește aceste două vămii: întâi vama imaginației și pe urmă vama rațiunii, la poarta inimii. Un om înțelept într-o clipeală de vreme le trece.

Legea cea mai scurtă a rugăciunii este să nu-ți închipi nimic când te rogi. Că imaginațiile sunt de trei feluri: rele, bune și sfinte. Să nu primești nici un fel de imaginație. Că dacă te oprești la imaginație, nu poți intra cu mintea în inimă în

vremea rugăciunii. Iar aici, la vama rațiunii, care-i la poarta inimii, întâmpină alte duhuri rele. Să vă dau aici o pildă ca să înțelegeți.

La vama rațiunii o întâmpină pe mintea noastră *teologii întunericii* și *filosofii iadului* și-i dau minții rațiuni duhovnicești. Mintea noastră, după mărturia Sfântului Vasile, are însușirea să izvorască veșnic gânduri, bune sau rele. Și nu-i de vină ce izvorăște. Că ce turnăm într-însa, moara macină. Noi suntem cei care hotărâm dacă dăm drumul la gânduri.

Stai uneori la rugăciune, în genunchi sau în picioare sau stai pe-un scaun sau pe-o laiță, că te poți ruga și culcat când ești bolnav sau bătrân, cum zice Sfântul Grigorie Sinaitul: „Cel bătrân și bolnav poate sta culcat cu capul pe-o pernă, dacă nu poate sta în picioare, numai să se roage”. Dumnezeu nu cere omului poziția trupului, ci a minții și a inimii. În clipa rugăciunii, numai ce vezi că apar nu cuvinte rele, ci din Scriptură, cum a ispitit pe Mântuitorul în muntele Carantaniei. Nu L-a ispitit din Scriptură? *Aruncă-Te jos, că scris este: Îngerilor Săi va porunci pentru Tine și Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să lovești de piatră piciorul Tău.*

Ai văzut că rolul lor este să te ispitească din Scriptură? Așa face și cu mintea noastră, când vrea să se coboare în inimă la rugăciune. Și la vama rațiunii, care-i la poarta inimii, de exemplu îți vin în minte aceste cuvinte: *Ridicat-ai de la mare caii Tăi, tulburând ape multe.* Sau: *Lipsit-au de la mâncare oile, când nu vor fi boii lângă iesle.*

Ce este asta, că-i din Scriptură, nu? Cine sunt boii? Care sunt oile? Ce înțeles au astea? Și îndată te duce cu mintea la tâlcuirea Sfântului Maxim: Boii raționali – că-s mai mari boii decât oile – sunt apostolii,

episcopii și preoții, Biserica povățuitoare, ierarhia. Ce sunt oile? Biserica ascultătoare, poporul de jos. De câte ori nu a numit Hristos poporul de jos oi? Oi cuvântătoare!

Ce este ieslea din care se hrănesc și boii și oile? Biserica lui Hristos. Că și Biserica povățuitoare și cea ascultătoare se hrănesc cu Preacuratele Taine, cu învățătura Sfinților Părinți, a Sfințelor Scripturi celor vechi și noi și cu toate dogmele, cu toate tâlcurile Evangheliei. De unde toate astea? Din această iesle care este Biserica.

Dar ce zice Duhul Sfânt aici? *Lipsit-au de la mâncare oile, când nu vor fi boii lângă iesle.* Adică o să lipsească poporul lui Hristos din Biserică, când n-or să fie păstorii lângă Biserică. Că boii, în chip rațional, sunt păstorii Bisericii. Și iată ce rațiuni adevărate și înalte ne vin în vremea rugăciunii! Dar vrăjmașul nu se supără de asta, când vede că tu raționezi. El se bucură. Bine că teologhisești când te rogi!

Fraților, n-au ce căuta astea în vremea rugăciunii! Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „**Tu, când te rogi, nu teologhisi, că ești batjocorit de demoni!**” Când te rogi trebuie să ai inima înfrântă și smerită, durerea inimii pentru păcate și smerenie. Taina asta este a lui Dumnezeu, Izvorul minților raționale din cer și de pe pământ.

Deci nu este voie în vremea rugăciunii să teologhisești. Pentru că a sta de vorbă cu niște rațiuni duhovnicești în vremea rugăciunii, chiar de-ar fi din Sfânta Scriptură, nu ne rugăm, ci teologhisim. Adică înseamnă să cugetăm ceva la cuvintele Scripturii. Fiindcă această vamă a rațiunii este la poarta inimii, n-ai voie să vorbești în vremea rugăciunii nici un cuvânt din Scriptură. Ci, te

coboară în inimă cu rugăciunea de-un singur gând, adică gândind numai la numele Domnului nostru Iisus Hristos.

Deci cu această rațiune ne coborâm în inimă, zicând așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)”. Cu altă rațiune n-ai ce căuta. După cum v-am spus mai sus, la vama imaginației, nici o imaginație, cât de sfântă ar fi, nu este în inimă, ci afară de inimă și trage mintea noastră din inimă afară. Așa și rațiunile acestea.

Că diavolul, numit *teologul întunericului* și *filosoful iadului*, are scop să-i dea minții noastre de teologhisit. Și el îți aduce la rugăciune toată Scriptura, dacă vrei – că el este teolog vechi și o știe pe de rost. Numai să nu te rogi! El știe că rugăciunea îl arde.

De aceea îți aduce texte și de la Apostol și din Evanghelie, din predicile pe care le-ai auzit în biserică, din cazanie. Tu stai la rugăciune, iar diavolul îți aduce lucruri mari și rațiuni duhovnicești foarte înalte. Atunci tu capeți o trufie duhovnicească: „De aceea îmi vin mie acum cuvintele astea așa de înalte, că eu mă rog lui Dumnezeu!” Și el râde cu gura până la urechi! Tu nu te rogi atunci, teologhisești. Mântuitorul îți spune să te rogi: *Voi nu vorbiți multe ca fățarnicii, căroră li se pare că întru multe vorbe îi aude Dumnezeu!*

Hristos cere de la noi rugăciunea „monologhie”, adică de-un singur cuvânt, de-un singur gând. Ai văzut cananeeanca? Mergea după Hristos și striga cu câteva cuvinte: *Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!* și *Fiul lui David, miluiește-mă!* Dar striga din inimă. Ea nu s-a rugat mult, s-a rugat cu un singur cuvânt,

dar îl zicea din inimă, până a biruit bunătatea lui Dumnezeu să zică: *O, femeie, mare este credința ta!*

Așa și noi, în vremea rugăciunii, mai ales a rugăciunii inimii, când vrem să pogorâm mintea în inimă, așa să ne rugăm, cu un singur gând. Că dacă părăsești teologia asta în vremea rugăciunii, cu ajutorul lui Dumnezeu, îndată mintea intră în inimă.

Cămara minții este inima. Când auzi în Evanghelie **Tu, când te rogi, intră în camera ta**, să știi că-i vorba de intrarea minții în inimă. Pentru că acolo este Hristos de la Botez; acolo stă mireasa cu Mirele și se unește, adică sufletul nostru se unește cu Hristos în inimă.

Deci, îndată ce mintea a intrat în inimă, ai un semn firesc. Începe ca un cui de foc și se încălzește inima de la centru. Apoi se încălzește toată, pe urmă pieptul, umerii, coloana vertebrală, tot corpul și încep a curge sudori cu mare putere, iar ochii încep a vărsa lacrimi calde de pocăință cu mare foc. Asta-i rugăciune de foc.

Ce s-a întâmplat acolo? S-a întâlnit Mirele cu mireasa. Hristos cu sufletul nostru. Această unire duhovnicească îl face pe om un duh cu Dumnezeu. Este ceea ce spune Apostolul: *Cel ce se lipește de desfrânată, un trup este cu ea... și cel ce se lipește de Domnul, un duh este cu El*. Această unire și lipire de Dumnezeu în inimă, prin Iisus Hristos, aduce mare dulceață duhovnicească și mare căldură.

Dar încă nu-i temelia lucrării, nici dulceața, nici căldura cea din inimă. **Temelia lucrării este zdrobirea inimii, căința, durerea inimii pentru păcate și lacrimile de pocăință care se varsă atunci.** În starea aceasta sufletul nostru are atâta fericire, atâta ușurare, atâta căldură și dulceață

duhovnicească, încât, după ce se trezește din starea aceasta de unire cu Iisus Hristos în inimă, el nu poate spune trei cuvinte.

Ce minute fericite, ce dulceață, ce bucurie a avut în inima sa! Și dacă în starea aceasta ar sta un lucrător al rugăciunii un ceas sau două – cu mintea pogorâtă în inimă, adică să se unească mintea cu inima –, când s-ar trezi, o săptămână sau două în inima lui nu mai poate intra nici un gând din lumea aceasta! Cerul inimii lui atât se curăță, încât rămâne văzduhul inimii plin de lucrarea Duhului Sfânt. O inimă fericită care s-a adăpat cu lacrimi de pocăință și cu mare dragoste din unirea cu Iisus Hristos. Dragoste duhovnicească care nu se poate descrie cu limba!

Deci, aceasta-i rugăciunea inimii, de care v-am spus mai sus, la care de-abia se învrednicește unul la zece mii! Așa-i de înaltă. Iar de rugăciunea cea duhovnicească, de care v-am amintit în primul cuvânt, de-abia unul din neam în neam.

Dar o să mă întrebați: „Dar noi, părinte, ce facem, majoritatea lumii, care nu știm această tehnică și această filosofie de rugăciune înaltă? Noi ne pierdem?” Nu! Dar fiindcă a venit cuvântul despre rugăciune, v-am arătat care este rugăciunea cea adevărată. Nu înseamnă că, dacă eu nu mă rog, nici să nu spun la altul. Nici eu nu m-am rugat așa de când sunt! Dar nu înseamnă să nu știm. Că neștiința este orbirea sufletului.

Dar știi ce zice dracul mândriei și al nesimțirii, dacă avem o lacrimă la rugăciune? „Amu te-ai rugat strașnic!” Ehei! Și cât îi de-acolo până la rugăciunea cea curată! Cât îi de departe cerul de pământ! V-am

spus că rugăciunea în creșterea ei n-are limită. Pentru că se unește cu Dumnezeu. N-are margine.

Aceea înseamnă rugăciune, cum zicea unul în Pateric: „Am poruncit minții mele să se ridice trei zile în ceruri! Să nu se pogoare de acolo trei zile”. Aceea-i rugăciune! Sau cum s-a rugat un bătrân din pustia schetică. Acesta, venind un frate la dânsul, l-a întrebat:

– Fiule, ce este pe la Alexandria? Ce face lumea?

– Părinte, îi mare secetă, a răspuns fratele.

– Da' de ce nu vă rugați? a zis bătrânul.

– Ba ne rugăm, părinte! Au scos și sfintele moaște și icoanele, au venit preoți, au făcut Sfântul Maslu cu arhieriei pe câmp, cu procesiune mare. Se roagă și tot nu plouă!

Dar bătrânul a zis:

– Arătat este că nu vă rugați!

Bătrânul știa adevărata rugăciune.

– Ba ne rugăm, părinte! stăruia fratele.

– Fiule, dacă-i așa, hai să ne rugăm oleacă! – ca să-i arate care-i adevărata rugăciune.

A ridicat bătrânul mâinile în sus și s-au făcut degetele lui ca zece făclii de foc și fața lui ca soarele. Și nu le-a lăsat în jos timp de un ceas. Și în timpul ăsta, cum era senin și secetă, au venit nori, s-au îngroșat norii, au început tunete și fulgere și a plouat așa de tare în jurul lor și-n tot Egiptul, încât a strigat fratele:

– Părinte, părinte, coboară mâinile în jos că mă înecă apa!

Și atunci părintele, când a coborât mâinile, i s-a făcut fața lui iarăși ca mai înainte.

Ai auzit care-i adevărata rugăciune? Așa să ne rugăm și noi! S-au rugat mii și mii; și preoți și arhierei și popor și n-a plouat. Și s-a rugat unul, dar s-a rugat cum trebuie. Într-un ceas a coborât și ploaia și norii și toate. Cu această rugăciune Ilie a descuiat cerul, care era încuiat de trei ani și șase luni. Asta-i rugăciune în extaz sau în uimire.

Și așa, când ne rugăm, să știm că suntem departe de rugăciune atâta vreme cât mintea noastră este la cele de jos și-i necurată. Dar nu trebuie să deznădăjduim, pentru că Dumnezeu știe neputința noastră. Și de multe ori unul se roagă, săracul, amărât de vreun necaz și nu are nici când zice în ceasul acela rugăciune din Ceaslov sau din Psaltire. Zice și el ceva: „Doamne, miluiește-mă! Doamne, iartă-mă!” Dar zice din toată inima.

Când mintea lui pătrunde în inimă, nici nu se poate ruga cu rugăciune lungă. Numai atât zice: „Miluiește-mă, Doamne!”, sau „Mila mea!”, sau „Îndurarea mea!”, sau „Dumnezeul meu!” Deci, când s-a pogorât mintea în inimă sau a intrat în cămara inimii, atâta zice: „Iisuse al meu! Iisuse al meu!” Pentru că inima atunci se închide și se deschide repede. Inima înghite pe Iisus și Iisus, inima!

Atunci nu mai este timp de vorbă, că el stă în fața Mântuitorului și se teme să zică cuvinte lungi, pentru că pierde atenția. Că **atenția este puterea rugăciunii din fața Mântuitorului**. Și atunci zice numai câte un cuvânt: „Iisuse al meu!” Dar în acele cuvinte atâtea lacrimi se varsă și atâtea dragoste dumnezeiască, încât omul se face tot ca focul în

dă un sfat: „Omule, eu știu că tu nu știi să te rogi! – el știa ce înseamnă rugăciunea, că era mare stâlp al Ortodoxiei –, dar îți dau un sfat: **Roagă-te cum poți tu, dar roagă-te adeseori!**” Că din deasa rugăciune, omul începe a se învăța rugăciunea cea adevărată.

Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: „Oare vom părăsi rugăciunea de cantitate?” Că rugăciunea de cantitate este cea pe care o facem multă, dar fără să fim cu mintea în inimă și fără să fim cu privirea minții la Dumnezeu. „N-o părăsim!” Că rugăciunea dintâi este pricina celei de a doua. **Cantitatea naște calitatea.**

Este un proverb: „Exercițiul face premianți!” Roagă-te mereu! Apostolul Pavel spune: *Rugați-vă neîncetat!* Noi rugându-ne așa, neputincioși și răspândiți, cum putem noi, Dumnezeu, văzând sufletul nostru că vrea să se roage cât de cât, îi dă câteva minute de rugăciune curată.

Și atunci el îndată începe să se roage cu lacrimi, cu foc mare. Însă rugăciunea aceea, chiar dacă durează câteva minute, acele câteva minute de rugăciune cu mintea în inimă sunt mai puternice decât dacă ai sta o lună de zile în rugăciune, citind la Psaltire sau din Ceaslov. Așa de mare putere are. Și atunci, creștinul, gustând din dulceața rugăciunii celei curate, zice: „Ehei! asta-i rugăciune!” Dar această gustare din rugăciunea curată, din rugăciunea harică, nu vine la cheremul nostru, când vrem noi. Vine când vrea Dumnezeu să miluiască sufletul nostru.

Auzi ce spune Sfântul Isaac Sirianul? **Semn al milei lui Dumnezeu sunt lacrimile la rugăciune.** Când vedem că ne cercetează Dumnezeu cu lacrimi multe la rugăciune este semn că mila lui Dumnezeu s-a atins de ochii tăi și vrea, prin aceste lacrimi de

pocăință și de dragoste mare, să te curețe pe tine, să te lumineze, să te spele de păcate și să-ți arate ție care-i adevărata rugăciune.

Deci, noi suntem datori să ne rugăm cum știm noi, cum putem, începând cu rugăciunile începătoare: „Împărate ceresc”, „Sfinte Dumnezeule”, „Preasfântă Treime”, „Tatăl nostru”, „Crezul” și celelalte. Ne rugăm cum putem, dar să ne rugăm adeseori.

Că auzi ce spun Sfinții Părinți? Sfântul Teofan Zăvorâtul este o mărturie preaîndreptățită să vă spună: **Cel ce se roagă des, însăși rugăciunea i se face lui cel mai mare dascăl al rugăciunii.** Însăși rugăciunea îl poate învăța să se suie de la treptele cele mai de jos ale rugăciunii, până la treptele cele mai înalte și până la extaz și până la rugăciunea duhovnicească”. Deci rugăciunea îi învăța pe sfinți să se roage, pentru că ei totdeauna se rugau.

De aceea spune: *Neîncetat vă rugați!* Adică oricând. Ești acasă, ești pe drum, ești în chilia ta, ești la lucru, oriunde, tu înalță mintea către Dumnezeu. Și zi cum poți, dar zi mereu! Orice rugăciune-i bună, dacă o zici cu frica lui Dumnezeu și cu atenție.

Să nu căutăm noi trepte de rugăciune înaltă, că aceasta-i mândrie! Noi ne rugăm cum putem, iar Dumnezeu, văzând că sufletul se chinuie să se învețe a se ruga, când știe darul Lui, îl învrednicește de momente de rugăciune curată.

Și atunci, acela caută însingurare, să fie numai cu Dumnezeu. Cum spune dumnezeiescul Ioan Scărarul: **Cel ce pe dulceața rugăciunii o a aflat, pururea voiește să fie singur.** Și Sfântul Isaac Sirianul zice: **Cel ce pe dulceața rugăciunii o a aflat, va fugi de gloate ca un asin sălbatic!** El vrea să rămână în dulceața aceea și în vorbirea cu

Dumnezeu oricând. Și vorbăria și treburile și altele îl sustrag de la rugăciune, dar lui îi pare rău.

Este foarte greu să ajungă omul să se roage în așa fel, ca să nu-l tragă înapoi zgomotul și vederea multora și auzirea despre atâtea lucruri. Rugăciunea desăvârșită puținii oameni o dobândesc.

Este o însingurare în sine, în inimă, și o însingurare dinafară. Însingurarea dinafară: Eu mă duc în pădure și stau într-un bordei, într-o colibă, undeva, într-o peșteră, și mă rog. Și aceasta ajută mult rugăciunii. Dar, dacă nu vei avea însingurarea în sine, nu-ți ajută. Poți să fii acolo și să nălucești cu mintea toate orașele și tot Bucureștiul și toate târgurile. Degeaba ai fugit cu trupul în pustie, căci cu mintea n-ai fugit în pustie. Ori, călugăr ce înseamnă? Spune Sfântul Ioan Scărarul: **Cel ce stă cu mintea sa afară de lume și de-a pururea se roagă lui Dumnezeu, acela este călugăr!**

Dumnezeu nu cere să ieșim noi numai cu trupul din lume și să fugim în pădure; ci cu mintea să ieșim din lume. Aș putea să stau în zgomotul lumii, cum făcea Sfântul Teodosie, începătorul vieții de obște, dar îl vedeau rugându-se ca un stâlp de foc în mijlocul lumii. El avea la trapeză câte trei mii de săraci pe zi și el le sluja la masă. Și-l vedeai în mijlocul lumii ca în cea mai mare pustie, că era desăvârșit. El nu mai auzea și nu mai privea la cele din lumea asta, ci numai la cele de sus. Dar a celor desăvârșiți este aceasta.

Iar noi, care avem nevoie să ne învățăm rugăciunea, avem nevoie de o însingurare în noi mai întâi. Te închizi între patru pereți ai casei tale și te poți însingura. Ai închis ușa și intri în cămara inimii.

De abia acolo te poți ascunde să te rogi lui Dumnezeu în ascuns.

Sfântul Simeon Noul Teolog spune: **Mintea nu se poate ascunde nicăieri între zidiri!** Poți să te duci tu și-n pustie, poți să te duci și între stânci, poți să te duci oriunde, nu o poți ascunde în zidiri. **Cel mai adânc loc unde poți ascunde mintea de lume este camera ei – inima!** Numai în inimă o poți ascunde, că acolo stă de vorbă cu Iisus, cu Mirele Cuvântul, pe care Îl ai de la Botez.

Acolo dacă o ascunzi, **mintea trebuie să intre în inimă, mută, surdă și oarbă.** Să nu mai vorbească, să nu mai audă nimic și să nu mai vadă nimic din lumea asta. Ci numai pe Iisus să-L vadă și de El să se lipească și cu El să se unească în Duhul Sfânt. Acolo în inimă, Mirele cu mireasa! Sufilele noastre sunt miresele lui Hristos cum spune Sfântul Apostol Pavel: *V-am logodit pe voi mireasă unui Mire fără de moarte și tare mi-e frică de voi să nu se poticnească inimile voastre, precum a Evei de satana.* N-a spus mintea, ci inimile, că a știut că **adevărata unire a sufletului nostru cu Hristos se face în inimă, nu în altă parte.**

Iar dacă noi ne rugăm cum putem, să ne rugăm adesea, că harul este maică de obște la fiecare. Ai văzut o mamă bună cu copilul cel mic al ei? Dacă vede că nu știe să meargă pe piciorușe, îl lasă oleacă să meargă și el îndată cade și începe a plânge, că el îi cu picioarele plâpânde și nu poate merge. Și îndată mama îl ridică: „Stai, hai să te învăț”. Și-l ia de mână, îl mai duce oleacă, iar îl lasă. Ca să se învețe a merge. Așa face harul cu noi în vremea rugăciunii, când nu știm să ne rugăm.

Când vine harul la tine, simți o rugăciune curată; simți o rugăciune a minții, a inimii. Și pe urmă, când te lasă Duhul Sfânt, din cauza mândriei și a leneviei, iar cazi, iar mintea se duce la lume, la tulburare. Apoi iar te ridică, până ce te înveți să mergi pe acest drum și să te ții pe picioarele tale. Și așa, văzând Dumnezeu că vrea sufletul să se roage, îl introduce încet-încet pe treptele rugăciunii. Și când a învățat el să se roage, nu-i mai trebuie să-l ducă nimeni de mână. El știe că adevărata rugăciune o găsește în inima sa, unindu-se cu Iisus Hristos.

Deci se cade să ne rugăm cum putem. Uneori cu gura, alteori cu mintea, alteori cu inima, alteori mai presus de rugăciunea inimii. Cine se va învrednici de celelalte trepte ale rugăciunii, cum v-am spus – de sine mișcătoare, văzătoare, rugăciunea în extaz, în uimire, până la rugăciunea cea duhovnicească –, are mare dar de la Dumnezeu; dar nu știu dacă din neamul nostru de azi ajunge cineva. Numai Dumnezeu știe pe unul ca acela. Poate se găsește undeva în vreo peșteră ascunsă, prin munți pe undeva sau cine știe, că numai Domnul știe. Acela-i stâlp de foc! Acela, când se roagă, se face ca bătrânul din Pateric, stâlp de foc!

Dar noi să ne rugăm cum putem, că am văzut că Mântuitorul n-a trecut cu vederea rugăciunea cananeencei. Ea, săraca, nici nu era evreică. Era feniciană, din părțile Tirului și ale Sidonului. Ori, fenicienii erau păgâni. Dar a auzit și ea de Mântuitorul că face minuni și a venit. Văzând atâta lume în jurul Lui, a început să strige: *Miluieste-mă pe mine, Fiul lui David; fiica mea rău se îndrăcește!*

Ca femeie păgână, a învățat și ea de la evrei cum să strige. Ea nici nu știa cum Îl cheamă. „Strigă așa,

femeie!” Dar ea, săraca, striga ca mamă necăjită. Pe fata ei o chinuiau diavolii de atâția ani, că era îndrăcită. Și a luat asupra sa fața fiicei sale, că auzi ce strigă: *Miluieste-mă, Doamne, pe mine, că fiica mea rău se îndrăcește!* Nu striga: „Miluieste, Doamne, pe fiica mea!” Adică, dacă ai să faci milă cu fiica mea, pe mine mă miluiеști.

Deci s-a băgat în ființa fiicei sale și cu toată inima se ruga pentru fiica sa. Iar Mântuitorul, ca să arate la toți statornicia credinței ei, se făcea că nu o aude. Ai văzut ce-a spus întâi: *Nu sunt trimis fără numai la oile cele pierdute ale casei lui Israel.* Cum ar zice: „Tu ești feniciană, ești păgână; nu pentru tine am venit în lume!” Ea atunci mai tare striga. Și la Apostoli le era milă: *Doamne, slobozește-o pe ea, că strigă în urma noastră!* O vedeau că strigă cu lacrimi din adâncul inimii. Iar Mântuitorul o mai înfruntă o dată: *Nu este bine să iei pâinea fiilor și s-o dai câinilor.*

Câine o făcut-o! Înțelegi? Dar ea nu s-a supărat că o face câine. Ea, în fierbințele rugăciunii ei, a trecut peste toate. De aceea a zis: „Doamne, câine sunt eu – adică nu sunt din neamul lui Israel, eu sunt păgână –, dar și câinii, Doamne, mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa domnilor lor.

Adică, „chiar dacă sunt câine, dar măcar dă-mi și mie o fărâmitură, că eu nu întind mâna la masă cu stăpânii”. Și atunci a spus Mântuitorul către dânsa: *O, femeie, mare este credința ta! Fie ție precum voiești! Și s-a tămăduit fiica ei din acel ceas.* Ați văzut rugăciune? Ai văzut credință? Nu cu multe cuvinte, dar din inimă!

Dar tâlharul pe Cruce? Ai văzut ce spune Sfântul Efrem în *Cuvânt la tâlhar* din Vinerea

Mare? Mai întâi el și celălalt tâlhar huleau pe Iisus pe Cruce, și-I ziceau: *Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe Cruce și ne izbăvește și pe noi.* Pe urmă au văzut că Mântuitorul, când Îi băteau cuie în mâini și-n picioare și-L batjocoreau, se ruga pentru dânșii fără răutate: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*

Atunci tâlharul din dreapta s-a străpuns de blândețea Lui și zicea: „Ia uită-te! Noi cât îi blestemăm și-i înjurăm pe aceștia care ne-au răstignit aici, iar El zice: *Părinte, iartă-i pe ei, că nu știu ce fac!*”

Atunci a crezut în inima lui că Acela Care este răstignit lângă dânșii nu este un prooroc, ci este Dumnezeu.

Tâlharul care a început să creadă că Mântuitorul este Dumnezeu, văzând că rabdă cu atâta blândețe, a început să se uite la El în sus, căci Crucea Mântuitorului era mai înaltă decât a lor, și se gândea: „Ce rău a făcut Omul acesta? Morți a înviat, bolnavi a vindecat, oameni a săturat, a învățat cu cuvântul blândeții, n-a fost păcătos, nu s-a atins de El nimic... Cu adevărat Acesta-I Dumnezeu!”

Aceasta zice și Apostolul: *Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire.* Că nu-i de ajuns să crezi în inima ta în Dumnezeu, ci trebuie să-L mărturisești și cu gura, că avem două părți. Cu sufletul cred că este Dumnezeu, dar trebuie să-L mărturisesc și cu buzele. De aceea a zis Mântuitorul: *Cine se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu.* Cu toată ființa ta trebuie să-L mărturisești; și prin cuvânt și cu inima, prin credință.

Atunci tâlharul, care credea în inima lui că Mântuitorul este Dumnezeu, ce-a gândit el? „Oare o să mă ierte Dumnezeu și pe mine, că eu mai înainte am hulit, ca și cel din stânga?” Se gândea el: „Acest Iisus, Care se roagă pentru cei ce-L răstignesc, dacă pe cei care L-au răstignit nu ține mânia, cu cât mai mult o să mă ierte și pe mine, măcar că eu am făcut atâtea desfrâuri și ucideri și jafuri și înjurături și beții!”

Își aducea aminte de viața lui de tâlhar și-și zicea: „Oare ce pocăință să mai fac eu acum? Dacă aș avea picioarele libere, aș face metanii, dar ele sunt legate. Dacă aș avea mâinile libere, aș da două palme la cel din stânga care hulește și aș zice: «De ce hulești pe Acest blând Iisus!» Dar și mâinile sunt răstignite”. Se gândea el: „Ce pocăință să mai fac eu acum pe cruce?” Duhul Sfânt i-a dat în gând: „Știi ce mai am eu slobod? Am limba! Limba nu-i răstignită. Și eu am să strig din toată inima cu limba mea: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!*”

Vezi? Întâi cu limba L-a apărât de tâlharul din stânga, care-L ocăra pe Mântuitorul, zicându-i: *Nu te temi tu de Dumnezeu, că noi suntem în aceeași osândă, că am făcut atâtea păcate? Dar Acest Iisus ce-a făcut?* Întâi cu limba îl ocăra pe celălalt. „Eu cred că Acesta-I Iisus! Nu mă mai iau după tine!” După ce l-a ocărat pe tâlharul din stânga cu limba, a făcut pocăință; roade de pocăință, că numai limba și căința inimii îi mai rămăsese. „Am să strig cu această limbă, pe Acest Iisus Care nu ține minte răul, să mă ierte”. Și a strigat din adâncul inimii: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!* Și aude pe Mântuitorul de sus de pe

Cruce: *Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai!*

Sfântul Efrem face artă mare în cuvânt: „Văzut-ai rugăciune tâlhărească? Văzut-ai tâlhar înțelept? A știut să fure mult în viața lui! Dar, având credința în inimă, a știut să fure cu limba raiul”. Adică: „Tâlharule! Ai furat, ai spart, ai făcut ucideri, răutăți; dar acum cu credința ta din inimă ai știut să furi cu limba raiul”. Și zice la urmă acest cuvânt, așa: „O, tâlharule, și al raiului tâlhar! Ai furat toate, dar ai furat și raiul cu limba. O, tâlharule și al raiului tâlhar! O, floare timpurie a lui Hristos, Căruia I se cuvine slavă!”

Adică cea mai întâi floare răsărită din Crucea lui Hristos a fost sufletul tâlharului.

De aceea el a mers întâi în rai cu Mântuitorul, că L-a mărturisit pe Cruce înainte de a-L mărturisi pe Dumnezeu Longhin Sutașul, când L-a străpuns în coastă și alți mulți pe urmă. Cel dintâi, tâlharul L-a mărturisit pe Dumnezeu și L-a rugat să-l ducă în rai.

Iată ce înseamnă rugăciune în vreme de nevoie! Când suntem necăjiți, să strigăm cu toată inima, că Dumnezeu caută la inima noastră. Amin.

DESPRE VREDNICIA PREOȚIEI

SFATURI CĂTRE UN GRUP DE STUDENȚI TEOLOGI în vara anului 1978

Ca să ajungeți în Împărăția cerurilor, să știți un lucru: să vă luați de pildă, totdeauna în viața voastră, doi sfinți mari, la care să priviți pururea și cât veți putea să-i imitați, prin credința cea lucrătoare, care se lucrează prin dragoste, adică prin fapte și credință dreaptă.

Să aveți ochiul minții, totdeauna, la Sfântul Apostol Pavel, „gura lui Hristos” și „marele vas al alegerii”, și la Sfântul Ioan Gură de Aur. Pentru că Sfântul Apostol Pavel a fost cea mai înaltă persoană duhovnicească din toată istoria Bisericii Creștine, după Domnul nostru Iisus Hristos. Așa spune Sfântul Vasile cel Mare. El a fost chip desăvârșit întru toate. Și ca apostol și ca arhiereu și ca preot și ca ostaș al lui Iisus Hristos nebiruit. Și pe el l-a imitat din toate puterile Sfântul Ioan Gură de Aur. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur, mai în toate omiliile și predicile sale pomenește de Sfântul Apostol Pavel.

Eu am vorbit cândva la Neamț, când a fost o conferință a preoților, acum doi ani când m-a trimis Prea Fericitul. Era la încheierea ședinței. Am vorbit despre cele 20 de datorii ale preotului. Sigur că mai sunt undeva, prin carte pe la mine, acelea, scrise la mașină. Eu le-am vorbit din memorie. Dar nu-s adunate acolo toate. Eu am primit un ordin să vorbesc ceva acolo în legătură cu preoția.

Dacă am lua-o după vrednicia care se cere preotului, n-ar mai fi nimeni preot pe pământ, ca să vorbim așa, la nivelul care se cere. Că Sfântul Efrem Sirul zice: De-ai fi curat ca îngerii și sfânt ca Ioan Botezătorul, preot nu poți să fii. Atâta-i de mare preoția. Mare lucru! O! nesfârșit și negrăit dar, pe care l-a dat Dumnezeu fiilor lui Adam, Preoția, zice el. Mare lucru! Ceea ce face preotul, nici îngerii nu pot face.

Preotul are putere să lege nu numai pe oameni, ci și pe îngerii. Ceea ce face preotul – să jertfească pe Iisus Hristos – nu pot face cei mai mari din îngerii. Dar, pentru că Dumnezeu a binevoit să se pogoare până la neputința noastră, pentru sfîntirea lumii acesteia de jos, pe care a răscumpărat-o cu prea scumpul Său Sânge, a lăsat preoția în neamul omenesc.

Frații mei, să vă aduceți aminte ce spune marele Apostol Pavel: *Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt slobode, dar eu nu vreau să fiu de nimic biruit.*

Ca preoți, cel dintâi lucru ce vi se cere de către Dumnezeu și de oameni este viața morală, viața cinstită. Poți să ai o sută de licențe, de doctorate, dacă nu ai viață morală, preot nu poți să fii. Ca preot trebuie să fii cum te-a făcut mama ta, până la preoție; și de la căsătorie să știi o preoteasă și un Dumnezeu până la moarte. Asta este întâi partea morală și partea curată a preotului: să fie foarte curat cu viața.

Căci dacă va păzi curăția în viață și viața cinstită toate darurile Duhului Sfânt se țin de acestea. Că Dumnezeu în vasele cele curate trimite harul Său, în vasele cele alese. Nu, Doamne ferește, să crezi că se poate să fii și preot, dar în același timp și curvar, sau

bețiv, sau fumător, sau înjurător, sau iubitor de argint, sau cine știe câte drăcii și câte patimi poate să aibă neamul omenesc.

Ca preot, mai întâi tu trebuie să fii despătimit, adică să ajungi la o nepătimire, încât, cu viața ta, să dai pildă și să vorbești poporului.

Am vorbit la Seminarul din Creta vara asta. A venit părintele arhimandrit Nectarios, cu vreo 50-60 de studenți, nu știu în ce an erau, și au cerut să le vorbesc ceva despre preoția contemporană. Le-am vorbit în trapeză, când erau la masă. Și am arătat acolo ceva, care vreau să arăt și aici.

Preotul trebuie să predice în trei feluri, după învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur. Adică, întâi **cu gura** și cu limba să vorbească cuvântul lui Dumnezeu. Al doilea, **să predice cu mâna**; să scrie învățături duhovnicești.

Ai văzut pe Sfântul Ioan Gură de Aur? Toată ziua predica și noaptea scria. Jumătate de noapte scria și jumătate de noapte se ruga. Și atât dormea: se agăța cu mâinile de niște funii, care erau legate de tavanul casei; și când le scăpa din mână, termina cu somnul. Și mânca puțină zeamă de orz, o dată pe zi, la apusul soarelui. Așa preoție! Atâta înfrânare!

Ei, nu putem noi păcătoșii ca el! Dar vreau să vă spun, că de aceea a avut atâta dar, că a tâlcuit toată dumnezeiasca Scriptură. Deci preotul trebuie să predice cu limba, cu mâna, adică să scrie predici și învățături creștinești, și al treilea și cea mai înaltă predică, trebuie **să predice cu viața**, cu trăirea lui și a familiei lui.

Preotul trebuie să se facă santinela întregii înțelepciuni, o făclie în fața poporului, după cum a spus Mântuitorul: *Voi sunteți lumina lumii...* Apoi să

radieze din viața și din faptele lui, în toate părțile, lumină. Când vor vorbi oamenii în sat, să zică așa: „Ai văzut ce înfrânare are preotul nostru? Ai văzut că preotul nostru nu-i iubitor de argint, că nu-i trebuie bani? Cât îi dai, atâta primește și mulțumește și pentru atât! Ai văzut că preotul nostru în crăsmă n-a intrat? Preotul nostru cu țigara în gură nu l-am văzut.

Preotul nostru de înjurat nu s-a pomenit. Preotul nostru nu la bal sau la nunți cu lăutari, Doamne ferește, la nici un fel de distracții nu l-am văzut. Preotul nostru-i blând; preotul nostru-i milostiv; preotul nostru-i răbdător; preotul nostru-i înțelept; preotul nostru-i curat; preotul nostru-i harnic; preotul nostru-i milos, săritor la toate nevoile poporului”. Și așa mai departe.

Așa să vorbească poporul de voi îndată ce veți ajunge în mijlocul lor! Dacă vreți să vă iubească, să le dați oleacă de pildă cu viața!

Au venit la mine studenți teologi și de la Sibiu și din altă parte și m-au întrebat: „Părinte, uite, acum ne face îndată preoți. Oare cum să începem noi?”

— Să începeți cu blândețe și cu dragoste, că Sfântul Efrem Sirul zice: **Chipul de a-i aduce pe toți la Hristos este numai al blândeții.** Apoi să aveți răbdare. Oamenii sunt fel de fel de temperamente. Sunt și oameni iuți și ambițioși și răi și bețivi; sunt și oameni neascultători și împietriți la inimă și indiferenți, care nu cred sau, dacă cred, numai cu numele. Trebuie să pândim caracterul fiecăruia și să fim cu blândețe.

Când ai intrat în parohie, toți ochii poporului sunt la tine, să vadă ce preot le-a venit în parohie. Când te-a chemat la slujbă, să te duci ca sluga lui Hristos. Într-o clipă să fii acolo, cu epitrahilul, cu Crucea și

Molitfelnicul. La botez, la cununie, la înmormântare, la lehoză, unde te cheamă. Și să nu le pui preț pe nimic. Dacă te întreabă: „Părinte, cât costă?”

– Cât vreți, fraților. Cât dați!

Că știe Dumnezeu că altul are și nu dă, iar altul, săracul, Dumnezeu știe cum poate da un ban. Vezi cât de greu se câștigă un ban la cel necăjit. Și dacă vede că nu-i pui preț, tu îi câștigi inima lui. Știți ce spune Mântuitorul: *Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă.*

Marele prooroc Ilie, când a fost seceta aceea de trei ani și șase luni, a fost trimis la pâraul Horat, în peștera aceea (III Regi 17, 1). Apoi a fost trimis de Dumnezeu la o femeie văduvă – știți din Biblie –, la Sarepta Sidonului. Și a găsit-o în marginea satului. Sidonul este în Libanul de azi, pe malul Mării Mediterane. Și l-a trimis Dumnezeu la acea văduvă, să vadă cât de necăjită-i lumea. Căci lui Ilie cel tare în credință nu-i păsa că moare lumea. Trei ani și jumătate, nici ploaie, nici rouă pe pământ.

Vedeți voi că n-a plouat de o lună și zicem: „Vai de noi, este secetă!” Dar, ia gândiți-vă, trei ani și șase luni să nu cadă nici rouă pe pământ, nici ploaie; se usucă copacii și pădurile din rădăcină și toate. Și este un cuvânt al Sfântului Efrem, la Ilie Proorocul, unde zice: „Niciodată n-a ascultat Dumnezeu mai tare de om, ca în timpul Sfântului Ilie”.

Dar de ce a ascultat Dumnezeu, Care a făcut cerul și pământul, de o ființă așa de mică cum este omul? Pentru că și omul se topea de dragostea Lui și de râvna Lui.

Când a văzut Ilie că poporul lui Israel a părăsit de tot pe Dumnezeu și se închină lui Baal, s-a dus și

a stat înaintea lui Ahab și i-a spus: *Viu este Domnul Dumnezeu Căruia Îi stau azi înainte, că nu va fi ploaie, nici rouă pe pământ, fără numai prin cuvântul gurii mele.* Și nu vă spun istoria lui că-i lungă, numai vă spun o pildă. După trei ani și jumătate, văzând Dumnezeu că Ilie nu se înmoaie la inimă, de multe ori îi spunea:

– Ilie, descuie cerul! Eu fără tine nu-l descui! –
atât de mult îl asculta Dumnezeu, că era mare râvnitor.

– Doamne, nu-l descui!

– Dar mor toți!

– Las' să moară!

– Dar mor de foame și de sete femei, văduve și copii!

– Lasă să moară toți! De ce te-au părăsit pe Tine?

Dar de ce era Ilie așa tare? Pentru că la pâraul Horat corbii îi aduceau mâncare, pâine și carne, o dată pe zi, și de două ori; iar pe vale, jos, era pâraul Horat. Avea și apă și mâncare. Și nu simțea durerea poporului. Și râvnă mare avea pentru Dumnezeu. Mai bine să moară toți, decât să se închine la idoli.

Iar Dumnezeu, vrând să-l plece pe Ilie Tesviteanul, zicea: „Lasă că-ți fac eu ție, dacă ești așa de tare în credință! Te mai înmoi oleacă!” Deci i-a secăt întâi izvorul și a oprit corbii să mai aducă de mâncare. A stat Ilie, a postit 40 de zile, că era foarte puternic în post. Când a văzut că moare – firea asta are nevoie și de mâncare –, Dumnezeu atunci i-a spus: „Ilie, ridică-te de aici și mergi la Sarepta Sidonului”.

S-a dus Ilie și, când a ajuns, a văzut văduva aceea adunând câteva lemnișoare, câteva vreascuri, cum vorbim noi. Și l-a cunoscut pe Ilie că este omul lui Dumnezeu, după înfățișare.

– Ce faci aici? a întrebat Ilie.

– Iată, omule al lui Dumnezeu, zice, adun aceste lemnișoare. Mai am un pumn de făină într-o vadră și puțin untdelemn într-un ulcior; am să fac o turtă în spuză, singura mea hrană, și voi mânca eu și fiul meu și vom muri. Că după aceea nu mai avem nimic, absolut nimic – că atunci era mare greutate să găsești un pumn de făină undeva.

Iar Ilie nu mâncase de 40 de zile și auzi ce-i spune:

– Femeie, adu-mi mie întâi! Fă pentru mine o turtă, că mor de foame, și ad-o încoace!

Ai văzut? Și femeia, săraca, ai auzit cât iubește pe sluga lui Hristos, pe sluga lui Dumnezeu? Vă dau o pildă pentru cei care se tem că-i parohia mică și că n-ar avea cu ce trăi. Femeia, știind că va muri, că nu mai are altă hrană, a făcut întâi o turtă pentru Proorocul Ilie. Căci a zis: „Acesta-i omul lui Dumnezeu. Mai bine mor eu și să nu moară el, că acesta-i om scump. Pe acesta îl ascultă Dumnezeu!” Și i-a adus lui Ilie mâncare, și Ilie, după ce-a mâncat, i-a spus: *Viu este Domnul Dumnezeu, Căruia Îi stau înaintea, că vadra de făină nu se va mai împușina și ulciorul cu untdelemn nu va mai seca până va da Dumnezeu ploaie pe pământ.*

Ai văzut? Sfântul Ioan Gură de Aur face un comentariu și zice: „O, preote, care te temi că vei muri în popor, că n-ai ce mânca și că parohia-i mică și săracă. Nu zice că mor de foame și n-am cu ce trăi. Numai de n-ai avea credință!”

Eu aș vrea să mă dea la o parohie mică, numai cu 20 de familii și eu mai țin zece preoți pe lângă mine. Dar știi ce să faci întâi? Întâi să te cunoască enoriașii că ești om al lui Dumnezeu, precum a cunoscut văduva pe Ilie. Și pe urmă te hrănesc cu toată casa ta. Odată ce te-a cunoscut poporul cu adevărat

părinte duhovnicesc, zice: „Mai bine să mor eu, decât să moară părintele!”

Atât o să te iubească poporul, dacă o să vadă că ai virtuți, că ești om cuminte și nu ești lacom după averi și după bani. Ai auzit ce zice Sfântul Pavel către Galateni? *Știu bine că, dacă era cu putere, ochii voștri, scoțându-i, mi i-ați fi dat mie.* Dar de ce voiau să-i dea ochii lui Pavel? Pentru că până acolo era inima lor. Erau gata să-i dea ochii că le câștigase inima.

Așa și voi, când mergeți la parohie. Dacă veți câștiga inima poporului, să nu vă temeți că nu veți avea ce vă trebuie, că *vrednic este lucrătorul de plata sa.* O să aveți și haine, o să aveți și hrană, o să aveți și bani, o să aveți și cinste, și de la Dumnezeu și de la oameni. Dar să vă vadă oameni cinstiți. Doamne ferește, ca preot, să te vadă în crăsmă, să te vadă la joc, să te vadă la petreceri, să te vadă cu țigara în gură, să te audă înjurând, să te vadă că ești mândru, hrăpăreț după bani, că-ți plac glumele sau râsul sau altceva prin care să-i smintești.

Voi, mâine, cu darul lui Hristos, sunteți oamenii Bisericii. De aceea ați învățat atâția ani și profesorii s-au ostenit cu voi, și le va plăti Dumnezeu, ca să vă vadă făclii ale poporului și lumineze lumii.

În afară de asta, gândește-te că toate sunt pentru om: și a mânca și a bea și a te odihni și a te folosi de toate; dar cu măsură. *Că toate îmi sunt slobode, cum am zis, dar nu toate îmi sunt de folos!* Auzi pe Apostolul Pavel ce spune? *Mulțumesc lui Dumnezeu că știu și să mă satur, știu și să flămânzesc... Mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate!*

Afară de asta, de purtarea în familie, în poporul în care o să te trimită Dumnezeu, să fii atent. Eu am fost în Serbia la un mare duhovnic, Părintele

arhimandrit Iustin Popovici, cel mai mare părinte din Ortodoxia noastră de azi. Are două doctorate, 84 de ani și slujește Liturghia de 30 de ani singur la o mănăstire de maici – Celie. Este cunoscut peste tot, și-i călugăr din Sfântul Munte. Și eu am vrut să plec imediat în Sfântul Munte, după ce-am venit de acolo, căci cu mare dragoste m-au primit părinții și toți. Și i-am cerut un sfat.

Iar el mi-a spus: „Părinte Cleopa, și eu sunt călugăr din Sfântul Munte. Sfântul Munte este un sac plin de bunătăți, de bijuterii, că acolo se găsesc oameni cu viață înaltă. Sfinția ta te duci la Athos să mai pui un migdal deasupra în sacul cel plin. Stai aici și cât îți ajută mila lui Dumnezeu, stai în slujba poporului, la toate necazurile, la toate scârbele; să-i mângâi, să-i ajuți; că Ortodoxia noastră este foarte încolțită acum din toate părțile; și preoții, ca niciodată, au de luptat. Și protestantismul și catolicismul și ateismul – voi nu vedeți? – și indiferentismul și toate. Și atunci se cere ca preoții de azi, ca niciodată, să fie mai învățați în Sfânta Scriptură și cu viață cât mai curată.

M-am trezit zilele acestea, într-o seară – că eu tocmai luasem jocul în cap să mă pun oleacă jos –, și aud hodoronc-tronc. Cine a venit? Directorul de la Consiliul Ecumenic de la Geneva. Și eram și de săptămână și a trebuit să stau două ore jumătate de vorbă cu el, până la Utrenie. Câte întrebări a pus omul acela!

Și eu, dacă nu sunt un om cărturar, am spus cât mi-a ajutat Dumnezeu, că am citit mergând cu oile pe munte, că eu am fost cioban aici la oile mănăstirii, până ce m-au pus stareț. Dar mi-a pus întrebări de geniu. Și dacă n-ai fi cunoscut deosebirea Bisericii noastre de cea protestantă, se făcea o

confuzie absolută. Au venit cu părinți de la București și de la Sibiu.

Mi-au pus întrebări despre unitatea Bisericii; că ei vor să unească Bisericele și să facă, precum a zis Mântuitorul, *o turmă și un păstor*.

– Domnule director, i-am zis, biserica dumneavoastră, protestantismul, este suspendată în aer. N-are temelie!

– Dar de ce, părinte?

– Unde vi-i Sfânta Tradiție? Unde-s Sfintele Canoane? Unde-i practica Bisericii de 2000 de ani? Ați desființat totul și acum vreți să vă apropiați de noi? Este imposibil!

Noi avem puncte comune mult mai multe cu catolicii decât cu protestanții, dacă ar fi să se ajungă odată la o unire. Protestanții sunt la foarte mare distanță de noi. Ei au numai două Taine, și acelea nu ca taine, ci numai ca simboluri: Botezul și Cina Domnului. La Cina Domnului fac o masă comemorativă cu pâine și cu vin (unii, cu must) în cinstea lui Hristos, dar nu mai cred că se preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului. N-am când să spun discuția de acolo că-i mult de spus.

Dar m-am gândit: de acum le dau canon la călugării mei și la frați, să învețe câte cinci-șase citate din Sfânta Scriptură, despre Sfânta Cruce, despre Maica Domnului, despre cultul Sfintelor Moaște și cultul Sfintelor Icoane, despre cinstirea Duminicii în locul sâmbetei, despre Sfânta Tradiție... Știți de ce? Că suntem întrebați.

Ei sunt Biserici mari cu numărul. Sunt vreo 400 de milioane. Catolicii sunt și ei vreo 750 milioane. Iar noi ortodocșii suntem puțini, dar suntem Biserică întreagă. Nouă nu ne lipsește nimic. Noi

n-avem ce împrumuta de la protestanți, dar nici de la catolici. Nimic, absolut nimic!

Biserica noastră o credem și o înțelegem întreagă. Are toate dogmele drepte, toată tradiția veche apostolică și sobornicească a Sfinților Părinți. Și are toate canoanele, are toată tradiția liturgică, canonică, dogmatică și istorică. Tot ce ne trebuie avem în Biserica Ortodoxă! Este Biserica care a mers pas cu pas după tradiția evanghelică, apostolică și sobornicească, până în ziua de azi. Și ei știu asta. De aceea vor să se apropie de noi.

– Dar inițiativa noastră-i bună? m-a întrebat el.

– Îi bună în principiu. Că vreți să fie o turmă și un păstor. Dar, ehei! Câți munți sunt de trecut între noi și dumneavoastră până atunci!

Să ne apropiem de dumneavoastră? Dar unde vi-i Sfânta Tradiție? Unde vi-i cultul Sfintelor Moaște? Unde vi-i cultul Sfintelor Icoane? Unde-i cultul sfinților și al îngerilor? Unde-i venerarea Sfintei Cruci? Unde-i supravenerarea Maicii Domnului? Unde-s cele șapte Sfinte Taine, mijloace sfințitoare? Unde-i ierarhia bisericească? Unde sunt faptele? Că la voi este „Sola fide” – mântuirea numai prin credință. Se poate una ca asta? Căci *credința fără fapte-i moartă*. Și „Sola grația”, la calvini, mântuirea numai prin har.

Cum poate fi mântuirea numai prin har, dacă același Apostol spune că *toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos, ca fiecare să dea seamă de faptele cele bune și cele rele ale sale*, să ia fiecare răsplată după cum a lucrat? Și-n Sfânta Evangheliie ți se cer faptele și poruncile. Ai auzit și în Evanghelia de azi: *Știi poruncile? Ai păzit poruncile, ca să intri în viață?*

Nu există credință fără fapte, așa cum o cred ei: „Faptele nu-s nimica, nu-i nimica postul!” Unde vi-s

posturile? Dumneavoastră puteți închide ochii și să treceți peste istoria de 2000 de ani a Bisericii, care-i necontestată?

Eu am fost anul trecut în catacombele Romei și am văzut mama picturii bizantine. Sunt picturi și icoane din secolele I, II și III în catacombe; că de acolo a pornit pictura bizantină. Catedralele din Ravena și din Veneția, din Constantinopol și din atâtea alte locuri făcute de Sfântul Constantin cel Mare, de Justinian și de toți împărații bizantini, sunt o mărturie peste veacuri.

Puteți să ziceți că nu le-ați avut și dumneavoastră 1517 ani, până când v-ați despărțit de catolici? Păi atunci cum, dacă v-ați uitat rădăcina, s-o uităm și noi? **Cine-și uită rădăcina, se usucă și piere, moare.** Dumneavoastră trebuie să veniți înapoi la rădăcină. Va să zică, 1517 ani icoanele au fost bune în Biserică. Puteți să închideți ochii și să ziceți că Biserica n-a avut icoane de la început, de când era în fașă?

Uite, catedrale imense numai în mozaicuri și aur stau strajă și arată la toată lumea că Biserica a fost împodobită cu icoane din primele secole. Și ce-ați venit la mine, la un cioban? Că mă întrebau ce studii am.

– N-am venit să vedem un om învățat aici. Am venit să vedem un om sfânt.

– *Sfânt este Domnul Dumnezeuul nostru!* N-auzi ce spune în biserică? Acela-i sfânt. Noi suntem praf și cenușă!

– Noi credem că aveți o inspirație de sus să vedeți în problema ecumenică, dacă noi cheltuim degeaba sau umblăm degeaba.

– Inițiativa este bună în fond, i-am spus. Dar, ia gândiți-vă! Ca să vă apropiați de noi, mai cu seamă de o Biserică tradițională, ca Ortodoxia, câte vă trebuie?

– Discuție ca asta cu Sfinția Voastră, n-am mai avut niciodată, nicăieri, așa de adâncă!

– Noi avem izvoare de la Sfinții Părinți. Cu noi nu mai gătești dacă începi! Avem de unde vă spune. Că voi credeți că numai atât este teologia, cât este în capul vostru rațional, cât o știți voi aici. Dar izvoarele cele curate, grâul cel fără neghină și vinul cel fără apă, la Sfinții Părinți le găsiți. Citește. Teologia noastră cea mai puternică a început din secolul I până în secolul V. Acolo sunt izvoarele cele mai curate, din care se adapă toate cunoștințele teologice.

Dar să revenim la cuvântul nostru. Frații mei studenți, eu sunt destul de ocupat aici și nu mă simt sănătos. Sufăr și cu inima și cu hernia. Să știți un lucru: tot ce-ați învățat cinci ani de zile, cu darul lui Dumnezeu, și ce v-a rămas din școală, că s-au ostenit atâtea profesori, să puneți în practică. Și părinții voștri cât vă așteaptă cu bucurie să vă vadă preoți! Doar vin părinții voștri la mine: „Părinte, am un băiat la seminar, am un băiat la Teologie”.

Și se roagă săracii, să le ajute Dumnezeu, să-i lumineze, să reușească la examene și să fie cuminți. Știți câtă grijă au ei să vă vadă preoți! Că de ce v-au trimis la școală? Ca să aibă mare cinste, să vadă un copil din familia lor preot. Este mare cinste și dar de la Dumnezeu ca să fii preot, să conduci atâtea suflete și să ai autoritate morală peste atâtea suflete.

Dar să știți un lucru. V-am spus că Biserica Ortodoxă este încolțită din toate părțile, mai ales astăzi. Și de aceea trebuie să cunoașteți foarte bine Sfânta Scriptură. Dacă te-ai dus la parohie, de-acum să nu te ocupi numai de treburi. Sigur că acolo ai treabă multă: și slujbă și Liturghie și botez și cununie și spovedanie și înmormântare și lehză și

sfințiri de case și predică și comunicări bisericești și sfaturi sufletești. Ca acolo.

Viața practică a preotului și legătura lui cu poporul, acesta-i cel mai mare lucru pentru popor. Să-i înțelegi durerea și necazul fiecăruia și să stai la îndemâna tuturor. Apoi să fii smerit, să fii popular, să fii săritor și cu toată dragostea.

Când se prezintă la ușa bisericii niște oameni necăjiți, bolnavi, săraci, cu copii mulți, le-a murit cineva sau le-a ars casa, preotul trebuie să le dea ajutor cel dintâi, în fața poporului. „Uite, dau și eu un mic ajutor!” Să vezi ce face poporul pe urmă! Să vezi cât dau ei pe urmă! „Să dăm, că a dat și părintele!”

Iar când intri în post și oamenii o s-o vadă pe preoteasă că fierbe fasole și cartofi și mănâncă de post, ai să vezi cum postește și poporul! „Părintele nostru nu mănâncă, Doamne ferește, de fruct în post!” Auzi ce spune Sfântul Atanasie cel Mare: **Din mâna preotului care nu postește cele patru posturi și miercurile și vinerile, să nu te împărtășești.** Preotul trebuie să țină Tradiția! El păstrează legătura cu trecutul și ține așa cum a ținut Biserica noastră dintotdeauna.

Dacă o să vadă că faci milostenie, și poporul o să facă. Dacă o să vadă că postești, postește și poporul. Dacă o să vadă că ești săritor la fapta bună, sare și poporul. Dacă o să te vadă că ești sânguitor la biserică, îți plac sfintele slujbe și slujești cu evlavie, și poporul te urmează. Și, în sfârșit, dacă o să te vadă că nu ești mândru, că nu-ți plac mesele, beția, luxul și aurul, poporul te stimează foarte mult. Măcar cât ar fi el de înclinat spre distracții și rob de materie, va cinsti preotul. „Măi, trece părintele! Nu-i permis să ne vadă beți sau sfădindu-ne, sau înjurând!” Și așa, cu viața ta, poți să predici mai mult decât cu cuvântul.

S-ar putea ca altul să aibă dar mai mult la cuvânt și altul mai puțin. Cum i-a dat Dumnezeu. Dar, dacă are viață bună, este mai puternică predica lui. Trei cuvinte dac-ar spune, sunt mai tari acelea decât trei mii de cuvinte la cel care vorbește și nu face!

Apoi, vă spun, să cunoașteți bine Sfânta Scriptură și Sfintele Canoane. Măi băieți, auziți ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur: **Mare prăpastie este – zice el – și mare primejdie stăpânește acolo unde preotul nu cunoaște canoanele.** Știi cum ești dacă te duci la parohie și nu cunoști canoanele? Cum ar fi un soldat, căruia îi dai arma în spate și baioneta și el o poartă, dar nu știe să se lupte cu dânsa. Vine inamicul și face praf din el.

De aceea eu, oricâți preoți am făcut în viață – că eu am fost stareț în mai multe părți și am recomandat pe mulți la preoție –, când a venit de la hirotonie, i-am pus în mână învățătura către duhovnic. Se cheamă **Carte foarte folositoare de suflet.** Este de mare folos. Vă trebuie aceea prima dată, acum când intrați în parohie. Și a doua carte: **Pravila Părintelui Nicodim Sachelarie**, tipărită în 1940 la Cernica. Foarte bună! Știți ce faceți? Bateți-o la mașină, care n-o aveți, și fiecare s-o aibă. O pui în geantă și alături, epitrahilul și Molitfelnicul, care are rânduiala aghiasmei și a Spovedaniei. Ceea ce-ți trebuie mai mult în popor!

Ți-ai pus-o în geantă și te duci. Mătușa cutare-i bolnavă; altul vrea să-i faci o sfeștanie, o aghiasmă; altul este greu bolnav și vrea o molitvă de dezlegare. Că omul, măcar pe patul morții, spune toate. Tu îndată cauți în pravilă și nu numai c-ai găsit păcatul după alfabet, dar alături de el este și canonisirea; ce canon să-i dai. Tu de acum ești doctor! Tu ești părinte! Tu ești judecător! Asta este preotul în scaunul spovedaniei: este **părinte, doctor și judecător!**

Ca părinte, să-ți fie milă de om, cum îi este milă lui Dumnezeu de noi, când greșim și nu ne leapădă. Ca doctor, trebuie să cauți doctoria potrivită din Sfintele Canoane; să nu fii nici prea aspru, nici prea pogorător; să faci o echivalență între scumpătatea și iconomia Sfintelor Canoane.

Unde-i nevoie de pus praf, cum zice Sfântul Ioan Scărarul, să pui praf usturător și brici și bisturiu. Dar unde-i nevoie de plasture cu untdelemn, acela să-l pui; adică cuvinte moi și blânde. Că altul este împietrit, și la acela trebuie să fii oleacă mai aspru. Altul, săracul, îi necăjit și nu trebuie să-l necăjim mai tare. Aceluia să-i vorbești cu cuvinte blânde: „Uite așa, soro; uite așa, frate; așa să faci!”

Dar tu, având cartea asta în mână, ești părinte, ești doctor, știi cum să operezi un suflet. Ai văzut doctorii cum se strâng în comisii, la spital, când au să facă o operație grea? La o comisie vin cei mai mari doctori, când este o operație grea de inimă sau de prostată sau de ficat. Și își dau părerea fiecare, ca nu cumva să-l omoare pe om.

Și dacă la trup este atâta chibzuință pentru doctori, ca nu cumva să moară omul trupește, dar pentru suflet, câtă grijă duhovnicească trebuie și câtă sfătuire? Cum să fac să nu piară un suflet, care-i mai scump decât toată lumea?

Deci tu, având pravila în mână, cerceteaz-o și vezi ce canon este pentru cutare păcat, ce canon este pentru cutare. Și ia-ți o notiță, dacă nu ai cartea cu tine, ca să știi cum să procedezi.

Apoi să fixezi zile și ore de spovedanie credincioșilor, mai ales în sărbători, când oamenii sunt acasă și sunt liberi. Nu să lași poporul să se spovedească la Florii cu toții și în Săptămâna Mare,

că atunci te omoară. Atunci ai și „stâlpii Evangheliilor” de citit, ai și cele 12 Evanghelii, ai și prohod, ai slujba atât de grea, și post, și dacă mai vine poporul, te face praf. Dacă o iei din timp, în Săptămâna Mare poți sluji liniștit.

Apoi să le citești molitfa de spovedanie și să-i spovedești câte unul pe rând, iar nu în bloc, cum îndrăznesc să facă unii preoți, din comoditate, desființând Taina Mărturisirii.

Acești preoți, care spovedesc în comun, care nu fac dezlegare pe capul fiecăruia prin punerea mâinilor, care nu dau canon la spovedanie, care nu cercetează bine pe cei care se mărturisesc și le dau Sfânta Împărtășanie fără rânduială și canon, trebuie să fie opriți de la lucrarea celor sfinte, că necinstesc Trupul și Sângele Domnului și mare osândă îi așteaptă, cum zice Sfântul Apostol Pavel și cum zic toți Sfinții Părinți.

Pe copii, pe cei cu viață curată, pe bătrâni și pe văduve, care postesc toate posturile și duc viață curată, să-i spovedești și să-i împărtășești de două ori în posturile mari, la început și la sfârșit, după cum se pot și ei pregăti și-și fac canonul rânduit. Iar pe cei ce nu vor să postească, care nu vin la biserică regulat, care înjură, fură, se îmbată, fumează, nu se împacă cu aproapele, care trăiesc în grele păcate trupești și sufletești, care se spovedesc foarte rar, care nu țin curăția tot postul, care avortează și se păzesc să nu aibă copii, precum și celor ce nu ascultă de părinți și nu fac milostenie, li se dă canon după pravilă, se opresc de Sfânta Împărtășanie și li se dă numai aghiasmă mare la sfârșitul postului.

Băgați de seamă! Dacă vezi om bolnav, om bătrân, nu-l îngreua cu post mult. Postul este pentru

omul sănătos. Apoi să fii și tu doctor. Acela este pentru trup, tu fii pentru suflet! „Ei, uite așa, moșule, în loc de post fă milostenie, fă rugăciune mai multă”.

Da! Așa să fiți, între scumpătate și economie, adică între asprime și blândețe. Dacă vreți să fiți preoți buni, folosiți Canonul 102 al Sinodului VI Ecumenic din anul 680, care dă putere episcopului și preotului să rânduiască canonul la spovedanie, cum îl va lumina Dumnezeu, după caz, după putere și cu dreaptă socoteală; trebuie să călătorească preotul între scumpătate și economie. Calea de mijloc, calea împăratească. Iar unde nu știe sau întâlnește cazuri grele, să întrebe pe duhovnicul lui, sau preoții bătrâni sau mai bine, episcopul locului.

Precum atunci când avem un proces, mergem la cel mai bun avocat, iar când suntem bolnavi, mergem la cei mai buni doctori, tot așa să facem și în viața duhovnicească, să căutăm cei mai buni preoți și duhovnici. Noi, preoții, suntem avocații lui Hristos! Noi avem codul Duhului Sfânt. Canoanele Bisericii sunt cod al Duhului Sfânt. Noi nu lucrăm cu legi omenești, ci cu legile lui Dumnezeu umblăm. Ținem cont de legile omenești; să ne supunem lor, să plătim dajdie, să cinstim autoritățile, să ne rugăm pentru ei. Aceasta-i datoria fiecărui creștin. Dar când este vorba de suflet, când vine la mărturisit sau îți cere un sfat, trebuie să lucrezi cu codul Duhului Sfânt, cu legile lui Dumnezeu din Pidalion și din toate pravilele bisericești.

Atunci, ia seama! Cât de mare primejdie ar fi pentru un avocat să nu cunoască articolele legilor! Că în loc să-l scoată pe un om, poate să-l condamne cine știe cât de greu. Așa și preotul, dacă nu cunoaște canoanele. De aceea a spus Sfântul Ioan Gură de Aur că: **Mare prăpastie și mare primejdie este pentru preot să nu cunoască canoanele.**

Iată, să-ți dau o pildă. Uite, mâine ești preot. Ți-a dat parohia cutare. Vine o femeie la tine și își mărturisește păcatele: „Părinte, eu am zece avorturi; am trăit și cu alt bărbat; înainte de căsătorie am căzut cu cineva...”. Îți spune omul. Unde să le spună? Lui Dumnezeu le spune, că știe că preotul este martorul lui Dumnezeu.

Aceste păcate grele sunt opritoare 20, 15, 10 sau 7 ani de Sfânta Împărtășanie, cum scrie în Pravila Bisericii. Ce-ai să faci tu, un preot tânăr, căruia îți dă Hristos pe mână atâtea suflete? Și un suflet este mai scump decât toată lumea! Cum ai să procedezi cu dânsa, ca nu cumva să-i dai împărtășania peste păcatul de moarte și să te faci vrednic de osândă, dând Trupul și Sângele lui Hristos?

Sau nu cumva, nebăgând în seamă scumpătatea și iconomia canoanelor, credința omului și de când a părăsit păcatul, să-i dai canon prea mare. Știi ce trebuie să întrebi atunci? Iată ce trebuie să întrebi: „De când ai început să faci păcatul? Câți ani l-ai făcut? De când l-ai părăsit? Dacă l-ai mai spovedit la preot? Ce canon ai făcut pentru el? Apoi, dacă a părăsit păcatul, îi dai canon după pravilă; nu de când s-a spovedit, ci de când a părăsit păcatul. Să nu uitați aceasta!

Dacă cineva spune: „Părinte, eu aș vrea să mă apropiu de Sfintele Taine. Am evlavie, părinte! De atâția ani n-am primit Sfintele...”. Tu ce faci atunci? Adu-ți aminte că totdeauna trebuie să faci o echivalență între canoanele Sfântului Ioan Pustnicul, care sunt cele mai pogorătoare, și ale Marelui Vasile, care sunt cele mai aspre. Deci, așa cum caută doctorul diagnosticul la bolnavi, așa caută să faci media între aceste canoane. Și îl întrebi după spovedanie, cu epitrahilul pe cap:

– Vrei să postești, ca orice creștin, cele patru posturi de peste an, precum și zilele de miercuri și vineri?

– Da, părinte! mai scazi un an sau doi din canon.

– Vrei să nu mănânci carne și să nu bei vin un an de zile?

– Da, părinte! îi mai scazi un an.

– Vrei să postești luna până seara un an de zile?

– Vreau! îi mai scazi un an.

– Vrei să faci atâtea metanii un an de zile și să zici de cinci ori pe zi psalmul 50?

– Vreau! îi mai scazi un an.

– Vrei să îmbraci un om sărac, sau să ajuți o văduvă, sau să botezi un copil?

– Vreau! îi mai scazi un an sau doi. Și uite, de la zece-douăzeci de ani, îl aduci la doi-trei ani. Și așa câștigi sufletele oamenilor!

Ei, dar dacă se întâmplă ca femeia aceasta, care a luat hotărâre să facă canonul, între timp rămâne gravidă? Ce faci cu dânsa? O împărtășești sau nu?

Dacă ai în parohie o femeie gravidă și ea mai are de făcut 5-6 ani canon până la Împărtășanie, îi dai Sfintele Taine. În fața nașterii, Biserica pregătește de moarte pe femei. Că unele mor la naștere. Ai auzit ce spune în Psaltire? „Acolo sunt dureri – în iad – ca ale celeia ce naște”. Au cele mai mari dureri, și mai ales când nasc prima dată. Foarte grele.

Unele mor, săracele! Și de aceea Biserica, prin Duhul Sfânt Care o conduce și prin Sinoadele Părinților, a hotărât: „Femeia poate să fie oprită 20 de ani de Sfintele Taine, dar dacă-i gravidă, i se dă voie să se împărtășească înainte de naștere”. Iar dacă a născut, cu darul lui Dumnezeu, și a botezat copilul și ea este sănătoasă, să țină înainte canonul, atâția ani cât i-au mai rămas. Dacă după un an, doi, are alt copil, iar o împărtășești.

Că le-am pus întrebarea la teologii de la Sibiu. Iar părinții profesori îmi spuneau: „Părinte Cleopa, cateheza asta le folosește lor mai mult decât cei cinci ani de teologie, cât am făcut noi! Că acestea sunt lucruri practice, cu care vor da mâine față în față. Noi nu i-am învățat la catedră astea, să le pună-n practică. Și uite, Dumnezeu ne-a adus aici!”

Au venit la mine, mai târziu, un cârd și mi-au spus: „Părinte, ne-am adus aminte din cele ce ne-ați învățat atunci”. Apoi, măi băieți, dacă asta vi-i misiunea până la moarte! Lucrezi cu sufletele oamenilor! Și ești doctor și părinte, judecător și avocat. De acum ești stăpân și domn peste toate, dar ia seama ce faci cu sufletele oamenilor! Vezi cât de mare-i nașterea? **Că în fața nașterii cedează toate canoanele.** De ce?

Am vorbit despre aceasta la întrunirea ecumenică de la Văratec, care avea tema: „Rolul femeii în societate și familie”, și le-am spus: **Femeia, dacă moare născând, moare pe altarul jertfei. Ea se jertfește pentru nașterea copilului, pentru sănătatea și viața lui; este ca o martiră și i se iartă toate păcatele.** Dar cine ne spune nouă asta? Apostolul Pavel. Ce spune? *Iar femeia se va mântui prin naștere de copii.* Nu spune așa? Doar ați citit.

Vine altul la spovedanie. Un bătrân de 87 de ani. De-abia l-am ridicat de sub epitrahil. Simion îl chema. „Părinte, dă-mi mâna să mă ridic!” Nu se putea scula din genunchi.

– Moșule, îi zic, nu sta în genunchi. Stăi pe un scaun! Că pe un bătrân îl poți mărturisi stând pe scaun, pe pat, cum poate el să stea, numai să spună tot. Tu îi pui epitrahilul și-i faci dezlegare în ce poziție stă el.

– Moșule Simioane, zic, mata cu slăbiciunea asta poți ține postul? Era în Postul Mare, anul trecut.

– Părinte, de când m-o făcut mama, eu n-am stricat posturile! – ai auzit țăran credincios? Săracii creștini; 87 de ani și bolnav, dar ține sfintele posturi!

– Uite aici, scrie și doctorul să mănânci brânză și lapte, i-am zis eu.

– Da' n-am mâncat destul? Să stric eu postul Sfintelor Paști? Doar nu-s păgân!

– Ai să poți posti până la Paști?

– Da, părinte. Vreau să iau Sfintele Taine!

– Îți dau voie să te împărtășești și pe urmă mai ia puțin lapte până la Florii.

– Părinte, să știu că mor și nu stric postul!... Așa m-am folosit de credința lor sinceră!

– Ai avut băieți? l-am întrebat.

– Am avut nouă! Șapte trăiesc.

– Și cu cine stai acum?

– Cu cel mai mic. Restul sunt la casele lor, gospodari, credincioși. Țin și ei posturile. Toți mă ascultă.

Ai văzut preot în casă cu tine, dacă ai tată bun? Așa s-a ținut credința noastră strămoșească, din tată-n fiu. Tata și mama au fost stăpâni pe copii. Și ei cum au apucat de la mama și de la bunica, așa țin până la moarte. Așa s-a ținut credința. Dar acum multe s-au stricat! Vrednic a fost poporul nostru! Cu credință puternică în Dumnezeu, în Maica Domnului, în post, în rugăciune. Și cu acestea am biruit pe toți vrăjmașii, și pe cei dinafară și pe cei dinăuntru. Că Dumnezeu, pe cel cu credință curată, nu-l lasă.

Dar să vă spun ceva. Un bătrân ca acesta, dacă vine la mărturisire și vrei să-l iei după scumpătatea canoanelor, nu-l poți opri să nu mănânce de fruct în post. Canonul 69 apostolic spune clar: „Clericii – episcopul, preotul, diaconul, ipodiaconul – *dacă nu postesc Sfântul și Marele Post și miercurea și vinerea*

de peste an, sunt caterisiți de sfintele canoane, iar citețul, cântărețul și mireanul să fie afurisiți". Afurisenie înseamnă oprire de la împărțășanie. Dar mai spune ceva canonul: *afară de caz de boală*.

Ai văzut că Biserica nu-i omorâtoare de trupuri? Îi omorâtoare de patimi! Doar de ce postim și ne înfrânăm și priveghem? Ca să slăbim trupul și să nu ne vie a zburda. Dar trupul, dacă este slăbit de vreo boală, nu-i mai dă preotul canon și post aspru, ci pe măsura puterii lui.

Omului greu bolnav și bătrân, preotul trebuie să-i dea voie să mănânce ce poate în posturi. Pentru că Biserica lui Hristos nu-i omorâtoare de trupuri, ci îi omorâtoare de patimi, adică să țină calea de mijloc. Iar dacă îl luptă patimile, mai adaugă post și metanii.

Trupul este tovarășul nostru de viață. De aceea trebuie să-l păstrăm cât se poate cu sănătate și cu măsură. Că spune Marele Vasile: „Sufletul este călărețul și trupul este calul”. Călărețul care-i om deștept îl țeală, îl îngrijește, dar are bici, și are și zăbală în gura calului, când merge cu dânsul. Și așa de frumos îi stă, și călărețului și calului când amândoi sunt frumoși. Dar dacă călărețul o fi prost și lasă calul de capul lui, și-i dă tot mereu ovăz și mâncare, iar bici și frâu nu are, îl duce în prăpastie și s-a terminat cu dânsul.

Să nu fie așa! Trupul trebuie strunit de puterea sufletului rațional din trup, ca să-l conducă sufletul pe trup prin post, rugăciune și metanii. Nu, Doamne ferește, să-l conducă trupul pe suflet; că atunci partea necuvântătoare, cea dobitocească a omului, dacă se ridică să conducă pe suflet, îl duce în gheena.

Despre post, auzi ce zice Sfântul Vasile: **Iar măsura înfrânării să se ia după măsura puterii**

trupului la fiecare. Auzi ce spune Sfântul Marcu Ascetul: „Câtă deosebire are arama de fier și fierul de vreascuri, atâta deosebire este între construcția unui trup și a altuia”. Unul poate posti o săptămână și altul, cu greu, postește o zi. Deci n-ai voie să pui aceeași măsură de înfrânare la toți, că nu toți au aceeași construcție.

Ascultă ce zice și Sfântul Maxim Mărturisitorul: **Dă-i trupului tău, după putere, și mâncare și odihnă și băutură, dar toată grija ta pune-o pentru minte; ca mintea ta să fie cu Dumnezeu; totdeauna în rugăciuni, în cugetări, în contemplații duhovnicești; iar trupul să-l ții sănătos și ușor.** Nici să-l îngreuezi, să-i pui mâncare multă, să-l îngrași ca pe un dobitoc, să nu te mai poți mișca de dânsul; dar nici să-l slăbești peste măsură. Calea de mijloc întru toate-i bună. Așa, măi băieți.

Și afară de asta, ce se întâmplă? Sfântul Isaac Sirianul spune așa: „Pe trupul cel neputincios, dacă-l vei îngreuna peste putere cu post, cu metanii și priveghere, întunecare peste întunecare bagi în sufletul tău și tulburare peste tulburare îți adaugi ție”. Căci omul, dacă vede că-l chinuiești prea mult cu post și cu celelalte, se tulbură, că nu poate săracul.

Deci, să pui măsură înfrânării și postului, potrivit cu starea firească a omului și după puterea lui. Calea de mijloc, măi băieți, calea împărătească este bună întru toate. Asta au ales-o Sfinții Părinți, pe asta au mers Hristos și toți sfinții, pe asta să mergem și noi.

Acestea fiind zise pentru post, iată ce spun pentru milostenie: ca preot, să nu îngreunezi omul, să faci milostenie de silă, că *pe dăătorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu*. Dacă o să vadă credincioșii că preotul face el mai întâi milostenie, vor face și ei.

Măcar c-o faci de fățarnicie acea milostenie, nu te teme, că te va ierta Dumnezeu, că vrei să dai pildă bună tuturor, decât să dai pildă rea cu altă faptă rea. **Mai bine să faci – după cum spune Sfântul Ioan Scărarul – de fățarnicie o faptă bună, decât să n-o faci deloc.** Că pe urmă vine și smerenie în inimă! „Măi, ia s-o fac eu pentru slava lui Dumnezeu fapta bună, nu pentru oameni!” Dar fă-o!

Ca preot, trebuie să dai pildă poporului și cu vorba și cu purtarea și cu postul și cu milostenia și cu biserica și cu neagoniseala. Cu toate, cu toate. Să fii precum zice Sfântul Talasie Libianul: **Taci tu, să vorbească faptele tale.** Sau ceea ce spune Diadoh al Foticeii: **Muștră și ceartă, omule, cu puterea lucrării; nu cu multa vorbire, ci prin trăire.**

Că Sfântul Ioan Gură de Aur zice: **Cuvântul și strigând supără, iar viața și tăcând folosește pe toți.** Iar Sfântul Isidor Pelusiotul zice: **Când omul, care vorbește despre adevăr și despre fapta bună, face și el după putere din ceea ce vorbește, atunci omul acela se face icoană a toată filosofia.** Că el vorbește și prin trăire și prin cuvânt.

Iar dacă omul numai vorbește și nu face deloc, apoi ajunge fățarnic. Chiar dacă-i folosește pe alții, trebuie să facă și el! Ce spune Mântuitorul la legiuitori? *Vai, vouă, legiuitori și farisei fățarnici, puneți sarcini grele pe umerii poporului și voi nici cu vârful degetului nu vă atingeți de ele!*

Știți ce înseamnă vârful degetului? Adică ești dator, dacă nu faci chiar tot ce înveți, măcar oleacă să faci și tu, să te atingi și tu cu vârful degetului. Eu îi spun poporului să postească, dar postesc și eu! Îi spun să facă milostenie, dar să fac și eu! Îi spun să nu adune bani, la fel nici eu să nu adun. Îi spun să nu

se ducă la rele, să nu facă cutare, dar nici eu să nu fac. Să mă vadă și pe mine ca preot că din toate faptele bune mă împărtășesc câte oleacă și fac cât pot din fapta bună.

Măcar cu vârful degetului să ne atingem de toate. Pentru că zice Sfântul Isaac Sirianul în Cuvântul unu: **Alta este cuvântul cel frumos și alta cuvântul cel din lucrare. Cuvântul cel frumos – zice – este amanet al rușinii, iar cuvântul cel din lucrare este cămara nădejzii. Cum?**

Este preot care predică de uimește pe toți și învață, dar el nu face. Acesta-i cuvânt frumos. Dar se face amanet al rușinii. Cum? Când omul rămâne singur, îi este rușine lui de ceea ce a vorbit; căci conștiința îl mustră și îi rușinează știința: „Ce-ai vorbit și ce faci tu?” „Ce-ai spus și ce faci tu?” Ai văzut că-i rușinează știința. Ai văzut că rămâne amanet al rușinii predica lui? Că el a învățat una, iar conștiința îi spune: Dar tu de ce nu faci?

Nu-i tot așa cuvântul din lucrare. Cuvântul din lucrare este cămara nădejzii. Cum? Omul vorbește, dar în adâncul ființei lui îi șoptește, dacă știe că, cu darul lui Dumnezeu, a făcut și el ceva din cele ce vorbește: „Am vorbit. Dar cred că, cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Lui, cândva m-am atins și eu cu vârful degetului și am făcut și eu din acestea, cât de puțin”. Că zice: „Când înveți ceea ce nu faci, ești fățarnic”. Și nu-l mustră conștiința pentru fățarnicie, că el știe că a lucrat și el. Și atunci se face „cămara nădejzii de mântuire” cuvântul pe care l-a vorbit. Și iată cum scriu Sfinții Părinți și cât de mare adevăr este în practică, ceea ce se vorbește în acestea.

Acum, când vă duceți la parohii și vă faceți preoți, dacă ajuta Domnul, fraților, să vă mărturișiți

din mica copilărie, când intrați la preoție. Nu, Doamne ferește, să aveți vreun păcat de moarte și să intrați cu el la hirotonie! Că nu vă mai merge bine toată viața. La căsătorie, la hirotonie în diacon, la preoție și la călugărie se face spovedania generală din mica copilărie. Să ai scris tot, ca să intri curat.

Dacă, Doamne ferește, este vreun păcat greu și opritor, până la urma urmei, cum spune Sfântul Simeon al Tesalonicului, te duci la episcopul locului. Și uitați-vă voi, ce păcate vă opresc de la preoție:

- *dacă părinții tăi s-au luat rude în căsătorie, nu ai voie să te faci preot;*

- *dacă părinții tăi au trăit necununăți;*

- *dacă cel ce vrea să se facă preot, a avut două soții, două cununii, în veac nu poate fi preot;*

- *dacă copilul a căzut în păcate trupești de mic, Doamne ferește, în sodomie, cineva l-a stricat de mic, în veac nu poate fi preot;*

- *dacă a căzut el în păcat cu altul, sau a căzut cu o femeie în păcat, nu poate fi preot;*

- *dacă s-a întâmplat, fără voie, copilul să fi făcutucidere;*

- *dacă cumva o fi fost eretic de mic, sau de alte confesiuni;*

- *dacă mama lui, sau sora lui, când a fost copilul mic, l-a dus pe la vrăji. Avem dreptul canonic al lui Nicodim Milaș, în care se arată toate impedimentele candidatului de hirotonie în cler. Sunt multe, dar cele mai grele sunt acestea pe care le-am amintit.*

Dacă-i sfântă rădăcina, cum spune Sfântul Apostol Pavel, sfinte sunt și ramurile. Nunta este rădăcina firii omenești. Iar dacă-i sfântă rădăcina și copiii s-au născut din părinți curați – care au trăit în curăție și nu s-au luat neamuri –, atunci sfinte sunt și

ramurile. Da! Nu vei culege struguri din spini și smochine din ciulini. Că dacă rădăcina a fost stricată, atunci sălbătice sunt și ramurile!

Vă spun acestea că le am pe toate. Este Dreptarul cel mare, numit și *Trebnicul*, tipărit de eparhia Chișinăului, în 1910. Foarte bună carte. Este și *Pravila Mare – Îndreptarea legii*, tipărită la Târgoviște (1652), unde arată toate impedimentele celor ce intră în cler.

Dacă băiatul a dus viață curată și cinstită și s-a mărturisit și s-a împărtășit și s-a păzit, dar a rămas o pată ca aceasta pe sufletul lui, să se ducă la episcopul locului și cum îl va lumina Dumnezeu pe episcop. Am trimis și eu câțiva tineri teologi la episcop: „Băiete, eu nu te pot dezlega; ia uită-te aici! Du-te la episcopul tău!” Și episcopul i-a dezlegat și le-a spus ca toată viața să le pară rău și să se căiască, căci intră cu nevrednicie într-o tagmă așa de mare!

Cât privește slujbele, măi băieți, să nu le scurtați când veți fi preoți la biserică. Să cunoașteți bine tipicul, să aveți dascăli buni, care cunosc slujbele bisericii. Este foarte bine, sâmbătă seara, totdeauna să faceți Vecernia. La fel și Duminică seara. Înainte vreme strămoșii noștri, când era soarele la toacă, sâmbătă seara, fugeau cu sapa de pe ogor și cu secera: „Gata! A tocat preotul de Vecernie!” Până luni la răsăritul soarelui nu mai lucrau. Preotul și biserica erau în ochii lor și țineau rânduiala Bisericii. Știau: „De acum a intrat preotul în slujbă pentru Duminică!”

Afară de asta, să băgați de seamă cum vă apropiați de Sfânta Masă, ca preoți. Cele mai grele slujbe pe care le face preotul știți voi care sunt? Două sunt: Spovedania și Sfânta Liturghie. Țineți minte, că vă vorbește un moșneag aici, un cioban!

Voi o să vă loviți de ele, că eu de acuma-s un putregai, dar voi... A dat Dumnezeu băieți tineri. O să mergeți, cu darul lui Dumnezeu, să vă faceți preoți. Cele mai grele ale preotului sunt două: Spovedania (Mărturisirea) și Sfânta Liturghie.

La Spovedanie, ori pierzi un suflet – dacă nu știi bine cum să-l câștigi – ori îl mântuiești. Or, preotul duhovnic este vânător de suflete! Înțelegi? Dacă nu știe să chibzuiască la mărturisire un suflet, între scumpătate și iconomia canonului, ori îl îngreunează, ori îl deznădăjduiește, ori îl face îndrăzneț! Știi cum face fierarul? Ai văzut colo la fierărie, când faci cu foiul și încălzești toporul, când vrei să-l călești; sau un clește sau o altă unealtă. Ai văzut câtă băgare de seamă este la călit? „Vai de mine, s-a călit prea tare!” Ce se-ntâmplă? Se rupe ca oțelul. Sau îi prea moale și se îndoiaie prea repede.

Așa și tu, te silești acolo, ca duhovnic, să călești sufletul acela, să fie potrivit pentru Hristos. Nici, prea moale, adică leneș, dar nici prea tare, adică iute și împietrit la inimă. Așa de bine trebuie să potrivim la mărturisire cu sufletul! Să bagi de seamă, să nu-l îngreunezi, ca să nu-l descurajezi. Dar nici să-l lași fără oleacă de canon și fără sfătuire, ca să nu-l încurajezi la păcat, să se ducă nepăsător și să nu simtă că a fost la mărturisire.

De aceea, la spovedanie este foarte bine, v-am spus, să aveți aceste două cărți: *Carte foarte folosite de suflet* și *Pravila* părintelui Nicodim Sachelarie; că în Molitfelnic sunt puse foarte puține instrucțiuni, pe care le vedeți înainte de spovedanie. Pentru cutare păcat, oprește atât; pentru cutare, atât. Foarte puțin. Dacă găsiți *Pravila* lui Sachelarie, aceea din 1940, vă sfătuiesc, dac-o găsiți, s-o copiați,

ca s-o aibă fiecare în geantă la el, precum și *Învățătura către duhovnic*. Aceasta ți-arată tot. Te duce de mână și îți arată cum să procedezi.

A doua slujbă, care-i cea mai grea, este Sfânta Liturghie! Pentru a săvârși Sfânta Liturghie trebuie să ai viață sfântă. Altfel nu te poți apropia! Acolo este foc dumnezeiesc!

La Sfânta Liturghie, măi băieți, să învățați foarte bine instrucțiunile din *Liturghier*. Sunt foarte bine așezate acolo. Să știi că la Sfânta Liturghie orice mișcare, orice greșală cât de mică, este păcat de moarte. Fii cu frică de Dumnezeu, să nu greșești de moarte, o, preotule!

Dacă te-ai împărtășit cu Sfintele prea reci, de moarte ai greșit. Trebuie să fie cum este sângele cu apa – calduț. Sfânta căldură trebuie să fie a opta parte din vinul care se pune în Sfântul Potir. Sfânta căldură închipuiește două lucruri: dogmatic, este sângele și apa care au curs din coasta Mântuitorului; iar simbolic, este fierbințeala credinței sfinților martiri, care l-au mărturisit pe Hristos. De aceea, când o pui în Sfântul Potir, zici: „Căldura credinței, plină de Duhul Sfânt. Amin”.

Să vedeți, în timpul iernii, Sfântul Potir îi rece; Sfintele sunt reci, aproape îngheață, unde biserica n-are foc mult. Ai pus puțină căldură și, dacă vezi că nu-i calduț vinul, mai pune puțin. Mult tare nu poți; că dacă, Doamne ferește, pui căldură mai multă, se preface firea vinului în apă și de moarte ai greșit. Sau invers. Dacă pui prea mult vin și nu pui sfânta căldură, de moarte greșești. Vezi acolo cât scrie! Este de mare valoare.

La strângerea Sfintelor de pe Sfântul Antimis trebuie multă atenție. Ai văzut frăția ta? O fărâmturică,

ca un fir de nisip, dacă a căzut de pe Sfântul Antimis pe leton, sau, Doamne ferește, pe jos, preotul trebuie să postească două zile și să facă 400 de metanii. Te joci cu focul dumnezeirii? Ai auzit ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur? „Mai curată decât razele soarelui să fie mâna ta, o, preotule, când începi Sfânta Proskomidie, pentru că junghii pe Fiul lui Dumnezeu și îngerii doresc să vadă ce face preotul acolo”.

Ai văzut frăția ta ce este Sfânta Liturghie? Este toată drama Crucii și toată taina mântuirii neamului omenesc! Sfânta Liturghie, cum ați învățat la școală, se împarte în trei părți: „Sfânta Proskomidie”, „Liturghia catehumenilor” și „Liturghia credincioșilor”. Ai văzut cu ce se începe Sfânta Proskomidie? *Ca o oaie spre junghiere S-a adus și ca un miel nevinovat, împotriva celor ce-L tund, așa nu-și deschide gura Sa*, profeția marelui Prooroc Isaia, care a proorocit despre jertfa Mântuitorului. Și cu ce se termină Sfânta Liturghie? Ai văzut când dă cu cădelnița la urmă, ce zice preotul? *Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule, și peste tot pământul slava Ta*. Adică începe de la Nașterea Mântuitorului, de la peșteră, și termină la înălțarea Lui. Toată drama Crucii și toată taina mântuirii se petrece în timpul Sfintei Liturghii.

Apoi, de când se dă binecuvântarea de Sfânta Liturghie, Doamne ferește, n-are nimeni voie să dea liturghii la ușa Sfântului Altar, că preotul atunci vorbește cu Hristos și se roagă pentru lume. Să-i învățați acest lucru! Pomelnicele se dau dimineața, la Sfântul Altar, înainte de binecuvântare. Învăță-i o dată și de două ori! Lasă-i să știe! Vor să dea jertfa la altar – lumânare, prescură, vin, pomelnice? Să vină,

că au timp și sunt datori să vină la Utrenie și la acatist, care se fac dimineța. Nu să vină în timpul Liturghiei, că este păcat. Sfântul Simeon Tesalonicianul zice: „Vai de preotul acela care citește rugăciunile acestea mai înainte sau mai pe urmă”.

Îmi spunea un preot: „Eu le citesc dimineța acasă, părinte, că nu le mai citesc atunci în Sfântul Altar!” Și i-am zis: „Dar ce facem, părinte? Ne jucăm cu sfintele slujbe? Unde-ai găsit scrisă inovația asta? Câte bordeie, atâtea obiceiuri? Unul face așa, unul așa? Nu este o uniformizare a slujbelor liturgice în toată Ortodoxia?” Nu-i voie! Pentru că fiecare rugăciune dintre ecfonise reprezintă un moment liturgic. Și n-ai voie, nici mai devreme, nici mai târziu să le pui.

Și astea să le ții minte! Eu v-am spus! Voi veți face cum veți vrea. Dar fiindcă ați venit până aici și mai ales că sunteți în pragul hirotoniei, v-am spus să ții minte.

Afară de asta, măi băieți, să ții minte! Iată greșeli de la preoții de mir: se apucă și dau pârtricele poporului, acasă. Să nu faceți asta! Vin sute de oameni și zic: „Ne-a dat părintele pârtrică acasă!” Să nu faceți, că nu-i lucru canonic. Cel puțin vă spun. De vă veți aduce aminte, ferice de voi; dacă nu, să nu ziceți că n-ați auzit. Și Mântuitorul a spus: *De n-aș fi venit și nu le-aș fi spus, păcat n-ar avea...*

Uite cum este, măi băieți, cu pârtricele. Fiecare pârtrică pe care o scoți omului de pe pomelnicul lui, la vii sau la morți, reprezintă fața acelui suflet pentru care o scoți. Și, odată scoasă și pusă pe Sfântul Disc, nu mai ai voie s-o dai omului acasă, că-l lipsești pe el de Liturghie. Nu mai are nici o Liturghie, nici o împărtășire euharistică cu Hristos în Liturghia aceea, dacă i-ai dat pârtrică acasă.

Pe urmă, aceste părțicele degeaba le dai, că ele nu sunt sfințite, ci numai blagoslovite, dimineăta, la Sfânta Proscomidie. Aceste părțicele, care s-au scos acum și s-au pus pe Disc, când auzi că zice preotul: *Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate*, atunci începe Sfânta Epicleză, prin invocarea Sfântului Duh de trei ori pentru sfințirea Preacuratelor Daruri.

Și când vine Duhul Sfânt și zice preotul: „Și fă adică pâinea aceasta cinstit Trupul Hristosului Tău. Amin. Iar ce este în Potirul acesta, cinstit Sângele Hristosului Tău. Amin. Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt. Amin. Amin. Amin!”, atunci se sfințesc și părțicelele. Ele nu se prefac în Trupul lui Hristos, că sunt scoase în numele zidirii lui Dumnezeu. Dar iau o mare sfințire prin analogie cu sfințirea Trupului și Sângelui Domnului. Atunci părțicelele au mare putere de sfințire.

Aceste părțicele care s-au sfințit acum, la urmă se pun în Sfântul Potir, în dumnezeiescul Sânge. Și când ele s-au adăpat cu dumnezeiescul Sânge și au ajuns în Sfântul Potir, în numele cărora sunt scoase, acele suflete, fie că sunt în rai, fie că sunt în iad, fie că sunt în cer sau pe fața pământului, în clipa aceea au împărtășire euharistică gânditoare cu Hristos, că Dumnezeu în tot locul este de față. Și dacă tu i-ai dat părțica acasă, de unde să mai aibă împărtășire cu Hristos, că ea nu mai este acolo?

De aceea v-am spus, să-i învățați pe oameni: „Părțicelele rămân aici în Sfântul Potir, că vă reprezintă familia și sufletele voastre”.

Altceva. Preoții de mir săvârșesc Botezul tuturor copiilor nou-născuți. Noi nu facem botez la mănăstire, nici înmormântări de mireni, nici cununii.

Voi faceți botezuri la atâtea mii de suflete. Preoții de la țară se numesc armata de front a Bisericii. Așa-i numea Patriarhul Nicodim. Două armate are Biserica: *Armata de geniu a Bisericii*, adică monahii, care țin nestinsă sfânta rugăciune; apoi Sfintele Scripturi le-au tâlcuit sfinții călugări și ne-au lăsat cele mai înalte scrieri teologice. A doua este *armata de front a Bisericii*, adică preoții de mir. Ei sunt permanent cu poporul și stau toată viața în mijlocul lor.

Băgați de seamă cum săvârșiți Botezul. Vin femeile aici cu copii bolnavi de epilepsie. Copilu-i mic și-l ia diavolul în primire și-l muncește. Știți de ce? Am găsit în „Pravila Mare”. Pentru că la Botez preotul nu le citește cu atenție și evlavie toate lepădările de satana.

O femeie, deunăzi, avea copilul numai de-un an jumătate și-l muncea vrăjmașul; își dădea ochii peste cap în brațele ei. Ei, cum să nu plângă biata mamă, când vede copilul că-l chinuie satana așa de mic? Ce păcate are acela? Este vina preotului! Nu i-a citit la Botez dezlegările de satana, acelea care sunt puse acolo, și diavolul are putere și după Botez asupra lui.

Voi știți că, până la Botez, cerul este închis pentru sufletele nebotezate? Până nu-i botezat, n-are intrare în Împărăția cerurilor. Că Mântuitorul ne-a spus: *Mergând, propovăduiți Evanghelia la toată lumea, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă*. Să vină protestantul să audă, că Dumnezeu a zis toate poruncile Lui să le păzim, nu „Sola fide”, mântuirea fără fapte. Și apoi zice: *Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cine nu va crede, se va osândi*. Clar.

Vezi, dacă n-are Botezul și dacă Botezul este stâlcit și nu s-au citit dezlegările de satana, măcar că s-au făcut afundările copilului și miruirea, vrăjmașul mai găsește o poartă ca să intre, căci copilul nu s-a lepădat de satana și de toate lucrurile lui. Deci, după firea cea veche, până la Botez, diavolul stă în inima copilului. Ne spun toți Sfinții Părinți: După Botez, harul Duhului Sfânt vine în inimă și-l scoate afară pe diavol. Dar îi dă voie să tulbure inima creștinului dinafară – mustul trupului –, să-l ispitească pe om, dar înăuntru nu poate intra, că scânteia harului odată intrată de la Botez este până la moarte acolo.

Însă, dacă preotul n-a făcut bine lepădările de satana – *Mă lepăd de satana și de toate lucrurile lui...* sau poate nici Botezul, vrăjmașul găsește portiță și intră înapoi în inima copilului.

Doamne ferește! Poate preotul a venit obosit, sau grăbit, că a avut mai multe botezuri și cununii și nu le citește toate dezlegările. Am găsit scris în pravilă: „Copiii care se îmbolnăvesc – și, uneori, nu se îmbolnăvesc când sunt mici, ci când sunt mai mari –, îi ia vrăjmașul în primire, că preotul n-a băgat de seamă și n-a citit toate dezlegările de satana”. Și-l tulbură pe bietul suflet mult mai târziu.

De aceea să țineți minte, când faceți un Botez, să nu vă grăbiți. Sau, dacă ai două și trei botezuri în aceeași apă – poate să fie și unul –, dacă-s mai mulți copii, să fie de același sex și cât trăiesc ei nu se pot înrudi prin căsătorie, căci au devenit rudenii spirituale, adică „frați de cruce”. Când sunt mai mulți copii, se pot citi lepădările la toți odată, dar îi pomenești pe fiecare pe numele său, cum îi cheamă.

Botezul se mai numește și ușa Tainelor, pentru că prin Botez noi intrăm în Biserica lui Hristos. Prin

Botez avem darul punerii de fii, al înfierii după dar. Biserica, în baia nașterii de a doua, ne face fiii lui Dumnezeu după har. Deci, Botezul este cea dintâi taină, cea mai mare și mai dogmatică.

Însă și Botezul, ca orice taină, se face cu scumpătate și cu economie, adică cu pogorământ, de nevoie. Botezul cu scumpătate se face numai de episcop și de preot și numai în biserică și numai prin trei afundări. Așa este Botezul desăvârșit.

Botezul prin stropire sau prin turnare este aprobat de Biserică numai cu economie, adică de nevoie. Că ce-ai face cu Bucovina și Ardealul, unde se botează prin stropire și prin turnare? Mai rar reușesc preoții noștri undeva să facă Botez prin afundare în Ardeal. Este o tradiție rămasă de la catolici.

Dar Biserica noastră l-a primit cu pogorământ, cu economie. Știți cum l-a primit? Cum un gospodar care are șapte copii, s-a întâmplat că unul din ei s-a născut chior de-un ochi, sau ciung de-o mână, sau olog de-un picior, sau are o meteahnă ceva: n-aude bine sau nu vede bine. Dar pentru că-i al lui, nu-l crește și pe acela? De la Dumnezeu sunt toate.

Așa și Biserica noastră. Cu toate că Botezul prin stropire și turnare nu-i desăvârșit, este cu lipsă, dar Biserica îl primește cu economie, că este făcut în numele Preasfintei Treimi.

Apoi, la mare nevoie, când pruncul după naștere este amenințat să moară, Biserica îngăduie să-l boteze nu numai preotul, ci și un diacon, un călugăr, un mirean, o femeie și chiar moașa care ajută la naștere, numai să zică cuvintele acestea: „Se botează robul lui Dumnezeu cutare, în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Duhului Sfânt. Amin”.

A venit la mine o moașă dintr-un oraș de undeva și mi-a zis:

– Părinte, am 12 avorturi. Am venit să-mi spui ce canon să fac.

– Dar când le-ai părăsit? am întrebat-o.

– Le-am părăsit de vreo 15 ani.

Mă gândeam acum ce canon să-i dau, că ea de acum ieșise de sub canonisire. Trebuia să-i mai dau ceva. Pentru avort se dă așa: câte avorturi are, atâția copii să boteze, atâția copii să îmbrace și celelalte cum spune duhovnicul. Dar această moașă s-a dus la un dascăl creștin și a învățat formula Botezului.

– Părinte, mi-a zis ea, eu sunt la maternitate și am botezat 480 de copii până acum!

– Bravo! Ai pierdut 12 și ai câștigat 480! Dar ce zici la botez?

– Uite cum fac, părinte. Am aghiasmă mare și dacă văd la maternitate că copilul este slab și-i gata să moară, eu îndată aprind trei lumânări, îl stropesc cu aghiasmă și zic: „Se botează robul (roaba) lui Dumnezeu (...), în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Duhului Sfânt. Amin”.

Ai văzut o moașă înțeleaptă? A pierdut 12, dar a câștigat 480 de copii și i-a adus la credință!

Atunci i-am zis: „Pentru canonul matală nu-ți mai dau nimic, dacă ai făcut atâta bine și atâtea suflete le-ai adus la lumina credinței!”

Ce se întâmplă? Acești copii botezați de femei sau de călugări, sau chiar de diacon, sau de moașă, ca să nu moară nebotezați, dacă li s-au zis cuvintele acestea și au rămas în viață, preotul nu le mai poate repeta în veac. El face lepădările și cealaltă slujbă și-i miruiește cu Sfântul și Marele Mir. Apoi îi împărtășește cu Sfintele Taine. Cuvintele dogmatice

referitoare la ipostasurile Sfintei Treimi nu se mai repetă. Că preotul, dacă le mai repetă, a doua oară răstignește pe Iisus Hristos și nu mai poate fi preot. De aceea stiliștii, care țin stilul vechi și botează a doua oară, sunt eretici. Cine botează a doua oară, a doua oară răstignește pe Iisus Hristos. Citiți în Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin și la Apostolul Pavel, că *Botezul este îngropare și înviere cu Iisus Hristos*.

Deci, măi băieți, acestea să fie pentru voi: să aveți viață curată, să țineți cu tărie la Sfintele Posturi și la sfintele canoane și să nu vă placă a vă îmbogăți. Ce bogăție mai mare este decât să te duci la Hristos cu cât mai multe suflete mântuite? Că toate nu le putem noi face! Dacă Apostolul Pavel spune: *Tuturor m-am făcut toate, ca măcar pe unii să-i mântuiesc*, apoi noi ce să mai zicem? Dar dacă ai să te duci la Hristos cu o mulțime de suflete curate, mântuite, câtă cinste și slavă și bucurie o să ai în vecii vecilor?

Altă datorie, acum când vă faceți preoți. Nu cumva să vă fie rușine de haina lui Hristos! Acum să te văd cu reverendă, iar mai încolo șofer civil! Ți-i rușine de Hristos? Ferească Dumnezeu! Eu nici nu primesc preoți civili la spovedanie. Mi-au venit cinci preoți de mir cu preotesele la mărturisire. Unul avea oleacă de barbă și era îmbrăcat cu haine preotești. Ceilalți, niște șoferi, îmbrăcați cu pardesie.

– Am venit, Prea Cuvioase, să ne mărturisim!

– Măi, voi sunteți preoți? Unde vă este uniforma? Unde vă sunt bărbile? Unde ați văzut voi în icoane sfinți, cuvioși, mucenici, arhieriei și preoți bărbieriți, cu ițari și cu mânecă scurtă? Sau pe Maica Domnului ați văzut-o cu capul descoperit, machiată și cu cercei?

Preotesele în parohie sunt jumătate de preot. Ele trebuie să fie pildă și lumină femeilor din sat prin viața și comportamentul lor.

Du-te în Grecia și vezi că, de la cel mai mare, de la patriarh și până la ultimul diacon de mir, toți poartă barbă, toți sunt cu uniformă și poartă culioane și potcape. Du-te la Roman, pe timpul episcopului Gherasim Safirin în 1904, să veдеți cum erau preoții! Toți purtau haine lungi și potcap. Bine, fraților, unde ne ducem noi de la Tradiție? Cum ne mai luptăm cu catolicii și cu sectele, dacă le dăm apă la moară? Numai cu numele zicem că suntem ortodocși!

Nu așa, măi băieți! Cât de frumos îi stă preotului să-și poarte uniforma!

În ceea ce privește tâlcuirea Apocalipsei, omul e ispitit să tâlcuiască după capul său. Să nu vă băgați mai adânc decât au tâlcuit Sfinții Părinți. Pentru că atunci când a spus îngerul lui Ioan Evanghelistul: „Fiul omului, pecetluiește cuvintele acestea!” Știi ce înseamnă „pecetluite”? Nimeni să nu le știe! Are mari taine Apocalipsa! Care s-au băgat cu capu-n traistă în Apocalipsă, s-au făcut mari sectari, că au luat-o după capul lor. N-auzi ce spune Sfântul Grigorie de Nyssa? „Să nu ispitești Scripturile mai presus de vârsta ta duhovnicească, că te prăpădești”.

Așa, măi băieți! Dacă veți face toate câte ați auzit și învățat și veți ține cu sfințenie la învățăturile Sfinților Părinți, veți avea multe bucurii și plată de la Dumnezeu în cer, în veacul veacului. Iar dacă nu, focul gheenei și talpa iadului! Pentru că voi, în loc să fiți „lumina lumii” și „sarea pământului”, v-ați făcut de ocară tuturor și rușinea îngerilor. Să nu fie!

Să ne vedem cu toții la Rai! Amin!

TREI CUVINTE DUHOVNICEȘTI
ADRESATE OBȘTII
SFINTEI MĂNĂSTIRI SIHĂSTRIA

CUVÂNT LA SFÂNTUL APOSTOL CLEOPA

30 Octombrie 1994

Prea Cuvioase Părinte Stareț, prea cuvioși părinți și frați, când vă văd aici mă bucur foarte mult. Așa aș dori să ne vedem înaintea Preaveșnicului nostru Mântuitor, la bucuria cea fără margini.

Copiii mamei, care sunteți călugări și frații cei mai mici, uitați ce se spune la dreptul Iov, capitolul șapte: **O luptă și o ispită este viața omului pe pământ.** Fiți atenți, mamă, ca, crescând cu anii, să creștem și cu vârsta duhovnicească. Să vă ajute mila Domnului! Eu așa mă rog cu lacrimi la Mântuitorul: să vă păzească Dumnezeu de ispite și de primejdii pe toți. Să fiți călugări buni, mamă! Cum ne-am bucurat aici și ne-am cunoscut, așa să ne vedem și acolo în bucuria cea veșnică.

Copiii mei, eu mă simt bolnav, nu mai am putere. *Anii lor, 70, iar de vor fi în putere, 80 de ani și ce este mai mult, osteneală și durere* (Psalm 89). La un putregai de moșneag, care trebuie să meargă mâine în groapă, să-i mai cânte „Mulți ani trăiască?”

Faceți ascultare cu dragoste și să fiți cu „Doamne Iisuse...” în minte. Trupul este Marta, și Mântuitorul i-a spus Martei: *Marto, Marto, te grijești și spre*

multe te silești, ci un lucru îți trebuiește. Iar Maria stătea lângă picioarele Domnului și asculta cuvintele Lui. Marta este trupul, iar sufletul este Maria, cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Măi copii, mă bucur când vă văd aici. Să vă păzească mila Preasfintei Treimi și Maica Domnului de ispite, pentru că tinerețea are nevoie de multă păzire. Faceți ascultare cu dragoste, păziți-vă mintea, pentru că Dumnezeu nu se uită la fața voastră, ci la inima voastră totdeauna, să vadă dacă Îl iubim pe El și dacă ne păzim de păcat.

Măi copii, dragii mamei, trupul este Marta; puneți-l la treabă. Iar sufletul este Maria; puneți-l la rugăciune: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!* Ascultarea, tăierea vocii și paza minții. Vezi că rugăciunea nu este condiționată de vreme sau de loc: „Acum pot, iar acum nu!” În psalmul 102 spune: *În tot locul stăpânirii Lui, binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul.* Iar în psalmul 33 zice: *Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea.* Și Apostolul Pavel zice: *Neîncetat vă rugați!*

Vezi că în toată vremea și în tot locul trebuie să-L avem pe Mântuitorul în inimă? Oriunde veți fi. Pentru că Mântuitorul se uită în inimile voastre totdeauna. Păziți-vă mintea! Vrăjmașul bate război ca să ne ia sufletul. Și prețul sufletului nu ni l-a spus, mamă, un sfânt, un prooroc sau un apostol, ci Însuși Mântuitorul: *Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?*

Eu vă mulțumesc din toată inima că ați venit la mine. Dacă întreabă cineva de mine cum mă cheamă, să-i spuneți: „Moșu putregai! Moșu putregai”. Să nu mai ziceți Cleopa! Eu sunt putred! Eu când vă văd,

v-aș lua într-o traistă pe toți și v-aș duce pe toți la rai. De toți mi-i drag. Fiecare face ascultare unde este pus.

Noi cei bătrâni avem treabă cu mii de suflete. Voi să aveți grijă de sufletele voastre. Auzi ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur în cartea numită *Puțul*: **De este cu putință, o, creștine, și-n fiecare ceas să te spovedești.** Dar de ce? Pentru că în fiecare minut greșim lui Dumnezeu, ori cu gândul, ori cu cuvântul, ori cu voie, ori fără de voie, ori cu știință, ori cu neștiință. **Fiecare să fie paznic pentru el și să-și aducă aminte că îngerul Domnului este permanent lângă dânsul.**

Nu vedeți că nu putem răbda o împunsătură de ac, o scânteie, un cărbune? Dar focul din gheena cum îl vom răbda? – spune Sfântul Vasile. El spune că focul gheenei este negru ca păcura și este de miliarde și miliarde de ori mai fierbinte decât acesta. Focul acesta pământesc este răcoare, umbră față de acela. Iar acela este **ocean de flăcări negru** și nu are fund în veacul veacului. Miliarde de miliarde de diavoli și miliarde de miliarde de păcătoși se vor arde! În focul acesta măcar vezi cum arde mama, cum arde sora, cum se arde ginerele, dar acolo nu vezi. Acolo se aud numai vaiete, scrâșniri din dinți, răcnete, dar pe nimeni nu vezi.

Starețul nostru Ioanichie, când a slăbit și a vrut să mă pună în locul lui, a zis: „Aduceți băiatul ăla de la stână!” Eu, dacă m-au chemat, m-am dus la părintele Paisie și l-am întrebat ce să fac. Bătrânul mi-a zis: „Să fii ca și cum n-ai da și ca și cum n-ai lua; nu te bucura când te-or pune nu te supăra când te-or scoate!”

Și cu sfatul lui am primit egumenia Sihăstriei în vara anului 1942. Când a ars biserica în mai 1941 s-a întâmplat o minune atunci. Sfintele moaște, ce se aflau în altarul paraclisului, au ieșit singure din foc prin minune dumnezeiască, ca și cum le-ar fi aruncat cineva în ograda mănăstirii...

Dragu mamei, cum vă văd aici, să vă văd pe toți la rai, împreună cu părintele stareț. Păziți-vă viața curată, aveți frica lui Dumnezeu, spovediți-vă curat, faceți ascultare cu dragoste. Feriți-vă, mamă, de prietenia cu cei răi, că mâine plecăm și Mântuitorul spune în Evanghelie așa: *Privegheați și vă rugați că nu știți ziua nici ceasul...* Nu știm când plecăm, dar plecăm pentru că nimeni nu rămâne aici.

Părinte stareț, vă mulțumesc din toată inima. Vă rog să vă rugați pentru mine. Dumnezeu să vă răsplătească osteneala și dragostea.

CUVÂNT LA LĂSATUL SECULUI DE POSTUL CRĂCIUNULUI – 1994

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Binecuvintează, Prea Cuvioase Părinte Stareț să vorbesc. „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi! Amin”.

Prea Cuvioase Părinte Stareț, cuvioși părinți și frați.

Mai înainte de toate sunt dator să mulțumesc din toată inima Preasfintei Treimi, Atotputernicului și Preaveșnicului nostru Dumnezeu și Maicii Domnului și la toți sfinții care se roagă pentru noi, că am mai ajuns și eu păcătosul până în ziua de azi.

Mă simt slăbit, foarte obosit cu atâta lume, săraca, care vine din toate părțile. Mi-e drag de credința lor, mi-e milă de ei, dar nu mai pot, mamă, nu mai pot! Doctorul mi-a zis să vorbesc jumătate de ceas, că sufăr cu inima, am patru operații, mâna asta mi-i ruptă; eu mai am de vorbit zeci de ore, că vin săracii și spun toate necazurile, toate scârbele.

Am fost chemat de prea cuviosul părinte stareț să vin în seara aceasta aici și mulțumesc lui Dumnezeu că mai văd trapeza asta frumoasă și soborul sfintei mănăstiri. V-a înmulțit Preabunul Dumnezeu aici!

Eu, când am venit aici în 1929, am găsit 14 părinți bătrâni, cu bărbile albe, și am venit noi doi frați și s-au făcut 16.

Îmi aduc aminte de starețul Ioanichie Moroi, săracul! A slujit aproape 20 de ani singur Liturghia, zi de zi. Singur! Și numai cu Împărtășania trăia! Eram la bucătărie. Sâmbăta și Duminica venea și el la masă. Celelalte zile trăia numai cu împărtășania. Mă întreba: „Mă, băiatule, ai zamă de varză – noi moldovenii îi zicem *moare* – și oleacă de grâu fiert?” Și știam că asta mănâncă. Lua grâu fiert și oleacă de *moare*, dar nu înainte de a ne citi cuvânt la masă.

Foarte mă bucur că părintele stareț a ținut obiceiul ăsta sfânt de a se citi cuvânt la masă. Mai ales părintele nostru stareț Ioanichie, veșnic ne citea din Sfântul Teodor Studitul și din regulile Marelui Vasile, apoi ne întreba pe noi: „Ia zi tu, măi dragă, ce-am citit eu aici?” Ei! Dacă eram cu gândul la fasole, la cartofi, la cutare, ne zicea: „Apoi când citesc să fiți și voi atenți; mai țineți minte!” Și apoi l-a făcut preot pe bietul părinte Ioil. Părintele Ioil, săracul, când l-a făcut preot și el a slujit mult.

Când m-a făcut pe mine preot la Mănăstirea Neamț, în '45, bietul părinte Ioil slujise 136 de zile singur. Și când m-a văzut că vin de la Neamț – că m-a ținut de-am făcut acolo 40 de zile, că așa era obiceiul –, a început a plânge: „Bogdaproste, că mai am un preot!” Și apoi am intrat eu și am făcut 40 de zile, că eram numai eu cu dânsul. Murise bătrânul și făceam cu rândul câte 40 de zile.

Dragii mei părinți și frați! Preasfânta Treime și Maica Domnului v-a înmulțit, mamă; sunteți mulțișori, și tineri și mai în vârstă. Eu de acolo de la deal nu pot veni, că mă dor picioarele. Dacă nu-mi trimitea mașina, nici acum nu puteam veni. Nu pot merge! Dar, când puneți difuzorul, eu aud slujba acolo sus. Eu plâng uneori; ies pe-un scaun în fața chiliei, când vă aud cântând așa de frumos la biserică. Uite săracii, dacă-s tineri și mulțișori, ce frumos cântă! Văd că aici e puterea cea negrăită a lui Dumnezeu, Care v-a adus și Care întreține și slujbele bisericii și ascultările și toate.

Vă rog, mamă, să aveți grijă de spovedanie. Sunt vreo câțiva care m-au rărit, dar eu am mulți la spovedanie. Dar sunt vreo câțiva care nu au mai venit, nu mai știu de ei! Eu nu am nevoie să vină la mine! Să se ducă la alții, că eu nu pot dovedi. Dar sunt o seamă care nu vin, nu știu dacă s-au dus la alții. Dacă s-au dus, fericite de ei, că eu nu mai pot. La mine-s prea mulți; sunt bătrân și nu mai pot.

Dar vă rog să vă spovediți curat și adesea. Auzi ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur, în cartea numită „Puțul”, carte cu slovă veche tipărită la Buzău în 1830: **O, frate creștine, dacă este cu putință, și în fiecare ceas să te spovedești!** Dar de ce asta? Pentru că în fiecare minut gresim lui Dumnezeu, ori

cu cuvântul, ori cu gândul, ori cu voie, ori fără voie, ori cu știință, ori cu neștiință.

De aceea vă spun, deasa spovedanie îl ține pe om pe linia cea bună și sincer la spovedanie. Eu văd că vin unii, săracii, cu spovedania scrisă, trebuie să am răbdare; altă dată vin oameni, nu mai pot! Dar când îi văd că vin, îmi fac răbdare: lasă-i să vină, săracii, ca să-și descarce conștiința și să se ușureze!

De-acum vă spun, mamă, nopțile au crescut mari, de acum pe câmp nu o să mai alergați atâta. Să fiți la Utrenie cu toții. Tare-i frumos noaptea când aud; că eu ies pe cerdac acolo și vă aud cântând la miezul nopții. Așa de frumos răsună codrii aceștia noaptea! Și așa cum vă văd aici, dragul mamei, așa să vă văd în rai pe toți! Pe toți, pe toți! Tare mi-e milă de voi, că v-a adus mila Preasfintei Treimi aici, și aici este viață de obște și-mi pare bine că se ține regula și se citește cuvânt la masă și la biserică.

Marele Vasile a fost întrebat de filosoful Eubul, cu care învățase el la Atena: „O, Vasile, care este cea mai mare înțelepciune, care păzește pe om de tot păcatul și-l duce la rai?” „O, filosofule, cea mai mare înțelepciune, care păzește pe om de tot păcatul și îl duce la fericirea veșnică este aceasta: pururea să vezi moartea înaintea ta! Și să ai în minte și în inimă pe „Doamne Iisuse...”.

O, Doamne! Dacă ne-am învrednici să nu uităm asta niciodată! Prima școală, lecție, pe care a dat-o Dumnezeu omului în rai asta a fost: *Să nu mănânci din cutare pom, că ai să mori!* Când a uitat moartea, a dus la moarte tot neamul omenesc. De aceea să nu uităm că azi suntem, mâine nu mai suntem. Mântuitorul spune în Evanghelie: *Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua, nici ceasul în care Fiul Omului va veni.*

Era aici un părinte – l-ați cunoscut – nebăgat în seamă, de la Bucium, Veniamin Iorga. Îl știți! Ce om sporit a fost acela! Eu îi eram duhovnic. El a venit de la Bucium. Mitropolitul Iustin, Dumnezeu să-l ierte, îi arăta acolo: „Ia uită-te, părinte Veniamin, ce palat v-am făcut! Palatul lui Roznoveanu” – când am fost la Iași, m-a ținut mitropolitul zece zile să predic și să spovedesc acolo –, dar bătrânul zice: „Înalt Prea Sfințite, acesta-i pentru generațiile viitoare, mie să-mi dai drumul să mor într-un bordei la Sihăstria”.

Da, așa a murit! M-a chemat, cum e azi, să-l spovedesc și l-am împărtășit. Eram cu Cristofor Radu – îl știți – și cu Iulian Lazăr, care-i în Muntele Athos. Dar el zice: „Vă mulțumesc că ați venit – că au venit și ei să-l vadă –, dar nu mor astăzi. Măine, la ora zece. Să veniți atunci, că mâine la ora zece mor!” Dar Cristofor Radu, când a pășit pragul, a zis: „Am să trăiesc s-o văd și pe asta!”

Ne-am dus a doua zi, pe la ora nouă. L-am găsit când se lupta cu moartea. Se vedea limba în gură! Zicea rugăciune. Când ne-a văzut a zis: „Părinților, rugați-vă împreună cu mine, că vremea despărțirii a sosit!” Numai s-a uitat într-o parte și a zis: „Iertați-mă, iubiților!” Când ne-am uitat la ceas, exact ora zece! Cum a spus el.

Tot așa a murit părintele Veniamin Barbacaru. Vai, săracul, mare om a fost între noi! A avut 72 de ani în mănăstire, că a intrat în 1918 la Vorona. A fost duhovnic la maici 40 de ani! – 26 de ani la Agafton și 14 la Văratec. Și i-am fost duhovnic cam vreo 20 de ani, că venea tocmai de la Văratec și se mărturisea.

M-am dus vineri la el și l-am împărtășit și zicea așa: „De azi într-o săptămână, în ceasul acesta – era ora trei – să vii, că ne despărțim. Merg la veșnicie”.

Eu am ajuns pe la două. Când m-a văzut, mi-a spus cu bucurie: „Bine ai venit, părinte! Rugați-vă împreună cu mine!” Vai, m-a luat un plâns! El numai așa, s-a uitat la icoane și a început a plânge; știi cum curgeau lacrimile? Și când s-a uitat la mine, a zis: „Iartă-mă!” Și și-a dat sufletul.

Când m-am uitat, era ora trei. Mi-am amintit cuvântul lui: „De azi într-o săptămână, în ceasul acesta voi pleca”. Și s-a dus în mormânt, cum l-a făcut mama lui, neatins de nici un păcat trupesc. Și săracu’ Cosma, fratele lui, parcă-l văd în trapeza asta, cu culionul acela negru, cu barbă albă! Ultima dată aici l-am văzut. El a trăit așa, la biserică, la chilie; el a trăit 84 de ani fără o lună. Și părintele Veniamin, 90 de ani și o lună.

O, Doamne! Săracii părinții noștri! Când mi-aduc aminte de părinții aceștia! Au murit sub epitrahilul meu. Întâi Ioan, cel ce a stat în pădure, părintele Ioan Roșu. I-a citit rugăciunea de darea sufletului părintele Paisie. Și când i-am citit eu, a murit sub epitrahilul meu. Vasile Miron, care a stat la oi, tot aici a murit sub epitrahilul meu. Pelaghia, săraca, pe care-o știți, soția pictorului Irineu Protcencu, tot sub epitrahilul meu. Visarion, starețul de la Sihla, tot sub epitrahilul meu. Mi-a zis: „Mă rog, citește-mi dezlegarea de ieșire!”

Care au mai murit? Că mai am care au mai murit. Eram stareț la Slatina, m-am dus la Văratec cu Antonie, care-i mitropolit acum, și cu mai mulți, cu Gherontie, cu mai mulți, și o maică trăgea de moarte. Și a venit stareța Pelaghia; alta, nu asta care-i acum: „Hai, că o maică tare dorește să-i faci o dezlegare! Să-i citiți rugăciunea de ieșirea sufletului”. I-am citit și a murit sub epitrahil.

Și încă mai am vreo câțiva care au murit săracii. S-au dus dragii noștri! Vai de mine!...

Am fost acum, pe ziua de nouă noiembrie, la cimitir. Și când am ajuns în dreptul crucii părintelui stareț Ioanichie, când i-am văzut fotografia, m-a luat un plâns groaznic! Când mi-am adus aminte cât de nevoitor a fost și cum ne învăța de frumos, săracul! Venea la masă numai ca să ne învețe cuvânt și se ducea. Că el cu Împărtășania de la biserică trăia. M-a luat un plâns, c-am fost și anul ăsta! M-a dus băiatul încet.

Am fost! Mulțumesc preaînduratăului Dumnezeu că, după un an, am mai fost. Auzi ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur: **Mergi adesea la morminte, o, frate, și la cimitire! Că dacă adesea vei merge acolo, atâta înțelepciune ai a te învăța, încât toate școlile filosofice din lume mai mult nu te pot învăța!**

Ei tac, dar vorbesc cu noi din toată inima. Eu, când mă duc acolo..., am rămas singur! Nu mai am pe nimeni înaintea mea! Pe nimeni, pe nimeni! Și când mi-aduc aminte că am trăit cu ei, nu săptămâni, nu luni, nu ani, ci zeci de ani! Și toți sunt acolo. La fiecare cruce mă apucă un plâns... A venit băiatul (ucenicul de chilie) și am stat pe-un scaun și l-am pus să citească la fiecare cruce. Și el citea, cutare și cutare...

Mi-aduceam aminte de ei, săracii! S-au dus iubiții noștri! Mi-aduc aminte de viața lor. Când a citit pe părintele Vasile Mitoșeru, pe părintele Visarion Palade, pe Gherasim, fratele meu, pe Constandie Uricaru... Aiștea dormeau noaptea în sicrie și mâncau o dată-n zi, la apusul soarelui, și știau Psaltirea toată pe de rost. Toată, toată!

Eu eram cu ascultarea la vaci. Și fiind la vaci, m-a dat cu părintele Gherasim, fratele meu, în chilie. El știa Psaltirea, cu tot cu „Cântările lui Moise”, pe de rost; toată, toată. El zicea trei catisme la Psaltire pe de rost, cu tot cu molitfe, și făcea 33 de metanii; și iar trei catisme, și iar 33 de metanii. Eu mă culcam. Veneam de la vaci obosit; nu erau așa vaci multe atunci; aveam 5-6 vaci, vreo doi boi, vreo doi cai. Atâta era pe atunci.

Eu, cum eram culcat, numai ce auzeam: trosc! trosc! Își dădea palme: „Nu dormi, calule! Uite sicriul!” Toată noaptea așa se nevoia. Avea sicriul în chilie. Parcă-l aud pe Nectarie Pintilie când îi spunea: „Părinte Gherasim, câte sicrie din astea or să putrezească până vei muri sfinția ta!” „Cred lui Hristos, a zis el, că acesta-mi va fi casă de veci”. Și așa a fost. În 1933, la ziua Crucii a murit. S-a dus la Domnul!

La dânsii s-a împlinit cuvântul acela care zice la Paremii: *Răpitu-s-au, ca să nu schimbe răutatea mintea lor, sau înșelăciunea să înșele sufletul lor. Puțin ostenindu-se, au împlinit ani îndelungați. Pentru aceea s-a grăbit Dumnezeu a-i scoate. Ce nevoie au ei! Mergeam la coasă. Atâta ziceau: „Iertați-mă!” și băteau coasa. Toată ziua coseau. Noi mâncam de trei ori pe zi, iar ei seara veneau și luau anaforă și ziceau toată Psaltirea pe de rost! Dumnezeu să-i ierte!*

Știți de ce vă aduc aminte, dragul mamei? Eu nu cred că voi mai fi vreodată cu voi! Poate oi mai ajunge la Postul Mare! Numai Măicuța Domnului știe! Eu mă simt slăbit! Dar vă spun ce călugări am găsit aici. Nu era un pat în chilie la nimeni! Eram patru frați ucenici în chilie la părintele Petru Ganea,

de loc din Ardeal. Erau chiliile cele vechi, rămase de la Cerneschi. Și el, bătrânul, avea și el niște scânduri puse așa, în loc de pat.

Când suna de Utrenie ne scula: „Măi coconi, dragul tatei, auzit-ați voi glasul arhanghelului? Măi copii, haidați la sfânta rugăciune!” Când auzeam clopotul la Utrenie, ne sculam, și cum era zăpadă, iarna, eu nu mă mai încălțam – încălțările erau ude pe sobă –, și fugeam în paraclis; la paraclisul acela care a ars. Când mă vedea bătrânul că fugeam prin zăpadă: „No. Te-i îmbolnăvi, măi băiete!” Eu când să mă încălț? Desculț, fuga la biserică.

Stăteam acolo unde era veșmântăria, că acolo au ars cărți multe, când a ars biblioteca. Acolo a ars și istoricul mănăstirii, scris de tahigraful Dometie, din Mănăstirea Neamțului, pe la 1713. În acest istoric arăta cum acei șapte pustnici care au întemeiat Sihăstria, au pus blestem: „Când se va spurca locul acesta cu păcate trupești, sau când va fi pungă deosebită, sau dacă vor mânca carne, cu pustiire și cu foc să pedepsească Dumnezeu locul acesta!”

Vă spun, măi copii, că n-are cine vă mai spune. Că eu acestea le-am citit și le-am pățit, dar, mâine-poimâine sunt în groapă. Mă simt slăbit tare și nu mai pot. Am intrat pe 83 de ani, am patru operații, sufar și cu inima, lumea nu mă lasă, zi și noapte.

Ei! Am apucat călugări mari! Costandie Uricaru din comuna Ciumași, județul Bacău. Avea sicriul lângă sobă; zicea Psaltirea toată pe de rost în fiecare zi. Zicea: „Of, Doamne, of! Dacă ar fi mila lui Dumnezeu să fiu cel de pe urmă mântuit!” Săracul! Când s-a îmbolnăvit, a paralizat și zicea: „Uite ce! Cred că mai sunt câteva zile, dar vă rog din toată inima, nu mă uitați la sfintele rugăciuni!” Săracul!

Venise din armată. El a fost dinainte de armată aici. Eram cu oile în Poiana Cireșului și el zice: „Frate, ia vezi că am uitat un psalm și greșesc la aista”. Acel psalm era: *Zis-a călcătorul de lege, ca să greșească întru sine; nu este frica de Dumnezeu înaintea ochilor lui*, a învățat apoi Psaltirea toată.

Părinților și fraților, știți de ce vă spun? Pentru că acestea le-am trăit și le-am auzit și le-am văzut și le mai țin minte. Și când văd că v-a înmulțit mila Preasfintei Treimi; sunteți mulțișori și tineri și cuminți, săracii. Să nu uitați frica morții, că mâine plecăm! Vezi, Mântuitorul spune în Evanghelie: *Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua, nici ceasul!* Să ne gândim că n-avem de trăit mult! Dacă punem moartea înaintea ochilor, ne păzim de tot păcatul. Dacă vom uita de moarte, murim! Cum a pățit Adam în rai. Cum a uitat porunca lui Dumnezeu de moarte, a dus pe toți la moarte.

Fraților și părinților! Să mă iertați că vă țin prea mult. Da' eu am venit oleacă, mai mult să-mi iau rămas bun, că mă simt slăbit tare. Vă rog din toată inima să vă spovediți curat și adesea; să vă fie dragă pravila Bisericii.

Părinți și frați! Așa să vă ducă Preasfânta Treime la rai, așa cum vă văd în trapeza asta. Părintele arhimandrit Vartolomeu, să știți, rămâne mare ctitor în mănăstirea noastră. Vedeți voi ce rai este trapeza asta? N-am văzut trapeză de asta nicăieri, cu picturi așa de frumoase. Mila Preasfintei Treimi să fie cu el și în veacul de acum și în cel viitor. Și să vezi, îmi place pictura din biserica veche. Sfinții aceia din altar, când îi văd, parcă-s vii; pictură adevărat bizantină, ortodoxă.

Când mi-aduc aminte, când am făcut trapeza veche cu caii, ia aicea am făcut o târlă, și am frământat niște glod cu paie și l-am lipit eu cu frații. Și am făcut trapeza, după ce au ars chiliile cele vechi. Trapeza care a fost, a fost lipită de mine și de vreo patru-cinci frați; că nu aveam unde sta la masă. Și uite acum, ce rai, ce frumusețe de trapeză aici! Să ne păzească Preasfânta Treime și Maica Domnului să nu greșim lui Dumnezeu, ca nu cumva să ne pedepsească și să dea mila Domnului să ne vedem la rai cu toții.

Dragii mamei, copiii mamei! Mi-e milă, mi-e drag de voi și știu că îngerul Domnului se îngrijește de voi. Să nu mă uitați și pe mine păcătosul la sfintele rugăciuni!

Au venit doi călugări tocmai de la Lainici să-i mărturisesc. Și acolo, când am fost eu odată, împreună cu părintele Petroniu, era un stareț, care a fost exarh, Caliopie Georgescu. A murit. A venit apoi un mare duhovnic de-al lor, Calinic Caravan, care era pe toată Oltenia. Ne-a citit spovedania de la cinci ani până acum.

Era duhovnic și al mitropolitului și la Tismana și la Lainici și la mai multe mănăstiri. Mi-a spus cum a murit. Zicea: „Tare aș fi dorit să fi venit părintele Cleopa aici!” Așa a spus și Părintele Stăniloae, căci i-am fost duhovnic atâta vreme. Dar numai ce-am auzit c-o murit. Ne ducem cu toții, mamă! Nu stăm aici!

Copiii mamei, uite ce este! Să mă iertați pe mine păcătosul și să vă rugați. Și dacă mă duc dincolo, să nu mă uitați la sfintele rugăciuni.

Mila Preasfintei Treimi să fie cu noi toți, cu toată mănăstirea noastră, cu părintele stareț care are

atâta grijă și răspundere pe cap, numai el știe. Cu mila Preasfintei Treimi, toate se pot face! Să fie dragoste, să fie smerenie, să fie blândețe, să fie mărturisire curată, că mâine plecăm, mamă! Mâine plecăm!

Vai! Vai! Când m-am dus în cimitir, când am ajuns pe la mormintele lor. Părintele Ilarion Ionică, care a fost econom; părintele Chiriac. Când mi-aduc aminte... Nu existau mașini pe aici. Venea, săracul! Toată ziua cosea, seara venea cu un lemn în spate. „Să-mi aduc vreo două lemne”. Dacă era o pereche de boi la atâta mănăstire! Toți își cărau lemne cu spatele. Parcă-l văd! Și după ce-a murit, a rămas un cârd de lemne de la el, aduse cu spatele.

La cimitir m-a prins un plâns chiar la crucea starețului, că mi-am adus aminte când zicea: „Mă, băiete, mă, ai grijă! Ia seama, mă băiete, să ai rugăciunea minții totdeauna, să nu uiți de moarte”. Săracul, tare a mai răbdât multe! L-a bătut tâlharul Baltă cu bocancii peste cap și a doua zi i s-a scurs ochiul drept.

Când îmi aduc aminte prin câte am trecut, Doamne! De atâtea ori tâlhari și foc și războaie! Au trecut cu îndurarea Domnului. Și când văd trapeza asta așa de frumoasă, plină de viețuitori, nu știu ce să spun înaintea Domnului și cum să mulțumesc!

Să vă păzească îndurarea și mila Domnului, să vă înmulțiți, mamă, și să vă întăriți duhovnicește și să fiți pildă de urmat pentru cei ce vin după voi aici.

Mă iertați pe mine păcătosul, că v-am ținut prea mult...

CUVÂNT ROSTIT LA TRAPEZĂ

27 Decembrie 1994

Prea Cuvioase Părinte Stareț, prea cuvioși părinți și frați.

Mai înainte de toate să mulțumim din inimă Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și tuturor sfinților care se roagă pentru noi, că am ajuns și-n anul acesta la prealuminatul praznic al Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, bucuria și mântuirea întregii lumi.

Părinților și fraților, n-am să spun multe, că-s obosit. Atâta vă spun că, stând aici câteva zile, m-a chemat părintele stareț și mi-a dat chiliuța aceea lângă biserică. Foarte bine, aproape, ca să stau zilele astea aici. Eu am petrecut între sfințiile voastre ca-n rai. Am ascultat cu nevrednicie slujbele și cântările bisericii, v-am văzut pe toți îmbrăcați, diaconi, preoți, slujitori, cântăreți la strană. Mi s-a părut că sunt în rai. Vezi Preasfânta Treime ce-a făcut cu sfânta noastră mănăstire?

Când am venit eu aici am găsit 14 bătrâni și cu noi doi frați s-au făcut 16. Iar acum văd atâția părinți și frați în trapeza asta atât de frumoasă care nu are pereche în țară.

Frații mei și părinți, când vă văd cu toții la ascultare și la biserică, mă simt ca în rai, mamă! Văd fiecare săracul cu ascultărica lui, fuga la treaba lui, la ascultarea lui... Îngerii Domnului pururea sunt cu voi, vă ajută, vă sprijinesc și vă învață să vă feriți de păcate, de răutăți.

Dar vă spun un lucru: Sfântul Vasile cel Mare, numit de Sfinții Părinți „ochiul Bisericii”, „gura cea de foc a Duhului Sfânt” și „împăratul cuvintelor”, ne dă un sfat: a fost întrebat de-un filosof, anume Ebul, din Alexandria, cu care învățase el la școală în Atena, înainte de a fi episcop în Cezareea Capadociei. A venit la el și l-a întrebat: „O, Vasile! Care-i cea mai mare înțelepciune, care îl păzește pe om de tot păcatul și-l duce la fericirea veșnică?” Iar Sfântul Vasile a răspuns: „Cea mai mare înțelepciune care păzește pe om de tot păcatul și-l duce la rai, la bucuria cea fără margini, este pururea să vadă moartea înaintea ochilor săi și să aibă în minte și în inimă pe «Doamne Iisuse...»”.

Dragii mamei, părinți și frați, unde mergeți la ascultărica voastră, fie că sunteți la biserică, sunteți la grajd, sunteți la vite, sunteți la oi, sunteți la câmp, unde vă trimite părintele stareț, să fiți cu „Doamne Iisuse...” în minte și gândul la moarte, că moartea te păzește de toate păcatele.

Această lecție i-a dat-o Dumnezeu lui Adam în rai: „Adame, vezi raiul ăsta? N-are margini! Vezi frumusețile astea, care nu le poate judeca nimeni? Le-am făcut pentru tine!” Și i-a dat Dumnezeu lui Adam în rai un miros – spune Sfântul Vasile –, miros de împărat al tuturor celor făcute de Dumnezeu în rai.

Când venea balaurul la el și-l mirosea, gata! Îi lingea picioarele, leii, leopardul, tigrii, panterele și ziceau: „Împăratul! Împăratul!” Acest miros l-a avut până a greșit. Toate se supuneau ca unui împărat pus de Dumnezeu peste ele. Dar i-a spus: *Adame, vezi, toate-s ale tale, dar de colo, din pomul acela, să nu mâncați, că o să muriți.* Și când a uitat de moarte, a

ajuns la moarte vremelnică, după nouă sute treizeci de ani, și la moarte veșnică a dus tot neamul omenesc.

Dragii mei părinți și frați! Eu nu mai pot vorbi, că sunt bătrân, sunt obosit. Dar atâta vă rog: oriunde vă duceți să aveți moartea înaintea ochilor și „Doamne Iisuse...” în minte și în inimă. Și veți fi păziți de toate păcatele și de toate ispitele. Că îndată se trezește mintea: „Măi, mâine mor! Și cum mor? Doamne ferește, să nu mă duc în focul veșnic! Doamne ferește de iad!”

Muncile de acolo și chinurile nimeni nu le poate povesti cu limbă de țărână. Și nu-i pe o mie de ani sau un miliard, ci în veacul veacului. Ferească Dumnezeu, mamă; să vă păzească mila Preasfintei Treimi, și nu numai pe voi, ci și pe toți binecredincioșii creștini din toate Bisericile Ortodoxe. Doamne ferește! Nimeni să nu ajungă la iad!

Și vă rog din toată inima, că-s bătrân și slab, de abia mă țin pe picioare, să mă pomeniți la rugăciunile voastre și-n chiliuță și la biserică, căci cât va fi scris nu știu. Mântuitorul a spus în Evanghelie așa: *Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua, nici ceasul.* Știm că plecăm, dar nu știm când. De aceea vă rog, pomeniți-mă la sfintele voastre rugăciuni! Pe toți vă rog! Și pe călugări și pe părinți și pe preoți și pe frați și pe toți, toți. Că mă văd slăbit tare.

De abia mă mai țin pe picioare, după cum vedeți. Am trecut de 80 de ani. Ați văzut că venise la aniversarea mea mitropolitul, niște episcopi, când am împlinit 82 de ani, la zece aprilie. Și au adus daruri. Mitropolitul mi-a adus o icoană cu foiță de aur și scrie pe dos: „Povățuitorul meu, duhovnicul, nașul meu, cutare...”. Acum mi-a trimis altă icoană

cu Sfânta Parascheva, îmbrăcată frumos, când a fost 30 octombrie, la Sfântul Cleopa. Episcopul de la Rădăuți, Gherasim, mi-a adus și el o carte.

Dar ei au vrut să cânte la masă ceva:

– Dă-ne voie să cântăm o cântare!

– Care?

– Mulți ani trăiască!

– N-aveți voie. Dacă nu mă întrebați, gata era cântarea, dar așa, nu. Ce spune Scriptura? *Anii lor, șaptezeci și dacă vor fi în putere, optzeci...* Și după optzeci, ce zice? *osteneală și durere*. Dar nu citiți în Psaltire?

– Dar ce să cântăm?

– Să vă învăț eu ce să cântați. Așa să cântați: „Veșnica pomenire! Veșnica pomenire! Veșnica lui pomenire!”

I-a prins râsul pe toți. Da! Eu asta aștept: sicriul și veșnica pomenire, mamă. Nu știu! Măine, poimăine, când o voi Domnul. Așa vă rog pe toți, mamă: cât oi trăi să mă pomeniți la rugăciune și dacă oi muri, iar să mă pomeniți. Pentru că eu vă doresc la toți raiul și bucuria cea veșnică și cea vremelnică. Să vă rugați pentru mine, păcătosul! Amin.

